

የአሲምባ ፍቅር

በካሕሳይ አብርሃ ብስራት

አዲስ አበባ 2005 ዓ.ም.

From the Library of
ፍያሕ አጥላው ወልደ ዮሐንስ
FESSEHA ATLAW WOLDE YOHANNES

ህትመትና ስርጭት: ተስፋዬ ወልደዮሐንስ ሀይሌ

twoldeyohanes@yahoo.com

twoldeyohanes@gmail.com

+251-911433704

© ካሕላይ አብርሃ ብሰራት

የደራሲው ሙሉ ሙብት በህግ የተጠበቀ ነው።

አስተያየት ለመስጠት የሚቀጥለውን አድራሻ ይጠቀሙ።

assimbafikjr@yahoo.com
የካሕላይ አብርሃ ብሰራት
የጽሑፍ አድራሻ
የጽሑፍ አድራሻ

ለሰማዕታቱ

ሰማዕትነት የአምነትና የሃቅ እጸብ ዋጋ ነው። ስለሆነም በሰው ልጅ አቅም ሐውልት ማኖር ለሰማዕታቱ ያንሳቸዋል! የማያረጅ፣ የማይሸራረፍ ክብራቸውን በምንም መልኩ የማያጎድፍ፣ ፍፁም ዋጋ ያሻቸዋልና። ይህ መጽሐፍ የሐውልታቸው ምሉዕነት አካል ይሁን።

መታሰቢያነቱ:

በገጠርም ሆነ በከተማ ለሕዝብና ለሐገር ሲሉ የሕይወት መስዋዕትነት ለከፈሉ

የኢሉኦ/ኢሉኦ ሰማዕታት ይሁንልኝ።

በመጽሐፉ ዝግጅት የተሳተፉ

አቶ መዝገበ ጥላሁን

የደምጽ ቅጅውን ወደ ጽሑፍ በመቀየር

የመጀመሪያውን ረቂቅ በማዘጋጀት

አቶ ነቢይ መኮንን

ስነ-ውበትና ይዘቱን ማጠናከር

ወ/ሮ ቆንጅት ብርሃን

አጠቃላይ ቴክኒካዊና ስነጽሑፋዊ

አደረጃጀትና ብቃት

አቶ አሥራት ከበደ

የፊደላት አጠቃቀም እርማት (ፕሩፍ ሪፎንግ)

መቅደም

ከልብ በመነጨ ፍቅርና ቁርጠኝነት በሌላ ዕድሜዬ የጀመርኩት ጉዞ አቅጣጫውን የቀየረው ባለሰብኩት ሁኔታና ወቅት ነበረ። ማንኛውም ሰው በሁኔታዎች አስገዳጅነት ያላሰበበትንና አልሞ ያልመረጠውን ሕይወት እንደሚቀበል ሁሉ እኔም ዕጣ - ፈንታዬን ከተቀበልኩና በመራኝ ጎዳና መገገድ ከጀመርኩ በርካታ ዓመታት ተቆጥረዋል። በእነዚህ ሁኔታዎች ዓመታት ግን ለሀገርና ለሕዝብ የነበረን የጋራ ዓላማ አገናኝቶንና አፋቅሮን አብረን ብዙ ያሳለፍን ጓደኞችን ለአፍታ እንኳ የረሳሁበት ጊዜ ትዝ አይለኝም። የሞቱለት ሕዝብና ቤተሰቦቻቸው ታሪካቸውን ያላወቁላቸውን ዕንቁ ወጣቶች ባሰታወስኩ ቁጥር በፀፀት ከመሰቃየትና “አንድ ቀን!” ከማለት በዝግጁ ባለውቅም ከፋከራ ለማለፍ ሳልችል ቆየሁ።

አንድ አጋጣሚ ግን ያን ፋከራዬን ዕውን የማደርግበትን ጉልበት ፈጠረልኝ። ወቅቱ ከሶስት ዓመታት በፊት ለሶስተኛ ጊዜ ወደ ኢትዮጵያ የመጣሁበት ወቅት ነበር። እኔን ጨምሮ የአራት የኢሕአዴግ ታጋዮችን ታሪክ አንድ ጋዜጣ ይዞ መውጣቱን ሰማሁ። ጋዜጣውን የሠጡኝ ከብሩ እና መዝገበ ጥላሁን ነበሩ። ታሪካችን በሰፊ ተፅዕኖ ስመለከት የጸሐፊውን ፍላጎትና ጥረት ሳይንቅ በስንፍናችን ተናደድኩ፤ ታሪካችንን ለመፃፍ ሙከራ ሳናደርግ ያለፉትን ዓመታት አሰብኳቸው። መዝገብና ከብሩ ደግሞ ለዚህ የውስጥ ስሜቴ ማቀጣጠያ ይሆን ዘንድ ስሜታቸውን ገለጹልኝ፤ ታሪካችን ሳይፃፍ መቅረቱ እንደሚቆጫቸውና በጣም ትንሽ ብትሆን እንኳ ታሪክ ከባለታሪኩ አንደበት መስማት የቱን ያህል ሊያስደስት እንደሚችል ነገሩኝ። ወኔ ሰንቁ ወደ መኖሪያዬ ተመለስኩ። በእርግጠኝነት ልናገር ከምችለው ከራሴ ታሪክ በመነሳትና የሌሎቹን በተለይም የተሠዉትን ጓደኞችን ታሪክ በማካተት ለመፃፍ በቁርጥኝነት ተነሳሁ። እነሆ ዕውንም ሆነ።

ይህን ታሪክ በመጽሐፍ መልክ ለማዘጋጀት ስወስን መነሻዬ ባሳለፍኩት አጭር የትግል ጊዜ የገጠሙኝን ሁኔታዎች፣ አብረውኝ የነበሩትን ታጋዮችና አንዳንድ

ተያያዥ አጋጣሚዎች በደንብ ለማስታወስ መቻሌን መተማመኔ ብቻ ነበር። ሆኖም ይህ መነሻ እንጂ መጽሐፍ ለመጻፍ እንደማያበቃኝ መጀመሪያውንም አውቀው ነበር። ምክንያቱም እኔ በሕክምና ሥራ የተሰማራሁ ባለሙያ እንጂ የሥነ ጽሑፍ ሰው አይደለሁምና ነው። እናም ያለኝን መነሻ ይገባቸውን ለማሟላት መንገድ መፈለግ ነበረብኝ። የመጀመሪያው ሙከራዬም ወዳጆቼን ማማከር ሆነ። ወዳጆቼም አበረታቱኝ፤ ቀስ በቀስም ሁሉም ነገር በሚፈለገው መንገድ መልክ መያዝ ጀመረ።

የመጀመሪያው ሥራ ታሪኩን በቅደም ተከተል በመቅረጸ-ድምፅ መያዝና ማሰባሰብ ነበር። ከዚያ ደግሞ ይህንን ታሪክ ወደ መጽሐፍ ለመለወጥ ታሪኩ ከተፈጸመበት ወቅትና ሁኔታ ጋር ትውውቅ ያለው/ያላት እና አምነት ሊጣልበት/ባት የሚችል/የምትችል የሥነ ጽሑፍ ችሎታ ያለው/ያላት ሰው መፈለግ ግድ ነበር። በደረሱኝ በርካታ ጥቆማዎች በመታገዝ ፍለጋዬን ቀጠልኩና ነዋሪነቱ በአገር ቤት በሆነው በአቶ መዘገበ ጥላሁን ላይ ቀልቤ ዐረፈ። ተነጋገርን፤ ስምምነትም ላይ ደረሰንና በድምፅ የተቀረጸውን ታሪክ አንድ ቅጅ ላከሁለት። እነሆ ከብዙ ሥራ በኋላ ካሰብኩት በላይ እየተሳካ እዚህ ደረሰ።

ይህን ብዙ ጊዜ የፈጅብንን ረጅም ሂደት የተወጣነው ከአቶ መዘገበ ጋር ባደረግነው የጽሑፍ፣ የኢሜይልና የሰልክ ግንኙነት ነው። የመጀመሪያው ረቂቅ እንዳለቀ፣ ስራው የሚፈጥረው ስሜትና የመልእክቱ ብስለት በእኔና በጸሀፊው ዕይታ ብቻ የተሰኘ እንዳይሆን፣ በዚህ የትግል ታሪክ ውስጥ በቀጥታ የተሳተፉና ያልተሳተፉ ጥቂት ወዳጆቼ እንዲያነቡት በማድረግ አስተያየታቸውን ተቀበልኩ። ከታሪኩ ጋር ምንም ግንኙነት የሌላቸው ሰዎች የተካተቱበት ምክንያት ታሪኩ ለሌሎች ምን ዓይነት ትርጉምና ስሜት ሊሰጥ እንደሚችል ለመገመት እንዲቻል ነው። ከሞላ ጎደል የሁሉም አስተያየት ሥራውን እንድንገፋበት የሚያበረታታ ሆኖ አገኘነው። ሥራው ቀጠለና ታሪኩ ከተፈጸመ ከሦስት አሥርት ዓመታት በኋላ ለአንባቢያን ዓይን ይበቃ ዘንድ በመጽሐፍ መልክ ታተመ።

ይህን መጽሐፍ በማዘጋጀት ጊዜ ብዙዎች የጎደሉኝንና የማላገኛቸውን ተጨማሪ መረጃዎች በመስጠት ተባብረውኛል። ለዚህ ሥራ እውን መሆን የብዙ ወዳጆቼና የቀድሞ የትግል ጓደኞቼ ምክርና ማበረታቻ ጉልህ ድርሻ አለው። ስለዚህ በጥቅሉ ሁሉንም አመሰግናችኋለሁ ማለት ይገባኛል።

የመጀመሪያው ረቂቅ ከተጠናቀቀ በኋላ ሮባ፣ ጌራ፣ ዶክተር ተስፋ ዓለም ገብረ መስቀል፣ ዶክተር አዲስ ዓለም ባሌማ፣ ዶክተር ወልዱ ወለደአየሱስ፣ አቶ ሙሉጌታ ከበደና አቶ ዮሴፍ ተስፋዬ ረቂቁን በትዕግሥት እንብባችሁ ስለሰጣችሁኝ ጠቃሚ አስተያየቶች ምስጋናዬ ይድረሳችሁ። ሺፈራው የተለያዩ መረጃዎችን በመስጠትና ከሌሎችም ለማግኘት እንድችል ስላደረገው ጥረት፣ እንዲሁም ማሰረሻ ለሰጠችኝ መረጃ ሳለመሰግናቸው አላልፍም።

በመጨረሻም ለዚህ ሥራ ስል ቤተሰባዊ ጊዜያቸውን ለተሻማኋቸውና በሐሳብም ለደገፉኝ ለባለቤቴ ለሰምሃል ገብረ አግዚአብሔር ካሕሳይ እንዲሁም ለልጆቼ ለአሉላ፣ ለካሌብና ለናሆም ካሕሳይ ያለኝ ምስጋናና ከፍተኛ ፍቅር እንዲታወቅልኝ አፈልጋለሁ።

ካሕሳይ አብርሃ ብስራት (ዴንቨር፣ ኮሎራዶ)

መግቢያ

ይህ የትግል ታሪክ በአሥራ ዘጠኝ ስልጣኖቹ መጨረሻና በሰባዎቹ መጀመሪያ ዓመታት ሰዲሞከራሲና ሰፍትሕ ሲታገሉ ሕይወታቸውን የሰው ጓዶቹ ታሪክ ነው። በበኩሌ፤ እነዚህን ጓዶቹን መዘከር፤ እንዲሁም ቤተሰብና ዘመድ ወዳጆቻቸው እንዲኮሩባቸውና፤ ምን ዓይነት ልዩ ሰዎች እንደነበሩ እንዲያውቁላቸው፤ እስከአሁን አውቀው ከሆነም፤ ተጨማሪ ምስክርነቴ ያንን እንዲያጠናክሩላቸው ለማድረግ መሞከር ግዴታዬ ነው ብዬ አምናለሁ።

ስለአለፉት ወንድሞቻችንና እንቶቻችን መሥዋዕትነትና አውነተኛ የወገን ፍቅር ስሜት፤ ቢያንስ የምናውቀውን ያህልና በምንችለው መንገድ መመስከር፤ አንዱ ሐላፊነታችን ነው። የራሳቸውን ኑሮ ጥለው፤ ለሌሎች ነጻነት ሲሉ መሥዋዕትነት የከፈሉ ኢትዮጵያውያንን፤ በተቻለንና ባለን አቅም ለመዘከርና ቢያንስ ስማቸው በታሪክ መዝገብ እንዲቀመጥ ለማድረግ፤ መጣጣር ተገቢ ነው። ለሌሎችም ስለሰው ልጅ ነጻነት በነበራቸው እምነት ለተሠዉ፤ እንዲሁም በተመሳሳይ ዓላማ የአካልና የአእምሮ ስቃይ ለደረሰባቸው በሺዎች ለሚቆጠሩ ኢትዮጵያውያን ወንድሞቻችንና እንቶቻችን፤ ስለተቀበሉት ስቃይና መከራ ያለንን ትልቅ ክብር በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ለመግለጽ በማሰብ ነው፤ ይህ መጽሐፍ የተጻፈው።

መጽሐፉ በግለ ታሪክ መልክ የቀረበ ሲሆን፤ የትረካ አድማሱ፤ እኔ እስከነበርኩበት ጊዜ ድረስ በነበረው የኢትዮጵያ ሕዝብ አብዮታዊ ሠራዊት (ኢሕአሠ) እንቅስቃሴና የትግል ታሪክ ላይ የተመሠረተ ነው። በዚያ እኔ በነበርኩበት የትግል ወቅት የብዙ ወጣቶችና ምሁራን ሕይወት ተቀጥፏል። አያሌ ጓዶች ለተበደሉና ፍትሕ ላጡ ወገኖቻቸው ተቆርቆረው በዓላማቸው ጸንተው ሕይወታቸውን ሠውተዋል። ግፍ ለደረሰባቸው ሰዎች ሲሉ በትግሉ ነበልባል ጋይተዋል። ያም ሆኖ፤ የትግል ጉዳይ ነውና፤ አንዳንዶቻችን ደግሞ በሂደት፤ በአጋጣሚ ወይም በዕጣ-ፈንታ ከእዚያ አላት ተርፈን፤ ሰላማዊ ኑሯችንን ቀጥለናል። ወደ ኋላ መለስ ብለን ስናሰብ ግን እኛ ተርፈን ስለነሱ መሥዋዕትነት ምንም

ለማድረግ ባለመቻላችን የአብዛኞቻችን ኅሊና የጥፋተኝነት ስሜት እያጣውም። በዚህ መሠረታዊ ምክንያት፤ እኔም የኅሊና አማራጮቼን ሳሰብ ቆይቼ፤ በመጨረሻ፤ የቻልኩትንና የማውቀውን በመጽሐፍ መልክ ባሳትመው የበለጠ ተመራጭ እንደሆነ ስለተሰማኝ፤ በግለ ታሪክ መልክ ልተርካቸውና ማንነታቸውን ላሳይ ተነሣሣሁ።

ባተኮርኩበት የጊዜ ክልል ውስጥ በተቻለ መጠን ሁሉን አካታች አድርጌ ለማቅረብ ሞክራለሁ። በወቅቱ ከነበረው ታሪክ ውስጥ በቀጥታ የተካፈልኩባቸውን ሥራዎች፤ ያገኘኋቸውን ታጋዮች ታሪክና በዚያን ጊዜ የተፈጸሙ ሆነው ሲነገሩ የሰማኋቸውንና እንደገና ለማጣራት የቻልኩቸውን፤ አንዳንድ በጣም አስፈላጊ ሁኔታችንም ለማካተት ጥረት አድርጌያለሁ። ከዚህ ሌላ፤ በሠራዊቱ ውስጥና በተለያዩ ቁልፍ የትግል ሂደቶች ላይ ልዩ ስታ አላቸው ብዬ የገመትኩዋቸውን ወቅቶችና ሰዎች በተቻለ መጠን ዘርዘር ባለ መልክ ለመግለጽና ኅላ ለማድረግ ጥራያለሁ።

የእኔ መከራ ሌሎችንም ማነሣሻ ሊሆን ይችላል የሚል ተስፋ አለኝ። ብዙ ተመሳሳይ ሀገራዊ ጥቅም ያለው እውቀትና ታሪክ ይዘው ነገር ግን ዛሬ ነገ ሲሉ ትውስታቸው እየደበዘዘ፤ ዓላማቸው እየሳሳ፤ “ምን ይሻላል?” በሚል ከጊዜ ጋር ለሚታገሉ፤ ሕይወት ሳትቀድሙባቸው ይቀድሟት ዘንድ፤ የእኔ ትንሽ መጽሐፍ ሊያበረታታቸው፤ እውቀታቸውንና የሰማእታት ጓዶቻቸውን ታሪክ ለእኛና ለመጪው ትውልድ እንዲያካፍሉም ሊያግዛቸው ይችላል ብዬ አስባለሁ።

አርግጥ፤ ይህ ታሪክ የብዙ ታጋዮችንና የተለያዩ የትግል ወቅት አጋጣሚዎችን ስለሚያነሣ ደግሞ ከፋም ነገር ያለበት ነው። መልካሙ ለልጆቻችንና ለመጪው ትውልድ ምሳሌና አርአያ፤ ከፋው ደግሞ ለመጪው ጊዜ ማረሚያና መማሪያ ይሆናል። ታሪኩ የተጻፈበት ምክንያት፤ እናቱም አባቱም ይሄው ነው። ስለሆነም፤ በጭፍኑ የመካብና የማጣጣል መልክ ያለው እንዳይሆን የተቻለኝን ሁሉ አድርጌአለሁ። ድርጅታዊ ስሕተቶችንና ችግሮችን በወቅቱ አመራር ላይ የነበሩ

ወደፊት እንደሚያብራሩዋቸው እምነቴ ነው። የኔ ብርቱና ትሑት ፍላጎት በተጨማሪም የነበረውን እውነት መግለጽ ብቻ ነው።

በሰም አጠቃቀም በኩል ከታሪኩ ባሕሪ ጋር በተያያዘ ሦስት ዓይነት የባለታሪክ ስሞች እናገኛለን። እውነተኛ ስሞች፣ የምስጢር ስሞችና የቅጽል መጠሪያ ስሞች ናቸው። ከእነዚህ አንዳንድ አባላት በሦስቱም ስሞች የሚታወቁ ሲሆን፣ ሌሎች ደግሞ በአንዱ ወይ በሦስቱ ቅይጥ ስም ነው የሚታወቁት። ስለዚህ መጀመሪያ ላይ የማውቃቸውን ሁሉንም ስሞቻቸውን በማስቀመጥ፣ በቀጣዩ ታሪክ ውስጥ ግን በጣም የሚታወቁበት ነው ብዬ የገመትኩትን፣ አንዱን ወይም ድብልቁን፣ ተጠቅሜአለሁ። የተሠዉ ጓዶችን ስም ለታሪክ ምስክርነትና ለሚያውቋቸውም ወዳጆቻቸው ስል በተቻለኝ መጠን እውነተኛ ስማቸውን ከአባታቸው ስም ጋር ጠቅሼያለሁ። የአባታቸውን ስም ለማወቅ ያልቻልኳቸውን ደግሞ የራሳቸውን እውነተኛ ስም ብቻ ለመጠቀም ተገድጃለሁ። በሌላ በኩል ይህንንም ለማድረግ ባልተቻለበት ሁኔታ የምስጢር ወይም ቅጽል ስሞቻቸውን ብቻ መጠቀም ግድ ሆኖብኛል። በዚህ ጊዜም ቢሆን ግን እንዲሁ ከመተው በሚል ሌላ ማንነታቸውን መግለጫ መንገድ ሳገኝ ለማክል ሞክሬያለሁ።

ከዚህ የትግል ጊዜና ታሪክ ጋር ብዙ ትውውቅ ለሌላቸው አንባብያን ግራ እንዳይጋቡ በማሰብ፣ በተደጋጋሚ የሚመጡ ሜዳ-በቀል ቃላት፣ ለመጀመሪያ ጊዜ እንዳሉ ከተቀራራቢ ትርጉማቸው ጋር የተቀመጡ ሲሆን፣ በቀረው ትረካ ውስጥ ግን በትርጓሜ ቃላት ይቀጥላሉ። የእነዚህ ቃላትና የትርጓሜያቸው ዝርዝርም በመጨረሻ ገጽ ላይ ተቀምጠዋል።

ስያሜዎችም አሉ። አንዲህ ዓይነት ስያሜዎች በመጀመሪያ ትርጉማቸው ተቀምጦም በታሪኩ ውስጥም በዚያው በሜዳ አጠራራቸው የተጠቀሙባቸው አሉ - ለምሳሌ ጋንታ።

አንባቢ ሆይ! ታሪካችን ሰፊ ነው። ስለሆነም ትውስታውም ሰፊ ነው። የጠፋው ጠፍቶ፣ የተረሳው ተረሰቶ፣ ለጊዜው በእጃችን ያለው ይዘገብ ዘንድ እኔ እነሆ የበኩሌን አዋጣሁ። ሌሎችም የበኩላቸውን ቢያከሉበት አንድ ቀን ከሞላ ጎደል ምሉዕ ታሪክ ይኖረናል የሚል ተስፋ አለኝ።

መልካም ትውስታ! መልካም ንባብ!!

የአሲምባ ፍቅር

ሰብአዊነትና መሥዋዕትነት

ከይመር ንጉሤ ጋር ያስተዋወቀኝ አጋጣሚ የተፈጠረው ሰኔ 27 ቀን 1968 ዓ.ም ወልዲያ ለተልዕኮ የወጣ አንድ የኢሕአወ ሠራዊት ቡድን ወደ አሲምባ በተመለሰበት ዕለት የተፈጠረ የጦርነት አጋጣሚ ከይመር ንጉሤ ጋር አገናኘን። ሰኔ 26 ቀን ውድዬ ከሚባል ቦታ ትንሽ አርፈን መሸት ሲል ወደ ቆላ በመውረድ ወደ ጉራ ወርቁ አመራን። በዚህ ጊዜ በአካባቢው የነበረ በመንግሥት የታጠቀ የገበ/ጋ ጦር ውጊያ ከፍተኛ ከባድ ችግር ላይ ወደቅን። በውጊያው ላይ የተወሰኑ አባሎቻችን ሲሞቱ፤ ከፊሎቻችን ደግሞ ተማርከን በገበሬዎቹ ጦር እጅ ወደቅን። በውጊያው ላይ ከወደቁት መካከል ሁለቱ ጓደኞቻችን በመጥረቢያና በጨቤ ሲገደሉ አንደኛው ደግሞ በጦር ተወግቶ ቆሰለ።

የውጊያው ወሬ ከመንግሥት ከፍተኛ ባለሥልጣናት ጆሮ እንደ ደረሰ ወታደሮችና ነጭ ለባሾች ተላኩ። የተላኩት የደርግ ሰዎች አካባቢውን ማሰስ ጀመሩ። በአሰሳውም በገበሬዎቹ ከተማረከነው ውስጥ ሃያ ያህል የኢሕአወ አባላት በቁጥጥር ስር ውለው ወደ አዲስ አበባ ተላኩ። አዲስ አበባ ከደረሱ በኋላ በተለያዩ እስር ቤቶች በምርመራ ሲሰቃዩና ከእስር ቤት እስር ቤት ሲንከራተቱ ቆይተው በመጨረሻ የመገደላችው ዜና በመገናኛ ብዙኃን ተሰማ።

ከዚያ የኢሕአወ ቡድን አባላት ውስጥ ከመላቱ በተለምዶ ተርፈን በሕይወት ለመመለስ የበቃነው በጣም ጥቂት እድለኞች ብቻ ነበርን። እኔን የማረከኝ ይመር ንጉሤ ነበረ። በሕይወት እቆያለሁ የሚል ግምት አልነበረኝም፤ ተስፋ ቆርጫ ሁሉ ነገር ጨለሙበኝ። ያ ደግ ገበሬ ግን ነጻነቴን መልሶ፤ በደርግ ኃይሎች እጅ አንዳልወደቀ ከልሎና ደብቆ ወደምፈልግበት ቦታ አንድሄድ ሸኘኝ። በመጨረሻ ሰንለያይ ግን ነጻነቴን ካለማመኔ የተነሣ የሚገባውን ምስጋና ሳላቀርብለትና በወጥ እንኳ ሳልሰናበተው ነበር የተለየሁት። ወደ አሲምባ ተመለስኩ፤ ትግሉም ቀጠለ።

በመጨረሻው የሁኔታዎች መለዋወጥ ባሰብኩት መንገድ ሳይሆን በራሱ መንገድ ወስዶ አሜሪካን ሀገር አሳረፈኝ። በአሜሪካን ሀገር ሕይወት ሌላ ገጽታ ያዘ፤

አንደገናም ትምህርት ቤት ገባሁ። ትምህርቴን በተሳካ ሁኔታ ጨርሼ በሙያዬ ሥራ ተቀጠርኩ። ትዳር መሥርቼና ልጆች አፍርቼም ጥሩ የቤተሰብ ሕይወት መምራት ጀመርኩ።

ሕይወት ቀጠለ፤ ለእነዚያ በሕይወት አስከላሁ በውስጤ ለሚኖሩት ለጋራ ዓላማችን ለተሠዉት ጓደኞቼ የገባሁትም ቃል በአእምሮዬ ውስጥ ቦታውን አንደያዘ ነው። በዓይነ ጎሊናዬ ፍንትው ብሎ የሚታየኝ በኢሕአሠ ውስጥ ያሳለፍኩት ጊዜና አብረውኝ የነበሩት ጓደኞች ትዝታ ብቻውን ታሪኩን ሙሉ አንደማያደርገውም አሳምሬ አውቀዋለሁ። ማሰባሰብ የነበረብኝ አንዳንድ አስፈላጊ መረጃዎች ነበሩ። ከእነዚህ አንዱ፣ ይመር ንጉሤ ስለሚባል አንድ የወሎ ገበሬ የመጨረሻ ሁኔታ ማጣራት ነበር። ታሪካችንን ለመጻፍ ያለኝ ቁርጠኝነት በጨመረ ቁጥር የይመር ንጉሤን ጉዳይ የማወቅ ፍላጎቴ እያደገ ሄደ። ቦታው ድረስ በአካል ሄጄ ማጣራት እንዳለብኝ ወሰንኩ። ሌሎች ያልተጠናቀቁና በጣም አስፈላጊ መረጃዎችን ግን አሁን በሕይወት ካሉና በቅርብ በማገኛቸው ጓደኞቼ አማካኝነት ማግኘት እንደምችል ተሰምቶኛል። ስለዚህ ብዙዎቹን መረጃዎች በቦታው ከነበሩ የትግል ጓደኞቼ ያገኘሁ ሲሆን እንደ ይመር ንጉሤ ዓይነት ጉዳዮችን ግን የግድ ኢትዮጵያ እንደገና በመመለስ ራሴ ቦታው ድረስ ሄጄ ከማረጋገጥ ውጪ አማራጭ አልነበረኝም።

ይመር ንጉሤ፣ እዚህ ለመድረሴ ትልቅ ውለታ ያደረገልኝ አንድ የወሎ ደግ ገበሬ ነበር። ሁኔታዎች ሲመቻቹልኝ ይመርን ለመፈለግና ሌሎች በሀሊናዬ ውስጥ ለሚገላሉ ጥያቄዎች መልስ ለማግኘት የኢትዮጵያ ጉዞዬን ማቀድ ጀመርኩ። ከመጀመሪያው ጉዞዬ በኋላ አሥራ ሦስት ዓመታት ቆይቼ ዕቅዴ ተሳካልኝና በ1997 ዓ.ም. እንደገና ወደ ኢትዮጵያ ለመምጣት ዝግጅቴን አጠናቀቅሁ።

አሜሪካን አገር ከምኖርበት ከዴንቨር ከተማ ወደ ኢትዮጵያ ለመድረስ ሁለት በረራዎችን መውሰድ ነበረብኝ። የመጀመሪያው ከዴንቨር ወደ ዋሽንግተን

የሚያደርሰኝ ሲሆን ሌላው ከዋሽንግተን ወደ አዲስ አበባ የሚወስደኝ ነው። ወደ አዲስ አበባ የበረረኩት በኢትዮጵያ አየር መንገድ አውሮፕላን ነበር።

የመጀመሪያውን ጉዞዬን ጨርሼ ከዋሽንግተን በኢትዮጵያ አየር መንገድ ተሳፋርኩ። የኢትዮጵያ አየር መንገድ አውሮፕላን ውስጥ ስገባ ሀገሬ የገባሁ ያህል ደስማኛል፤ ትዝታዎቼ ይቀሰቀሱብኛል። በዚህ በረራዬም ብዙ ትዝታዎች ቢመጡብኝም፣ አእምሮዬን የተቆጣጠረው ያ የወሎው ትዝታዬ ነበር። ወሎ ውስጥ በተለይም ጉራ ወርቄ በሚባለው ቦታ ላይ የተፈጠረው አጋጣሚ ለብዙ ዓመታት ሲቆረቆረኝ የቆየ ታሪክ ነው። እያንዳንዱ ድርጊትና ቦታ ከሃያ አምስት ዓመታት በፊት እንደተፈጸመ ሳይሆን ልክ ዛሬ የሆነ ያህል ወለል ብሎ ታየኝ።

ከዴንቨር በተነሣሁ በሦስተኛው ቀን አዲስ አበባ ገባሁ። አዲስ አበባ ገብቼ ለሁለት ቀናት አረፍት አደረግሁና በሦስተኛው ቀን ወደ መቀሌ አቀናሁ። መቀሌ ከዘመድ ወዳጆቼ ጋር ጥቂት ቀናት ካሳለፍኩ በኋላ በሁለተኛው ሳምንት ወደ ወሎ ሮቢት ለመሄድ ተዘጋጀሁ።

ራሱን ለአደጋ አጋልጦ ሕይወቴን ያዳኘውን ያንን ደግ ገበሬ ሳለመሰግነውና በደንብም ሳልሰናብተው በመለየቴ ዘወትር ይቆጩኝ ነበር። ያንን ቁጭት ለመወጣት፣ ውለታውን መከፈል የማይቻለኝ እንደሆነ አውቃለሁ። ሆኖም ውለታውን መቼም የማልዘነጋ መሆኔን ለመንገርና የምችለውን ለማድረግ ነበር ወደ ወሎ ሮቢት ለመሄድ የተነሣሁት። መኪና ከአንድ ጓደኛዬ በትውስት አገኘሁ። ጓደኛዬ መኪናውን የሰጠኝ ከአዘጋጀልኝ አንድ ጎልማሳ ሹፌር ጋር ነበረ። የሁለት መቶ ሠላሳ ኪሎ ሜትር ርቀት ያለውን የወሎ ሮቢት መንገድ ለመጀመር ከሹፌር ጋር ከመቀሌ በጠዋት ተነሣን።

የመኪናው አሽከርካሪ ዕድሜው ከወጣትነት ያለፈ ጎልማሳ ሰው ሲሆን ጉቆና ጨዋታ አዋቂ ነበረ። የተግባባነው መንገድ ከመጀመሪያችን በፊት ነው። ጨዋታ አዋቂነቱ ወዳድነት ዝምታዬን ገፍ መንገዳችንን ሳላውቀውና ሳልሰለቸ እንድደርስ አግዘኛል።

እንደ አውነቱ ከሆነ ጨዋታችንን የሚለኩሰው እርሱ ቢሆንም፣ አብዛኛውን ጊዜና አስከመጨረሻው ድረስ ያወራሁት እኔ ነበርኩ። እርሱ የእኔ ወሬ በየአጋጣሚው ሲቋረጥ እንደገና ለማስቀጠል እንዳንድ ቃላት ይጥላል፤ ያልገባውንም ይጠይቃል፤ አለያም ደግሞ ግርምቱ ይገልጻል። በተረፈ መኪናውን እያሸከረከረ በተመስጦ ያዳምጠኛል።

ከመቀሌ ወጥተን ማይ ኑብሪን እስከናልፍ ድረስ ያንንም - ያንንም እያነሣን ስንጥል ከቆየን በኋላ ሹፌሬ “ወደ ወሎ ሮቢት የምትሄደው ምን ዓይነት ስራ ለመጀመር አስቦህ ነው?” አለና ጠየቀኝ። ከአሜሪካ የመጣሁ መሆኔን፣ የምሠራው በፋርማሲ ባለሙያነት እንደሆነ አስቀድሞ አውቋል። ግምቱም ምናልባትም ከመድኃኒት ፋብሪካ ጋር የተያያዘ ሥራ ለመጀመር የሚያስችል ጥናት ለማካሄድ እንደምሄድ ነበር።

ከሥራ ጋር በተያያዘ ሳይሆን በግል ጉዳይ እንደምሄድ ነገርኩት። “አካ ወሎ ሮቢት ዘመዶች አሉህ ማለት ነዋ! የቅርብ ቤተሰቦችህ ወይም ዘመዶችህ መሆን አለባቸው?” አለኝ። ምላሹን ሳይጠብቅ “የወሎ ሮቢት ሰው ነህ እንዴ?” በማለት አስከትሎ ጠየቀኝ።

“እረ አይደለሁም። ሮቢትን ያየኋት ከሁለት ሰዓታት በማይበልጥ ቆይታ ነው። ከዚያ በኋላም ተመልሼባት አላውቅም” አልኩት።

በመገረም ግንባሩን ኮስተር አድርጎ ተመለከተኝና ከፊቱ በተዘረጋው መንገድ ላይ አተኩሮ መንዳቱን ቀጠለ። የመኪናውን ማርሽ ቀንሶና ነዳጅ መስጫውን ረግጦ የሹፌርነት ችሎታውን በሚያሳይ መልኩ መኪናዋን በሚፈልገው ፍጥነት ውስጥ አስተካከለና “ታዲያ እኮ እዛ መቀሌ እያለን ከአሜሪካ የመጣኸው ወሎ ሮቢት ሰው ለመጠየቅ እንደሆነ በአግራሞት ሲያወሩ ሰምቼ እኔም ግራ ተጋብቼ ነገር። መቼም ሰው ዘመዱን ለመጠየቅ ከአሜሪካ ሲመጣ አንተ የመጀመሪያው እንዳልሆንክ አውቃለሁ። ብቻ እንዳንድ ሰዎች ሁሉን ማዳነቅ

እንደሚወዱ አሰብኩና ነገራቸውን ችላ ብዬ ተወኩት” አለና ከእኔ እንዳች ነገር ለመስማት መጓጓቱን በሚገልጽ ሁኔታ ተመለከተኝ።

አልመለስኩለትም። በራሴ ሐሳብ ውስጥ ገባሁና ዝም አልኩት። ሁለታችንም በየራሳችን ሐሳብ ውስጥ ሆነን በዝምታ መንገዳችንን ቀጠልን። እኔ ሀሳብ ውስጥ የሚመላለሰው ይመር ንጉሤ ነበር። “አሁን በሕይወት አገኘው ይሆን? ያኔ ምናልባት አርባ አመት ቢሆነው፣ ዛሬ የሰባ አመት ሽማግሌ ይሆናል” ብዬ አሰብኩ። አርጅና የተጫጫነውን ይመር ንጉሤን በዓይን ጎሲናዬ ሳየው ቅር አለኝ። ትንሽ ቀደም ማለት እንደነበረብኝ አሰቤም ጸጸት ሽንቆጥ አደረገኝ። ደግሞ ለራሴ ይቅርታ ለማድረግ መንገድ ፈልጌ ሚስቱን እንደማገኛት ርግጠኛ ሆንኩና ራሴን አጽናናሁ። ያን ጊዜ ባለቤቱ በዕድሜ ከእርሱ በጣም እንደምታንስ ገምቻለሁ። “ደግሞ ልጆቼም ይኖራሉ! እነርሱ ባያስታውሱኝ እንኳ ለኔ እነርሱን ማግኘት ትልቅ ነገር ነው...” ሐሳቤ ከነይመር ንጉሤ ቤት ገብቶ አልወጣ ብሎኝ ሲዳከር የመኪናው መንገጫገጭ ከሐሰቤ አናጠበኝ። ዞር ብዬ ሾፊሩን ተመለከትኩት።

ሹፊሩ የመኪናውን መንገጫገጭ ከምንም የቆጠረው አይመስልም፤ በዝምታ እንደተዋጠ ከፊቱ መንገዱንና የመኪናውን መቆጣጠሪያዎች እየተመለከተ ይነዳል። ነዳጅ ሙሉ አድርገን ነው የተነሣነው። መኪናው ጥሩ ጉልበት ያለው፣ በደንብ የተያዘ ላንድ ከሩዞር ነውና ምንም የሚያሳሰብ ነገር የለብንም። ለአንዲህ ዓይነት መኪና የአንድ ሺህ ኪሎ ሜትር ርቀት ጉዞ ማለት ምንም ማለት እንዳልሆነ አውቃለሁ። ቢሆንም ግን መኪናው ሲዘልበት ሹፊሩ ይቅርታ ሊጠይቀኝ ይገባው ነበር፤ እርሱ ዞር ብሎም አላየኝ ግንባሩን ኮስተሮ ምንም እንዳልተፈጠረ ሁሉ መንዳቱን ቀጥሎአል። ዝምታዬ ስለከበደው ተናዶብኝ ይሆናል ብዬ አሰብኩ፤ ጨዋታ የለመደ ሰው እኮ ዝምታ እንደ ጨለማ ይከብደዋል።

ሐሳቤ ተመልሶ ወደ ወሎ ሮቢት ከነይመር ቤት ገባ። “አምባላጌ ደረሰን፤ ሰባ ኪሎ ሜትር ያህል ተጉዘናል ማለት ነው።” አለና ከሄደኩበት በድንገት መለሰኝ። ቦታውን አላውቀውም፤ ዞር ዞር ብዬ ተመለከትኩ። ሹፊሩ ግግሩን በመቀጠል

"አምባላጌን በፊት ታውቃለህ? መቼም ታሪካዊ ከተማ ስለሆነች በሰም የማያውቃት የለም" አለ። እንገጥን በመነቅነቅ የእዎንታ መልስ ሰጠሁት። እርሱ ግን አልተወኝም ዝምታውን ለመስበር እየታገለ ይመስላል። "ብዙዎቹ ትናንሽ ከተሞች አልፎ አልፎ ካልሆነ በስተቀር ይህን ያክልም አልተለወጡም" አለ። እኔ እንደመርንና ከዚያው ጋር የተያያዙ ትውስታዎቼን ለማሰብ ስለፈለግሁ ምንም አስተያየት አልሰጠሁም። አሁንም ሌላ መኮርኮሪያ ርእስ በመፈለግ "መቼም አምባላጌ ሄደህ ባታውቅም ወደ ወሎ ሮቢት ስትሄድ፣ በዚህ በኩል ነው የምታልፈው" አለኝ።

አሳዘነኝ፤ ደግሞም ዝምታው እንቅልፍ ሊያመጣበት ይችላል። ከትዝታዬ ወጥቼ ላጫውተው አሰብኩና "እኔ እንኳ በዚህ አልመጣሁም" አልኩት። በመናገሪ ይሁን በመልሴ ብቻ ነቃና ፈገግ አለ።

"እንዴ ምን ማለትህ ነው፣ ትቀልዳለህ?! ታዲያ በየት በኩል ሄድኩ ልትለኝ ነው?"

"እውነቴን ነው፣ በሌላ መንገድ ነው የሄድኩት?"

"በሌላ በኩል ደግሞ ምን መንገድ አለና ነው?"

"አይ በመቀሌ በኩል አይደለም የሄድኩት"

"አሺ መጀመሪያ የተነሣኸው ከየት ነው?"

"ከአዲግራት" አልኩት ከአሲምባ ላለማለት ፈልጌ። እስካሁን በዚህ በኩል ያለውን ታሪኬን ስለማያውቀው ለመሸሸ በመፈለግ።

ሰውዬው ግን የሚለቅ ነገር አይደለም። "ታዲያ በየት በኩል መጣህ? ደግሞስ ከአዲግራት ወሎ ሮቢት ድረስ ወደ ሁለት መቶ ሠላሳ ኪሎ ሜትር ተጉዘህ የመጣኸው ለሁለት ሰዓት ቆይታ ብቻ ነው ማለት ነው? ይህ ዘመዴ ያልከውስ ሰው ይህን ሁሉ መንገድ ተጉዘህ መጥተህ እንዴት አላሳደረህም? ለመሆኑ ምን ያህል የቅርብ ዝምድና ነው ያላችሁ? ብቻ ሁሉም ነገርህ ግራ የሚያገባ ነው" አለኝ በመደነቅ እየተመለከተኝ።

"አዎን፣ ግራ እንደሆነብህ ይሰማኛል፤ ብነግርህም ሊገባህ አይችል ይሆናል። ልጠይቀው የምሄደውን ሰው ያወቅኩት በአጋጣሚ፣ ትውውቃችንም የሁለት ቀናት ነበር ብልህ ደግሞ የበለጠ አወሳሰብብሃለሁ። እኔም ራሴ እንዴት እንደማስረዳህ ግራ ይገባኛል!" አልኩት ከምሬ።

"እሺ! ታዲያ ምን ቢያደርግልህ ነው፣ ከውጫ ሀገር ድረስ ልትፈልገው የመጣኸው? ለመሆኑ ምንድነው የሚሠራው?" ብሎ ተከታታይ ጥያቄዎችን ሰነዘረ።

"ገበሬ ነው! አንድ ደግ፣ ጀግና፣ ላመነበት የሚሞት፣ ተራ የወሎ ገበሬ!" አልኩት። ስሜቴን ከገጽታዬ ላይ የተመለከተ መሰለኝ።

"እውነትም ግራ የምታጋባ ሰው ነህ፤ የምትለው ሁሉ አልገባኝም! ለሁለት ቀናት ብቻ የምታውቀው አንድ ገበሬ፣ ግን ደግሞ ከአሜሪካ ድረስ መጥተህ የምትጠይቀው፣ ያውም ከብዙ ዓመታት በኋላ፣ ምን ማለት ነው? የምትናገረው ነገር በሙሉ የተለመደ ነገር አይደለም!"

"አዎን ሊገባህ አይችልም ይሆናል፤ እንዳላሰረዳህ ታሪኩ በጣም ብዙ ነው፤ በጣም ባጭሩ ልነግርህ አስቤ ራሱ አጭሩም ለዚህ ጉዞና ግንኙነት ረዥም ሆነብኝ። በተጨማሪ ታሪኩን ለመረዳት እንደ ቅድመ ሁኔታ ማወቅ ያለብህ ነገሮች አሉ። ለዚህ ነው የምሸሸው፣ ወደሌላ ወደማታውቀው ነገር ውስጥ እንዳልከትህና አሁንም የበለጠ ግራ እንዳላጋባህ ፈርቼ ነው።"

"እንተ ሰውዬ! እኔን ለማሳበድ ተልከህ የመጣህ የመሰለኝ" አለና ራሱን እየነቀነቀ ፈገግ ብሎ በመኪናው የፊት መስታወት አሻግሮ መንገዱ ላይ አፈጠጠ።

ከፊት ለፊታችን ተዘርግቶ እየተጠቀሰለ በመኪናው ስር ወደኋላችን የሚቀረው መንገድ ላይ ዓይኖቼን ተከዬ ቅዝብ ብዬ ሳሰብ ቆየሁና "በደርግ ጊዜ ኢሕአፓ የሚባል ድርጅት ታውቃለህ? ማለት የፖለቲካ ድርጅት?" አልኩት ሳያስበው። ደንገጥ ያለ መሰለኝ።

"እኔ በርግጥ ልጅ ነበርኩ። ግን ትዝ ይለኛል፤ አንድ የቅርብ ዘመዳችን ኢሕአፓ ነው ተብሎ ተገድሎ እናቴ ለቅሶ ከርማ እንደመጣችና ለረዥም ጊዜ የሐዘን

ልብስ አድርጋ እንደነበረ አስታውሳለሁ። ከዚህ ሌላ ያወቅኩት በሙሉ በወሬና በገባብ ነው። የእናኔ ሁኔታ ስለዚያ ወቅት የማወቅ ፍላጎቴን እንደከረከረው ነበር ያደግሁት፤ ዕድሜዬ እየጨመረ ሲሄድ ስለኢሕአፓ ብዙ ለማወቅ ሞከራለሁ። ደርግ በጣም የሚፈራ መንግሥት እንደነበረና ኢሕአፓ ደግሞ በጣም ነበዝና ደፋር ወጣቶች እንዲሁም የተማሩ ሰዎች የነበሩበት ድርጅት መሆኑን ሰምቻለሁ።

“አዎን ልክ ነህ፤ በኢሕአፓ ስር ደግሞ በገጠር ወታደራዊ አንቅስቃሴ የሚያደርግ ኢሕአወ የሚባል ተቋም ነበረ። ይህንንስ ታውቃለህ?” አልኩና ሌላ ጥያቄ አቀረብኩ።

“ኢሕአወ ማለት አሲምባ የነበረው ጦር አይደል? የትግራይ ተወላጅ ሆኜ እንዴት አላውቅም? በሚገባ አውቃለሁ!” አለኝ።

“ይህን ሳታውቅ ታሪኩን ብንገርህ ላይገባህ ይችል ይሆናል ብዬ ፈርቼ ነበር ጥያቄህን የሸሸሁት። ይህን ያህል ካወቅህ ግን፣ ልፈልገው ስለምሄደው ጀግና ገበሬ ታሪክ ብንገርህ ልትረዳው ትችላለህ” አልኩት ለማረጋገጥ።

“አንተ ኢሕአፓ ነበርክ ማለት ነው?” ለማወቅ የቸኮሰ በሚመስል ስሜት ነበር የጠየቀኝ።

“አዎን! የኢሕአወ አባል ነበርክ”

“አካ! አሁን ገባኝ፤ ኢሕአወ ሆነህ የሠራሽው ወሎ ሮቢት ውስጥ ነበር ማለት ነው። አይደለም?” አለ አርግጠኛ መሆኑን ለማሳየት የሚፈልግ መሰለ። “ታዲያ ከአዲግራት ወደ ወሎ ሮቢት በየት በኩል መጣህ?” ጥያቄውን ቀጠለ ሾፈሩ።

ረፋድ ላይ ማይጨው ደረሰን። ሮቢት ለመድረስ ወደ ዘጠና ኪሎ ሜትር ይቀረናል። እንደገና መንገድ ስንጀምር ታሪኩን እንደምንገረው ቃል ገብቼለት፤ መኪናችንን ከአንድ ሆቴል በር ላይ አቁመን ቁርስ ለማድረግ ወረድን።

ከቁርስ በኋላ ተመለስን፤ ሾፈሩ ጊዜ ሳያባከን መኪናውን አስነሥቶ ተፈተሰከ። ልክ የማይጨውን ከተማ ለቀን ስንወጣ አየት አደረገኝ። “የቤት ሥራ እኮ ነው የሰጠሽኝ፤ ቁርስ እየባላን ሌላ ነገር ወደ አለምሮዬ ሊመጣ አልቻለም። ግራ ያጋባኝን የአመጣጥህን ምክንያት እስከማውቀው ቸኩያለሁ። መቼም እናንተ ኢሕአፓዎች ብዙ የሚገርም የችግርና የጅብዳ ታሪክ አላችሁ!” እለና ታሪኩን እንድጀምርለት ነተካኝ።

“ታሪኩ በጣም ረዥም ነው። በአጭሩ ለመናገር ያህል” አልኩና ከየት እንደምጀምረው ግራ ገብቶኝ ጥቂት ዘገየሁ።

“ምነው ለመናገር ከበደህ አንዴ? ወይስ ደስ አላለህም? ደስ ካላለህም ብዙም አትጨነቅ!” አለኝ ቅሬታ ባዘለ ድምፅ።

“የሚያሰጨንቅ እንኳ አይደለም፤ ከየት ብጀምር እንደሚቻል እያሰብኩ ነበር።” አልኩት።

“እንደሱ ከሆነስ እሺ” እለና እስቤ እስከምወሰን ጊዜ ሰጠኝ።

“ዕለቱ ሰኔ 27 ቀን 1968 ዓመተ ምሕረት ነበረ...” ብዬ ከይመር ንጉሤ ጋር ያገናኘንን አጋጣሚ አተርክለት ጀመርኩ። ሾፈሩ በተመስጦ አዳመጠኝ። የይመር ንጉሤን ታሪክ ሰጩርስና ላሊባላ መገንጠያ ላይ ስንደርስ እኩል ሆነ። ሮቢት ለመድረስ አሥራ አምስት ኪሎ ሜትር ይቀራል።

“እንግዲህ የጓጓህለት ታሪክ ይሄው ነው” አልኩት።

ሾፈሩ በረጅሙ ተነፈሰና “አውነተኛ ታሪክ ሳይሆን ፈልጎ ወይም በመጽሐፍ ላይ ያነበብኩት ልብ ወለድ ነው የመሰለኝ” እለና ተመለከተኝ።

“እንግዲህ...” ላወራ የነበረውን ነገር ሳያሰጨርስኝ አቋረጠኝ።

“የሚገርመው ደግሞ የጊዜው ነገር ነው። ይሄ የሆነው በሰኔ ወር 1968 ዓ.ም አሁን ደግሞ ያው የሰኔ ወር 1998 ዓ.ም፤ ልክ ሠላሳ ዓመቱ!! ይህን አሁን ማን ያምናል? በጣም ይገርማል!!” አለ። “እኔ የምልህ!” አለኝ ደግሞ ከእኔ መልስ

ሳይጠብቅ። “ለምን በመጽሐፍ መልክ አታወጣውም? ወይስ ሰው እንዲያውቅብህ አትፈልግም? አንደኔ ግን አሪፍ መጽሐፍ ይወጣዋል!” አለኝ።

“እንግዲህ ከተሳካ፣ ወደፊት እንደዚያ ለማድረግ እሞክራለሁ” አልኩት።

ወሎ ሮቢት እየደረሰን መሆኑን ነገረኝ። ከዚያ በኋላ አልተነጋገርንም፤ ወደከተማው አሰከንገባ ድረስ ሁለታችንም ከየራሳችን ሐሳብ ጋር ነበርን። እንዳለውም ወዲያውኑ ሮቢት ገባን።

ሮቢት እንደገባን “አውቶቡስ ተራውን ታውቀዋለህ?” አልኩት።

“በሚገባ አንጂ!” አለኝ።

“የዱሮው ይሆን ወይስ ተቀይሯል?” አልኩ ድግሞ።

“አረ ጥንትም ይኼው እንደነበረ ነው የሰማሁት” አለኝ።

“እባክህን ወደዚያ አንሂድ” አልኩት። ስሜቴ መለወጡ ለራሴም ታውቆኛል። ከጉራ ወርቄ ከይመር ንጉሤ ጋር መጥተን ወሎ ፈረስ አውቶቡስ የተሳፈርኩበት ቦታ ነው። ቅርብ ስለነበርን ወዲያው ደረሰን። ሾፊሩ መኪናውን እንዲያቆም ነገርኩትና አቆመልኝ። አላማክርኩትም፤ ፈጠን ብዬ ወረድኩና ሰዎች መጠየቅ ጀመርኩ። ጥቂት ሰዎች “እናውቀውም” ሲሉኝ ፈራሁ፤ ይመር ንጉሤን ሳለገኘው እንዳልመለሰ ሰጋሁ። አንድ በዕድሜ ገፋ ያሉ ሰውዬ ሳገኝ ደስ አለኝ። “አባቴ ይመር ንጉሤ የሚባል ሰው ያውቁ ይሆን?” አልኳቸው።

“ወደዚህ ወደ ወርቄቶ ማርያም፣ ወደ ውድዬ በኩል ስሙን እሰማ ነበር” አሉኝ። በቅጡም ያመሰገንኩ አይመስለኝም፤ መኪና ውስጥ ገባሁና ወደ ውድዬ እንዲነዳ ነገርኩት። ከአስፋልቱ በስተግራ በኩል የሚያመራ መንገድ ይዘን ሰንሄድ ወደ ገበያ የሚሄዱ አዛውንቶች አገኘንና መኪናችንን አቆምን። በዕድሜያቸው የገፋ የሀገር ሽማግሌ መሳይ ስለነበሩ ሊያውቁ እንደሚችሉ ገምተናል።

ይቅርታ ጠይቀን አሰቆምናቸውና “እዚህ አካባቢ የሚኖር ሰው ብንጠይቃችሁ ታውቃላችሁ?” አልናቸው። አንደኛው ሰውዬ “መሐመድ አባላለሁ፤

እዚህ አካባቢ ነው ሀገሬ፤ እዚህ ወጣ ብሎ ይሄንን ጋራ ተሻግራችሁ ነው። ማንን ፈልጋችሁ ነው? ስሙን ታውቃላችሁ?” አሉን።

“ይመር ንጉሤ የሚባል ሰው” አልኳቸው

“ይመር ንጉሤ? ወይ ወንድሜን!” ብለው ጭንቅላታቸውን ይዘው ማልቀስ ጀመሩ።

ልቤ ስንጥቅ አለ። የሆነውን መጠየቅ ይሰፈላል አልነበረም፤ አውቆዋለሁ። አውነቱን መቀበል ግን አልፈለግኩም። ለመናገር መዘጋጀቴን ሳላውቀው ከአፈ “ምንውን” የሚል ቃል ሲወጣ በጀርዎቼ ተሰማኝ።

“ይመር ንጉሤ እኮ ሞቷል!” አሉ።

“እንዴት ሆኖ?”

“በቃ እንዴት እንደሆነ አላወቅንም፤ ቀብርም ለመድረስ ጊዜው አልተመቸንም ነበርና አልደረሰንም። ግን ይመር ንጉሤ ሞቷል” አሉና ቀና ብለው “በዚህ በኩል በመኪና ያስገባል። የክልል መኪናች ሁልጊዜ ይመላለሱበታል። አገሩም ሰላም ነው። ወደ መንደሩ ብትሄዱ የበለጠ የሚነግሯችሁ ዘመዶቹን ታገኛላችሁ” አሉን። መኪናው ውስጥ እንዲገቡ ነገርናቸውና ባመለከቱን መንገድ መጓዝ ጀመርን። ጥቂት እንደሄድን አንድ የከተማ ሰው የሚመስል ሰው በእግሩ ሲሄድ አገኘን። መኪናውን እንዲያቆም ሾፊሩን ጠየቅሁትና “ወደየት ነው የምትሄደው?” ብዬ ጠየቅኩት መንገደኛውን።

“እዚህ ማዶ ጋራው አጠገብ ወዳለው ትምህርት ቤት ነው የምሄደው” አለ።

“ና ግባ እንሸኝህ” አልኩትና ይዘነው ሄድን። የተባለው መንደር እንደደረሰን ብዙ ማጠያየቅ አላሰፈለገንም። የይመር ንጉሤ ልጅ አግብታ በአካባቢው እንደምትኖር ተነገረን። ያገኘው ሰው ልጅቱን አፈላልጎ ለማምጣት ብዙ ጊዜ አልወሰደበትም፤ ይዟት ከተፍ አለ።

ልጅቱ ይመር ንጉሤን ትመስላለች፤ አባቷ ሲሞት እናቷ እርሷን እርጉዝ እንደነበረች፤ አባቷን በአካል እንደማታውቀው ነገረችኝ። “ልክ አባትሽን እኮ ነው የምትመስደው!” አልኳት ትኩር ብዬ እያየኋት።

“አምን፤ ሁሉም ሰው እንደዛ ነው የሚለኝ” አለችኝ። ቀጥላ ደግሞ “እርሶ ማን አባቴን የት ነው የሚያውቁት?” ብላ ጠየቀችኝ።

“አባትሽን የማውቀው ድር - ድር! ከሠላሳ ዓመት በፊት ነበር። ከዛሬ ሠላሳ ዓመት በፊት እኔን አሳልፎ ላለመስጠት ቆራጥ አቋም የወሰደ ሰው ነበር። ጥላ ከለላ ሆኖ፤ ከሞት ያተረፈኝ ሰው ነው። አስካሁን ድረስ በሕይወት የቆየሁት በእርሱ ውሳኔ ነው። ያን ጊዜ ለደርግ አሳልፎ ሰጥቶኝ ቢሆን ኖሮ እንደሌሎቹ ጓደኞቼ እንደል ነበር። እናም እርሱንና እናንተን ቤተሰቦቹን ለመጠየቅና ውለታውን ያለመርሳቴን ለመገር ነው የመጣሁት” አልኳት። ማልቀስ ጀመረች።

“አባቴ ጥሩ ሰው እንደነበረ ብዙ ሰዎች ይነግሩኛል። እኔ አላውቀውም፤ የሞተው ማን በመኪና አደጋ ነው” አለችኝ በለቅሶሞ መሐል። በአሷ ዕድሜ ስገምተው ይመር ንጉሤ ከሞተ አሥራ አራት አመት ይሆነዋል።

ያን ጊዜ ይመር ንጉሤ ማርኮ አቤቱ ሲወስደኝ ካየኋቸው ሁለት ሕፃናት አንዱ ወንድ እንደሆነ ትዝ ይለኛል፤ ሁለተኛውን ማን ተጠራጠርኩ። በአንዱ ልጅምር ብዬ “ታላቅ ወንድም አልነበረሽም እንዴ? እሱስ የት ነው የሚኖረው?” ብዬ ሰጠይቃት እንደገና ማልቀስ ጀመረች።

“እሱም ሞቷል፤ ሁለቱም ወንድሞቼ ሞተዋል!” አለችኝ፤ ልክ እንደአዲስ ሐዘንተኛ እያለቀሰች።

- “እናትሽስ አለች?” አልኳት የመጣው ይምጣ ብዬ።
- “እናቴ እንኳ አለች” ስትለኝ ትንሽ ተንፈስ አልኩ።
- “እናትሽን ልናገኛት እንችላለን? ወይስ እንዴት ነው?” አልኳት።

እናቷ ያለችበት ቦታ ሩቅና ለመኪናም የማይመች መሆኑን ነግራን እኛ ወዳለንበት ይዛት ብትመጣ የተሻለ እንደሚሆን ነገረችን። ተሰማማን። ስልክ እንድትደውልልን ቁጥር ሰጠናትና “አባትሽን በሕይወት ላገኘው ባልችልም እናንተንም ቢሆን ትንሽ ልረዳችሁ አፈልጋለሁ” አልኳት። ጥቂት ገንዘብ ሰጥቻት “ሰልብሰና ለአንዳንድ ነገር መግዣ ይሆንሻል” ብያት ተለያየን። ወደወሎ ሮቢት ተመለስን።

በሦስተኛው ቀን ስልክ ደወሉልኝና እናቷን አነጋገርኳት። ታሪኩን ነግራለት “ታሰታውሽኛለሽ?” ብዬ ጠየቅኳት። ምናልባት እንደእኔ ያሉ ብዙ አስተናገደው ሊሆን ስለሚችል ላታሰታውሰኝ ትችላለች ብዬ ተጠራጠርኩ። እርሷ ግን እያለቀሰች እንደምታሰታውሰኝ ነገረችኝ። “ይመር ንጉሤ ‘የት ገብቶ ይሆን? እምን ደርሶ ይሆን? ሀገሩ ገብቶ ይሆን ወይስ መንገድ ቀርቶ ይሆን?’ እያለ ሁል ጊዜ ስለአንተ ያሰብ ነበር። ወይኔ! በሕይወት ኖሮ ቢሆን እንዴት ደስ ባለው!” አለችኝ።

ስልክ የደወሉልን ከስልክ ማሰደዎ ጣቢያ ሆነው ነበር። የስልክ ቤቱ ሠራተኛ ስልኩን ተቀበላትና ማንነቱን ከገለጸልኝ በኋላ ሞቅ ያለ ሰላምታ አቀረበልኝ። “የኔ ወንድም ታሪክህን ሰምተናል! እዚህ አካባቢ ብዙ ሰዎች ሰምተው በጣም ተደስተዋል። ከሠላሳ ዓመት በፊት ውለታ ያደረጉልህን ሰዎች አስታውሰህ ለመጠየቅ የመጣህ መሆንህን ነው መንደርተኞቹ የነገሩኝ። ስለዚህ ሁለተኛ ጊዜ ስትመጣ ስልክ ቤት፤ ወይንም ፖሊስ ጣቢያ ብለህ ጠይቀህ ብትመጣ ደስ ይለናል። ስለአንተ አገሩ በሙሉ አውቋል፤ እስከታች እስከወርቂቶ ማርያም ድረስ ትላገትና የሚወራው ስለአንተ ነበረ። ብትመጣ ሕዝቡ አጅቦ ወደ ውድቁ ይወስድሃል። እዚህ ከደረሰክ አንተ የምትፈልገውን ሰው ቤት ማንም ያሳይሃል፤ በጣም ትልቅ ሰው ነህ” አለኝ።

“አመሰግናለሁ፤ አንዳልከኝ አደርጋለሁ። እገክህን ልረዳቸው አፈልጋለሁና በሰጠኋቸው ስልክ እንዲደውሉልኝ ወይም በዚህ አድራሻ እንዲጽፉልኝ በደንብ አስረዳቸው” ብዬ ስልኩን ዘጋሁት።

አንድ
የሕይወት ኩርባዎች

“ፀሐይ ስትወጣ፡ መንገዶች ሁሉ ወደ ልጅነት ያመራሉ”

መጭም መንገድም ሰው የሕይወት መዘሪያ፣ መታጠፊያ ወይም መቀየሻ ኩርባዎች ይኖሩታል። አንዳንዶቹ አደገኛ ኩርባዎች ሊሆኑ ይችላሉ። አንዳንዶቹ መልካምና ሕይወትን ወደ ቀናው ጎዳና የሚመሩ ይሆናሉ። አንዳንዶቹ ደግሞ ከናካቴው ወይም አንደሚወስዱ የማይታወቁ ብዙ የሚያለፉ፣ ብዙ የሚያስዳክሩ ይሆናሉ። የእኔ ኩርባዎች የገበሬ ቤተሰቦቼ ሕይወት፣ አሲምባ፣ ይመር ንጉሤና ድላይ ናቸው።

የልጅነት አስተዳደግንና የትምህርትን ዓለም በአፍላው አንድቀምሰው ያደረጉኝ ናቸውና የሕይወቴን የመጀመሪያ ቅያሰ ማበጀታቸው አጠያያቂ አይሆንም። አሲምባ ወድጀ፣ ፈቅጅ፣ ለትግል የገባሁበት የልጅነት ፍቅሬ ነው። ብስለትን፣ ፍርሀትና ድፍረትን፣ ሞትና ሕይወትን ገና በሊጋ ዕድሜ ያሳየኝ የአሲምባ ኩርባ ነው። ይመር ንጉሴ ከሞት መንጋጋ ነጥቆ ያተረፈኝ፣ ልገድለው ስቸል ሕይወቴን ያተረፍኩለት፣ ሕይወት የተቀያየርን፣ ቅን ሰው ነው። ድላይ የልጅነት ፍቅሬ ናት። የሕይወትን ዋጋና የሞትን አደጋ አውቅ ዘንድ፣ በፍቅር ሽማ ጠቅልላ የሰጠችኝ መጭም ከሕይወቴ ላወጣት የማልቸል የሜካ ሕይወት፣ የተጋድሎ መከራ ፀጋ ናት። እነዚህ አራቱ አንደምን የሕይወት መዘሪያ ኩርባዎቼና አንጻሮቼ ሆኑ? ቢሉ የሚከተለው ታሪኬ ነው መልሱ።

የተወለደኩት በትግራይ ክፍለ ሀገር፣ በአጋሜ አውራጃ፣ በዛላ አንበሳ ወረዳ ጥርቀ በሚባል ሥፍራ ነው። የዛላ አንበሳ ከተማ ከእኛ መንደር ሁለት ኪ.ሜ. ቢርቅም ወንዞችን ግን አንድ ነው። አባቴ አቶ አብርሃ ብስራት፣ አናቴ ደግሞ

የአሲምባ ፍቅር

ወይዘሮ ወለላ ረዳ ይባላሉ። ለቤተሰቦቼ የመጀመሪያ ወንድ ልጅ ሲሆን፣ ከኔ በታች ሦስት ወንዶችና ሦስት ሴቶች ልጆች ነበሩ።

የአባቴ አባት፣ ቄስ ገበዝ ነበሩ፤ የቆሎ ተማሪዎችን የቤተክህነት ትምህርት ያስተምሩ ነበረ። እኔም ዘመናዊ ትምህርት ከመጀመሪያ በፊት ከሚያስተምሯቸው ልጆች ጋር ተቀላቅዬ “ሀ...ሀ” የቆጠርኩት አርሳቸው ዘንድ ነበር። አያቴ በቤተክህነት ትምህርት የበለጠ አንደገፋ ከፍተኛ ፍላጎት የነበራቸው ቢሆንም ዛላ አንበሳ ውስጥ የአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ስለተከፈተ፣ ወደ ዘመናዊ ትምህርት ቤት ከመግባት ሊከለከሉኝ ከበዳቸው። ስለዚህ ቀን ዘመናዊ ትምህርት እየተከታተልኩ ማታ ደግሞ የቤተ ክህነት ትምህርት አንድማር ተወሰነ።

ቅዳሜና እሁድ አንዲሁም በበዓላትና በክረምት ወቅት የዕረፍት ጊዜዬን የማሳልፈው አባቴን በማገዝ ነበር። ከብት በመጠበቅና በእርሻ ሥራዎች በመሳተፍ የአቅሜን ያህል ማገዝ ይጠበቅብኝ ነበር።

ከልጅነቴ ጀምሮ ስለማ ያደግሁት ስለጦርነት ነበር። ቤተሰቦቼ፣ ጓደኞቼና መላው ማኅበረሰብ የሚያወራው የጦርነት ፖለቲካ ታሪክ በእኔም አእምሮ ውስጥ ቦታ ሳይዝ አልቀረም። አብዛኛው የዛላ አንበሳና አካባቢው ነዋሪ ወላጆቹ፣ አያቶቹ፣ ቅድመ አያቶቹ... በጦርነት ተወልደው ያደጉና በጦርነት ያረጁ ናቸው። እናም የዛላ አንበሳ ሕዝብ ስለጦርነት አውግቶ የማይጨርስ፣ ሰምቶ የማይሰለች የሆነው ሊረሳቸው የማይቻለው ክፉና ደግ የተቀላቀለባቸው፣ ጀግንነትና ፍርሀት የተሞላባቸው ብዙ የጦርነት ገጠመኞች ስለአሉት ነው። የዛላአንበሳ ነዋሪዎች፣ አሁንም ድረስ የጦርነት ጥላ ያልተለያቸው ድሀ ገበሬዎች ናቸው። ይህ ከጦርነት ጋር የተዛመደ ታሪካቸው ከመቶ ዓመታት በፊት የጀመረና ዛሬም ድረስ ያልተላቀቃቸው የቀን ተቀን ሕይወታቸው ክፍል ነው። ዛላ አንበሳ ትግራይና ኤርትራ ድንበር የሚጋሩባት ቁልፍ ቦታ በመሆኗ በነዋሪቿ የጦርነት ምንነት በተግባር የሚታወቅባት መንደር ነች። የሀገር ውስጥ ብቻ ሳይሆን የዓለም አቀፍ የጦርነት ወሬዎችም አንኳ የመነጋገሪያ አጀንዳ የሚሆኑበት ጊዜ ነበር። ያ

ደግሞ በአዋቂዎች ብቻ ሳይሆን አንዳንዴ በሕፃናቱም አእምሮ ውስጥ የራሱ ቦታ ነበረው። ለምሳሌ አራተኛ ክፍል እያለሁ የዐረቦችና የእስራኤል ጦርነት በሰፊው የሚወራበት ጊዜ ስለነበረ ዐረቦችና እስራኤሎች የሚዋጉበትን ምክንያት ማወቅ ለልጅነት አእምሮዬ ትልቅ የቤት ሥራው ነበረ። የዛላ አንበሳ እካባቢ የኤርትራ አዋሳኝ መሆን የኤርትራን የፖለቲካ ትኩሳት ለመለካት ምቹ ቦታም አድርጓታል። ከኤርትራ አማጽያን ጋር የተያያዙ ወሬዎችና ድርጊቶች ለእኛ ቅርብ ነበሩ።

የአሲምባ ፍቅር

በዘመናዊው ትምህርት ሰባተኛ ክፍል ስገባ በቤተ ክህነት ትምህርት ደግሞ ቅዳሴ ላይ ደርሼ ነበር። ሆኖም ዛላ አንበሳ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ስላልነበረ የቤተ ክህነቱን ትምህርት አቋርጬ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱን ለመቀጠል ወደ አዲግራት መሄድ ነበረብኝ። አዲግራት ከዛላ አንበሳ ሠላሳ አምስት ኪ.ሜ ስለምትርቅ እየተመላለሱ ለመማር አስቸጋሪ ነበር። ስለዚህ ለመጀመሪያ ጊዜ ከቤተሰቦቼ መለየቴ ግድ ሆነ። አዲግራት በሚኖሩ ዘመዳችን ቤት እንድናር ተመቻችቶልኝ አግለዚ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ገብቼ መማር ጀመርኩ። የአናቴ አባት፣ እያቴ ደጃዝማች ረዳ በወር አስር ብር ተቆራጭ ስላደረጉልኝ ብዙም ሳልቸገር ሰባተኛንና ስምንተኛን ክፍል ተማርኩ። የመጣሁባት፣ የአዲግራት ከተማም ከጦርነት ጋር ያላት ዝምድና ከዛላአንበሳ ጋር የተመሳሰለ ነበር። የሰሜን ኢትዮጵያ ሕዝቦች ከጦርነት ጋር ያላቸው ትስስር ወደ ኤርትራ ድንበር እየተጠጉ በሄዱ ቁጥርና ቦታዎቹ ባላቸው ስትራቴጂያዊ ተፈላጊነት መጠን እየጠበቀ የመሄድ ባሕርይ አለው።

አዲግራት የጦርነት ከተማ ናት። የከተማዋ የጦርነት ታሪክ የብዙ ዓመታት እድሜ እንዳለው ለመረዳት ከተማዋን ማየት ወይም የኢትዮጵያን የታሪክ መጻሕፍት ማገላበጥ ብቻ ይበቃል። ጣሊያን ሁለት ጊዜ ኢትዮጵያን በወረረበት ወቅት አዲግራት መግቢያና የመሸጋገሪያ መደራጃው፣ ለመውጫያው ደግሞ ለሸሽት መዘጋጃው ነበረች። በዚህም ከተማዋ በጦርነቶች ውስጥ ያላትን ቁልፍ ቦታ ወይም ስትራቴጂያዊ አቀማመጥ እንደሚያመለክት እንረዳለን።

እንደ አውሮፓውያን አቆጣጠር መጋቢት 25 ቀን 1935 አዲግራት በጣሊያን ጦር ስር ከወደቀች በኋላ፣ የጣሊያን ጦር በደቡብ በኩል ወደ መቀሌ በመዘመት ዋና ጣቢያውን ያቋቋመው አዲግራት ላይ ነበር። የጣሊያን ጦር እድዋ ላይ ድል ሲመታ ደግሞ ከዐፄ ምኒልክ ጋር በተደረገው ድርድር ጀነራል አንቶኒዮ ባልዲሳር ለቆ እንዲወጣ የተደረገባት የመጨረሻ መሰናበቻው ከተማ አዲግራት ነበረች።

የሰሜን ኢትዮጵያ ሕዝብ የጦርነት ታሪክ ከውጪ ኃይል ጋር ብቻ የተያያዘ አይደለም። የእርስ በእርስ ጦርነትም ታሪክ ብዙ ዓመታት ያስቆጠረና እስከዛሬም ድረስ ጥላውን እንዳጠላ ያለ ነው። ከ1990 ዓ.ም. የባድመ ጦርነት ተነሥተን ወደኋላ እስከ 1943 ዓ.ም. የመጀመሪያው የወያኔ አመጽ ድረስ ብቻ ብንቆጥር እንኳ አዲግራትና አካባቢዎ ያሳለፉት የጦርነት ሰቆቃ ከፍተኛ ነው። የኤርትራንና፣ ሌሎች የመንግሥት ተቃዋሚ ድርጅቶችን ጨምሮ በአካባቢው ሲንቀሳቀሱ ከአንድ ትውልድ ዕድሜ የሚበልጥና ሦስት መንግሥታትን ያስቆጠረ የጦርነት ታሪክ አሳልፏል።

አዲግራት የሚገኘው ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት የሚያስተናግዳቸው ተማሪዎች የዛላ አንበሳን፣ የብዙትን፣ የአዳጋ ሐሙስን፣ የውቅሮንና የኤርትራ አዋሳኝ አካባቢዎችንም ያካትታል። ከተለያዩ አካባቢ የመጣን መሆናችን ደግሞ ከትምህርት በተጨማሪ የተለያዩ ልምድና ባህሎችን ለመለዋወጥ እንድንችል ዕድል ሰጥቶናል። አዲግራት ውስጥ ከየኮሌጁና ከዩኒቨርሲቲ በዕረፍት ጊዜያቸው ወላጆቻቸውን ለማየት የሚመጡ ብዛት ያላቸው ተማሪዎችን ማግኘት የተለመደ በመሆኑም፣ ስለሀገራችን የፖለቲካ ሁኔታ በተለይም የመንግሥት ተቃዋሚ ስለሆኑ አስተሳሰቦችና ድርጅቶች፣ በደንብ እንድናውቅ አድርጎናል።

የመንግሥት ተቃዋሚ ድርጅቶችን ማንነት በቀዳሚነት ያወቅኩት አዲግራት ከመጣሁ በኋላ ነበር። አዲግራት ውስጥ የሚያውቁን የኤርትራ ተወላጆች ለእኔና ለጓደኞቼ የተለያዩ የፖለቲካ መጽሔቶችና በራሪ ወረቀቶች ይሰጡን ነበር። እኔ የፖለቲካ ጽሑፍ የሚባል ነገር መኖሩንም ለመጀመሪያ ጊዜ ያየሁት ያንጊዜ ነው። መጽሔቱ በትግርኛ ቋንቋ ነበር የተጻፈው። እኔና ጓደኞቼ ይህን መጽሔት ለመጀመሪያ ጊዜ ስንቀበል፣ ከሰው ገለል ያለ ቦታ መፈለግ ነበረብን። ከትምህርት ቤት ውጪ ጫካ ውስጥ ገብተን አነበብንና ለሰጡን ሰዎች መለስንላቸው። ጽሑፉን ስናነበው ልዩ ስሜት ነበር የተሰማኝ፤ ትግሉን

የመቀላቀልና ለውጥ የማምጣት ልዩ ስሜት! ከዚያ በኋላ የተለያዩ መሰል ጽሑፎችን የሚያመጡልንን ተጨማሪ ሰዎች ማግኘት ከባድ አልነበረም። የእነዚያ ተቃዋሚ ድርጅቶች ደጋፊዎች አልያም አባላት የነበሩ ሰዎች መጽሔቶችና በራሪ ወረቀቶች ይሰጣቸው ነበር። ከእነርሱ መካከል ደግሞ ጓደኞቻችንም ስላሉበትና ስለሚያምኑን እየሰጡን እንብበን እንመልስላቸዋለን።

በ1964 ዓ.ም. የስምንተኛ ክፍል ተማሪ እያለሁ አንድ ቀን ወደ ትምህርት ቤት ስንሔድ ፣ የሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች፣ ትምህርታቸውን አቋርጠው አየጮሁና ድናጋይ እየወረወሩ ስለወጡ ግርግርና ረብሻ ተነሣ። ተማሪዎቹ ከትምህርት ቤት ሲወጡ ያገኙትን የአንበሳ አውቶብስ መስታወት በድንጋይ እየሰበሰቡ ሰላማዊ ስልፋቸውን ቀጠሉ። በዚህ ጊዜ ከአዲግራት የጦር ካምፕ ወታደሮች መጥተው በከፈቱት ተኩስ ከተማዋ ተናወጡት። ስልፈኞቹም በየአቅጣጫው እየሮጡ ተበተኑ። ግማሾቹ የሚሸኩት ወደወታደሮች ድንጋይ እየወረወሩና አየጮሁ ነበር።

እኔና የትምህርት ቤት ጓደኞቼም በተፈጠረው ረብሻ ግራ ተጋብተን በድንጋጤ መሸሽ ጀመርን። ኢትዮጵያ ሆቴል አጠገብ ጨረቃ ቤት የሚባል ቡና ቤት ነበረ። እየሮጥን ገባንና በየአልጋው ስር ተደበቅን። ወታደሮች በየቤቱና በየቡና ቤቱ እየገቡ ሲፈትሹ እኛንም ከተደበቅንበት እየተቱ አወጡን። ወታደሮቹ ትናንሾቹን ወደ ቤታችን እንድንሄድ ሲለቁን ትላልቆቹን ግን እየደበደቡ፣ እየገፈተሩና እየተቱ መኪና ላይ ጭነው ወደእስር ቤት ወሰዷቸው።

“ለምንድነው ተማሪዎች የረብሹት?” የሚለው ጥያቄ የዚያን ሰዎን የመወያያ ጥያቄ ሆኖ ሰነበተ።

“ዩኒቨርሲቲ ተረብሻ ተማሪ በሙሉ ትምህርት እንዲያቆም ስለተወሰነ ነው” አለ አንዱ ከሌላ ቦታ ወሬ የሚያገኝ ጓደኛችን።

“ለምንድነው ትምህርት እንዲቆም የተወሰነው?” የሌሎቻችን ጥያቄ ነበር።

“የኃይለ ሥላሴ መንግሥት አድህረ ደውዳል መንግሥት ስለሆነ መቀየር አለበት ብለው ነው” አለ እንደኛው ጻደኞቻችን።

ሌላኛው ደግሞ “መሬት ለአራሹ መሰጠት አለበት ብለው ነው” አለ ቀጠል በማድረግ።

እኔ የገባሪ ልጅ ስለሆንኩ ከልጅነቴ ጀምሮ የማየውን ችግር ከተማሪዎቹ ረብሻ እና ከውይይታችን ጋር ለማዛመድ ሞክርኩ። ጭልጭል የሚሉ እውነቶች እየታዩኝ መጡ። ልጅ ሆኜ ከአባቴ ጋር ወደ አርሻ በምንሄድበት ጊዜ ያጋጠመን ነገር ትዝ አለኝ። አንድ ቀን ወደ አርሻ ለመሄድ ከሰፈራችን ወጣ እንዳልን ሰዎች ሲደባደቡ አየሁና “ለምንድነው የሚደባደቡት?” ብዬ አባቴን ጠየቅሁት።

“በመሬት ተጣልተው ነው።” አለኝ አባቴ።

“ለምንድነው በመሬት የሚጣሉት?” ጥያቄዬን አከታተልኩ።

“አንዱ በባለቤትነት የያዘውን መሬት ሌላው የኔ ነው ይላል፤ ኃይለኛው ከደሀው መንጠቅ ይፈልጋል። ርስት ሁልጊዜ የኃይለኛ መሬት ነው። ርስትን ኃያል ብቻ ነው የራሱ አድርጎ የሚያርሰው። እነዚህ ሲያለቅሱ የምታያቸው መሬታቸውን ኃይለኛው በጉልበቱ ነጥቆቸው ነው” አለኝ። ይህን ከሰማሁ በኋላ እኛም ቤት መጥተው መሬታችንን ቢነጥቁን ምን ልናደርግ እንደምንችል እያሰብኩ በጣም ይጨንቀኝ ነበር።

እውነትም በአደግኩበት አካባቢ አንዳንዱ ሰፋሬ መሬት ይዟል። አንዳንዱ ደግሞ ያለው መሬት ትንሽ ነው፤ ያም ደግሞ ምርት በደንብ የማይሰጥ ሊሆን ይችላል። ታዲያ በዚህ ችግር ውስጥ ያሉ በርካታ ገበሬዎች ለሦስትና ለአራት ወራት ስደት መሄዳቸው የተለመደ ነበር። አንዳንዶቹ ከሄዱበት ሳይመለሱ በዛው ይቀሩና ለዓመታት ይጠፋሉ። እነዚያ ሰፋሬና ለም መሬት የያዙት ደግሞ ቤታቸው ሙሉ ነው። የተትረፈረፈ ንብረት ያላቸው ናቸው።

ስለዚህ አንዱ ሲተርፈው ሌላው ቤተሰቡን መመገብ አቅቶት ሲሰደድ ሳይ፤

“መሬት ለምን ለሁሉም እኩል አይካፈልም?” ብዬ ግራ ይገባኝ ነበር።

የማይረሳኝ ሌላም አንድ አጋጣሚ አለ። አባቴ ከመሬት ጋር በተያያዘ ፍርድ ቤት ክስ ነበረው። በዚህ ክስ ምክንያት አዲግራት መጥቶ ተያይዘን ወደ አንድ ቤት ሄድንና በጓሮ በኩል አንኳኩቶ ለቤቱ ባለቤት ገንዘብ ሰጠው። ድርጊቱ ግራ አጋባኝ። “ለምንድነው ለዚህ ሰውዬ ገንዘብ የሰጠኸው?” ብዬ ጠየኩት አባቴን።

“ዳኛ ስለሆነ፤ እኔ የምፈልገውን እንዲያደርግልኝ ነው” አለኝ። ግራ በመጋባት አባቴን ዐይን ዐይኑን አየሁት፤ “እዚህ ሀገር ለዳኛ ገንዘብ ካልሰጠህ ምንም ነገር ማግኘት አትችልም፤ ስለዚህ ሁላችንም ጉብ እየሰጠን ነው የምንኖረው” ስለኝ አባቴ ጉዳዩ እንዲገባኝ።

“ሁሉም ሰው ጉብ የሚሰጥ ከሆነ ዳኛው ለየትኛው ያግዛል?” አልኩት።

“የሚፈረደውም የበለጠ ገንዘብ ለሰጠው ነው” አለኝና “አየህ፤ የምሰጠው ወድጄ እንዳይመስልህ ይፈረድብኝና ያለኝን አጣለሁ ብዬ ከመፍራት ነው እንጂ ለአርሱ የምሰጠውን ገንዘብ ለአንተ ልብሰ መግዣ ባደርገው በጣም ደስ ይለኝ ነበር። እንዲህ ካላደረግሁ ግን መሬቴን እነጠቅና የጠላት መጫወቻ አሆናለሁ” ብሎ አሰረዳኝ። ከዚያ በኋላ ለረዥም ጊዜ ያንን ዳኛ እንደደመኛ ጠላቴ ቆጥሬው ባየሁት ቁጥር ውስጤ ይቆጣ ነበር። ስለዚህ የመሬት ችግር፤ የጉብኝነትና የዳኝነት ማጣት ችግር እንዲሁም አስተዳዳሪዎች ሕዝቡ ላይ የሚያደርሱትን ስቃይ ስመለከት “ለምን?” የሚል ጥያቄ ከአእምሮዬ አልወጣ እያለ ከአቅሜ በላይ አሰብ ነበር።

ቀስ በቀስ የተነሣው የፖለቲካ ጥያቄ ምንጩ አየታየኝ መጣ። እነዚያ በክረምቱ ወራት ከዩኒቨርሲቲና ከየኮሌጆቹ ለዕረፍት የሚመጡ ወጣቶች ደግሞ

መንግሥት መለወጥ እንዳለበት፤ መሬት ለአራሹ መሆን እንደሚገባው፤ ጉባኝነትን ማስቀረት እንደሚያስፈልግ ሲያስረዱኝ ነገሩ የበለጠ ተገለጸልኝ። ወታደሮች እየተከሰባቸው ሳይፈሩ የሚሰለፉት፤ ድንጋይ እየወረወሩ እየጮሁ የሚጮኩት ተማሪዎች፤ የእኔን መሰል ቤተሰቦች ችግርና ብሉት ተሰምቷቸው መሆኑን ስረዳ ማድነቅ ጀመርኩ። እኔም እንደነሱ ለሕዝብ ጥያቄ የመታገል ስሜት አደረብኝ።

በዚያን ጊዜ ከሚነሡ ጥያቄዎች ውስጥ አንዱ የብሔር ጥያቄ ነበር።

የስምንተኛ ክፍል ተማሪ እያለሁ ነበር፤ መምህር ሞገስ የሚባሉ የአማርኛ መምህራችን እያስተማሩን ሳሉ "መምህር ሞገስ፤ ለምንድ ነው ሰዋሰው የምናጠናው?" ብዬ ጠየኳቸው። መምህር ሞገስ ከት ብለው ሳቁ። "ሰዋሰው ማለት አማርኛ ማለት አይደለም እንዴ? ወይስ በአጠያየቁ ምን የተሳሳትኩት ነገር አለ?" ብዬ ደነገጥኩ። መምህር ሞገስ ግን ሳቃቸውን ሲጨርሱ "የኒቨርስቲ ለማለፍ ከፈለጋችሁ አማርኛ በደንብ ማወቅ አለባችሁ። አማርኛ ካለላችሁ የኒቨርስቲ ለመግባት አትችሉም።" አሉና ትንሽ ካመነቱ በኋላ ንግግራቸውን በመቀጠል "የአማርኛ ትምህርት የቋንቋ ትምህርት ነው። ቋንቋው ደግሞ ለሁላችሁም የኢትዮጵያ ተማሪዎች እኩል እንዳልሆነ ይታወቃል። አማርኛ ከወደቃችሁ ግን ሌሎቹን ትምህርቶች ብታልፉ እንኳ የኒቨርስቲ ለመግባት አትችሉም። አማርኛ የግድ መታለፍ አለባቸው ከሚባሉ ጥቂት ዋና ዋና የትምህርት ዓይነቶች አንዱ ሆኖ ስለተመደበ ነው። ይህ ደግሞ ትምህርት ሚንስቴር ያስቀመጠው ህግ ነው" አሉ፤ አሁንም ከፊታቸው ላይ ሳቃቸው እየታየ። አማርኛ በደንብ ካላወቁ የኒቨርስቲ አለመግባት ማለትና ለመውደቅ ምክንያት መሆኑ እንዳልገባኝና ግር መሰኘቴ የገባቸው ይመስለኛል። ሆኖም ሌላ ተጨማሪ ነገር አልተናገሩም። አላሳቃቸው አንድ የተደበቀ ትርጉም እንዳለው ቢሰማኝም በወቅቱ ግን ዋና መልእክቱን ለማግኘት አልቻልኩም ነበር። በአማርኛ ቋንቋ ተናጋሪ ሕዝብ መካከል

ተወልደው፤ በአማርኛ አፋቸውን ፈትተው፤ አማርኛ እየተናገሩ ካደጉ ተማሪዎች ጋር እኛን ማወዳደር ምን ማለት ነው? እኛን፤ በአማርኛ ተናጋሪዎች መካከል ተወልደን ያላደግን ሰዎችን እኩል ማወዳደርና በውድድሩ ከተሸነፋችሁ ትወድቃላችሁ፤ የኒቨርስቲም መግባት አትችሉም ማለትስ የቱን ያህል ትክክል ነው?... የሚሉ ጥያቄዎች በአእምሮዬ ውስጥ ሲጉላሉ ቢቆዩም ፍትሐዊ እንዳልነበረ በትክክል የተረዳሁት ውዬ አድሬ ነው።

ከሌሎች ትምህርቶች የበለጠ አማርኛ እንድናጠና አስተማሪዎቻችንና ታላላቆቻችን ያስጠነቅቁን ስለነበረ ነው ጥያቄውን ያነሣሁት። ያኔ ምንም እንኳ አግባብነቱ ባይታወቅም፤ ከሌሎች ትምህርቶች በተለየ ለአማርኛ ብዙ ጊዜ ሰጥቼ ለማጥናት ተገደድጃለሁ። የኒቨርስቲ መግባት ካለብኝ አማርኛን የበለጠ ማወቅ ነበረብኝና ከሌሎች ትምህርቶች የበለጠ አማርኛ ማጥናት ያስፈልገኝ ነበር። "ብዙዎቹ አማርኛ ተናጋሪ ያልሆኑ ተማሪዎች የኒቨርስቲ የማይገቡት በአማርኛ ፈተና ስለሚወድቁ ነው" እየተባለ ይወራ እንደነበረ የተረዳሁት በኋላ ነው። አስተማሪዬ ከት ብለው የሳቁት፤ ጥያቄዬ ፖለቲካ ነክ ስለሆነና ምናልባትም እንደ መንግሥት ተቃዋሚ የሚያስቆጥር በመሆኑ ነው። መምህር ሞገስን ከብዙ ጊዜ በኋላ ሜዳ አግኝቼያቸዋለሁ። በኢሕአፓ ውስጥ ከፍተኛ ቦታ የነበራቸው ታጋይ ነበሩ።

የትግል ሕይወቴ ጅምር

ሁለቱ መንገዶች

ሁለት መንገዶች አሉ ወደ ጫካው የሚወስዱ

የተሄደበት ነው አንዱ

ያልተሄደበት ነው ሌላው ::

ያልተሄደበትን መረጥኩ

ብዙ አግር ያልረገጠውን::

የዓለምን መልክ የለወጠው

ያልተሄደበት መንገድ ነው!

ይሄኛው መንገድ ብቻ ነው! -

(ርብርት ፍርስት - The Road Less travelled)

ትርጉም ነቢይ መኮንን)

በ1967ዓ.ም ጥር ወር ላይ አዲስ ታጣቂ ድርጅት የመፈጠሩ ወሬ መናፈስ ጀመረ። “ዓባይ ኢትዮጵያ” የሚባሉ ከውጪ ሀገር ተምረው ኢትዮጵያን ነጻ ለማውጣት የሚፈልጉ ሰዎች አዲ አሮብ መጥተው አሲምባ የሚባል ቦታ ሰፍረዋል” እየተባለ በሰፊው ይወራ ጀመር። እስከዚያን ጊዜ ድረስ የኤርትራ ድርጅት አንጂ “የኢትዮጵያ” የሚባል ሌላ ተቃዋሚ ድርጅት መኖሩን ሰምቼ አላውቅም። ኢትዮጵያን ነጻ ለማውጣት የተነሣ የመንግስት ተቃዋሚ ድርጅት መቋቋሙን የሰማሁት በ1967 ዓ.ም መጨረሻ ሲሆን አንቅስቃሴ ከጀመረ ስድስት

የአሲምባ ፍቅር

ወራት አካባቢ እንደሆነው አወቅሁ፤ ይህ ድርጅት የኢትዮጵያ ሕዝብ ነጻ አውጭ ድርጅት ነበር።

ከዚያ በኋላ ደግሞ “ግንባር ትግል ትግራይ” የሚባል የትግራይ ነጻ አውጪ ድርጅት መኖሩንና በጀብህ ስር ሆኖ ትግራይን ነጻ ለማውጣት በምባሳይራ አካባቢ እንደሚታገል ይወራ ጀመረ። የኢትዮጵያ ነጻ አውጪ ድርጅት ለሚባሉት “ዓባይ ኢትዮጵያ” የሚል ስም የሰጧቸው የኤርትራ ድርጅቶችና “ግንባር ትግል ትግራይ” ተብሎ ሲጠራ የነበረው ድርጅት ነው ይባል ነበር። ምክንያቱም “ታላቋን ኢትዮጵያ ለመመሥረት የሚፈልጉ ትምክህተኞች ናቸው” በሚል እምነት ሲሆን ነቀፌታቸውን ለመግለጽ የተጠቀሙበት ስያሜ እንደነበረ ይታመናል። እኔና መሰል ወጣቶች ግን “የተማሩ ሰዎችና ከኢትዮጵያ ውጪ ሄደው ሠልጥነው የመጡ ናቸው...” መባሉ ከአሉታዊ ይልቅ አዎንታዊ ስሜት ስለፈጠረብን ልባችን ወደ ኢሕአፓ ያመዘን ነበር።

እኔና ታደሰ አጽብሐ የሚባል ጓደኛዬ ወደ ኢሕአፓ ለመሄድ በአደረብን ፍላጎት ጥናት ማድረግ ጀመርን። የሚገኙበትን ትክክለኛ ቦታ፣ እዚያ ለመድረስ ሊወስድ የሚችለውን ጊዜ፣ ብናገኛቸው ሊቀበሉን መቻላቸውንና አለመቻላቸውን... የመሳሰሉ አንዳንድ መረጃዎችን ካገኘን በኋላ ወደአሉበት ቦታ ለመሄድ ተስማማን።

መስከረም 27 ቀን 1968 ዓ.ም እኔና ታደሰ አጽብሐ በድቅድቅ ጨለማ ከዛላ እንበሳ ተነስተን፤ ኢሕአፓዎች ይገኙበታል ወደ ተባለው ወደ መነኩሲቶ አቅጣጫ መንገድ ጀመርን። ስንሄድ አድረን ረፋድ ላይ መነኩሲቶ ደረሰን። መነኩሲቶ እንደደረሰን ፍሱሕ ካሕሳይ የሚባል ቀደም ሲል አዲግራት ትምህርት ቤት የምናውቀው የአዲ አሮብ ልጅ አገኘን። ከሰላምታ በኋላም “ወዴት ነው የምትሄዱት?” ብሎ ጠየቀን ፍሱሕ። “ዓባይ ኢትዮጵያ” የሚባሉት የኢትዮጵያ ነጻ አውጪ ድርጅት ሰዎች እዚያ አካባቢ መኖራቸውን ሰምተን ወደ እነርሱ ልንሄድ መሆኑን ነገርንው።

ፍሱሕ በጉዳዩ ላይ ጥቂት እንድንወያይበት ሐሳብ አቀረብልንና ተስማማን። ከመንገድ ትንሽ ወጣ ብለን ተቀመጥንና መነጋገር ጀመርን። “ለምንድነው የምትሄዱት? ወደአነርሱስ ለመሄድ ለምን መረጣችሁ?” አለን ፍሱሕ ጥቂት እንደማሰብ ብሎ። ያገኘውን መረጃና የነበረችንን ትንሽ የፖለቲካ ዕውቀት ጠቅሰን ለመታገል ያለንን ስሜት ነገርነው። ምክንያቶቻችንን ካዳመጠን በኋላ በሐሳባችን ላይ መስማማቱን ገልጾልን የሚረዳን መሆኑን ነገርን። “እምነታችሁንና ሐሳባችሁን የማትቀይሩ ከሆነ እኔ አደርሳችኋለሁ” አለን ፍሱሕ በአርግጠኝነት። ባንነጋገርም ሁለታችንም ልናምነው አልቻልንም። ገጽታችን ጥርጣሬያችንን ይገልጽ ነበረና ሊያሳምንን ሞክረ። በጽሞናም ተነጋገርን። በመጨረሻም “አይዟችሁ ያሉበትን ቦታ አውቀዋለሁ። እኔም የአነርሱ አባል ነኝ” ሲለን በደስታ ተቀበልነው።

ፍሱሕ ካሕሳይ አዎ ወደምትባል ቦታ ወሰደን። አዎ ስንደርስ ንጉሤ ከሚባል ሰው ጋር አስተዋወቀን። (ንጉሤ በኃይለ ሥላሴ ጊዜ የታወቀ ሸፍታ እንደነበረ ወሬውን ስንሰማ የነበረ ሰው ነው።) ንጉሤ በዕድሜው ወጣት ነበር፤ ጸጉሩ አጠር ያለ አፍሮ ሲሆን ቅቤ ተቀብቶታል። ፍሱሕና ንጉሤ ከእኛ ገንጠል ብለው በሳሆ ቋንቋ ተነጋገሩ። ጥቂት ቆይተው ወደእኛ ተመለሱና ለንጉሤ ወደ ኢሕአፓ እንዲያደርሱን አደራ ሰጥቶን ፍሱሕ ወደ መነኩሲቶ ተመለሰ።

ከንጉሤ ጋር ስንጓዝ ውላን አመሻሽ ላይ ከአዎ በስተደቡብ የምትገኝ እንዲት መንደር ደርሰን ንጉሤ ወደ አንድ ቤት ወሰደንና አዳራችንን አዚያ አደረግን። በጣም ደክሞን ስለነበረ ገና ዐረፍ ስል ነበር እንቅልፍ የወሰደኝ። የተኛነው መሬት ላይ ቢሆንም ቁርቋሬው አልተሰማኝም፤ ከጎን ጎኔ መገላበጫን እንኳ ሳላውቀው ነበር ሌሊቱ አልፎ ንጋት የሆነው። ከእንቅልፌ ስነቃ ከሴትየዋ በስተቀር ሌላ ሰው በቤት ውስጥ አልነበረም። ከመኝታየ ተነሥቼ ወደ ደጅ ሰወጣ ታደሰና ንጉሤ ቀድመውኝ ተነሥተው አውጭ ነበሩ። አካባቢውን ቃኘሁት፤ በቁጥቋጦ የተሸፈነ ተራራ ከፊት ለፊቴ ተመለከትኩ፤ የአሲምባ ተራራ ነበረ። የአሲምባን ተራራ ለመጀሪያ ጊዜ

አየሁት። ያደርገበትን ቤትና የአሲምባን ተራራ የሚለያቸው ትልቅ ሸለቆ ከፊታችን ይገኛል።

ሴትየዋ በጠዋት ተነሥተው ገንፎ ሠርተው ኖሮ ቤት ገብተን ቁርስ እንድንበላ ነገሩን። ከሴትየዋ ገጽታ ላይና ከድምፃቸውም ውስጥ ሀዘኔታ ጎልቶ ይሰማል። በቃላት የገለጹት ነገር ባይኖርም ወደት እንደምንሄድ የተረዱና የዕድሜያችን ለጋነት ያባባቸው መሆኑ ያስታውቃል። ገንፎውን ጥርግ አድርገን በላነው፤ እጅግ በጣም ጣፋጭ ገንፎ ነበረ። ሴትየዋን አመስግነን ተሰናበትናቸውና እንደገና መንገድ ጀመርን። መሪያችን ንጉሤ በመንገድ የሚያገኛቸውን የሀገሩን ሰዎች አያጠያየቀ፤ ኢሕአፓዎች ማእሊፍን የሚባል አካባቢ መሆናቸውን በመስማቱ ወደ እዛው አቀናን። ማእሊፍን ስንደርስ ደግሞ ጋራቢኖ የሚባል ቦታ እንዳሉ ስለተነገረው ወደዚያ ይዞን ሄደን።

ከዛላ አንበሳ ከተነሣን ከሁለት ቀናት ጉዞ በኋላ ጋራቢኖ ስንደርስ ጊዜው ከእኩሉ ቀን አልፎ ነበር። ጋራቢኖ፣ ከአሲምባ በስተምዕራብ ወደ አዲግራት በሚወስደው መንገድ ላይ የምትገኝ መንደር ነች። ንጉሤ እንድንጠብቀው ነገረንና ብቻውን ሄዶ ጥቂት ቆይቶ ተመለሰ። ሲመለስ አንድ ሰው አብሮት ነበረ። ንጉሤ አብሮት ከመጣው ከግደይ ጋር አስተዋወቀን (የግደይ ትክክለኛ ስም ተፈሪ ብርሃኔ ነው)። “እንኳን ደገና መጣችሁ” አለን ግደይ። እነጋገሩ ለዛና ጣዕም ያለው፣ የተረጋጋና በሳል፤ እንዲሁም የማስረዳት ችሎታ ያለው ሰው ነበር። ያነጋገረን በትግርኛ ቋንቋ ሲሆን ስለ ኢሕአፓና ስለሠራዊቱ እንዲሁም ስለትግሉ በዝርዝር አስረዳን።

ከግደይ ጋር ያደረግነው ውይይት አስደስቶኛል፤ ፍላጎቴን ለመግለጽም ቸኩያለሁ። የመጣነው ድርጅቱን ለመቀላቀል መሆኑን ነገርኩት። ግደይ ጥቂት አሰብ አደረገና “ጥሩ! ሐሳባችሁ ይኼ ከሆነ እንቀበላችኋለን፤ ውሳኔያችሁ ግን

የመጨረሻ መሆን ይኖርበታል።” አለን ዐይን ዐይናችንን እየተመለከተና መልሳችንን እየጠበቀ። ለጥቂት ጊዜ በዝምታ ተውጠን ቆየን። ዝምታችንን ሲመለከት “ያልወሰናችሁ ከሆነ ደግሞ በእርግጠኝነት ስትወሰኑ በሌላ ጊዜ መምጣት ትችላላችሁ” አለን።

“እኔ በበኩሌ ከናንተ ጋር ለመሆን ወስኛለሁና ወደኋላ አልመለስም” አልኩ የታደሰ ሁኔታ አጠራጥርኝ።

ታደሰ አጽብሐ ልቡ ያመነታበት ይመስላል። “እይ እኔ ትንሽ ልቆይ። ጊዜ ሰጡኝና ተመልሼ ብመጣ ይሻለኛል” አለ።

የታደሰ መልስ በግደይ ሰሜት ላይ ሊፈጥር የሚችለው ለውጥ አሳሰብኝ ነበረ። በግደይ ገጽታ ላይ ግን ምንም የቅሬታ መንፈስ አልነበረም። ገረመኝ። ይልቁንም በማበረታታት ዓይነት “ጥሩ! አንተ ካልወሰንክ ምንም ችግር የለውም። ያመጣህ ሰው መልሶ ይወስድህል። በአደራ ይዞህ እንደመጣ ሁሉ፣ በአደራ ወደነበርክበት ቦታ እንዲመልስህ ስለምንገግረው ያለ ችግር በሰላም ትገባለህ” አለው። ከጓደኛዬ ከታደሰ ጋር በመተቃቀፍ ተሰነባበትን፤ እርሱ ከንጉሤ ጋር ሲመለስ እኔ ደግሞ ከኢሕአፓ ጋር ልቀላቀል ጉዞዬን ከግደይ ጋር ቀጠልኩ።

ከግደይ ጋር እየተጨዋወትን ጥቂት እንደሄድን እርምጃውን ቀነስ አደረገና “ስምህ ማነው?” ብሎ ጠየቀኝ። ስንተዋወቅ የነገርኩትን ስም የዘነጋው መሰለኝ። “ካሕሳይ አብርሃ” ብዬ መለስኩለት።

“ከእንግዲህ በኋላ ግን ስምህ ካሕሳይ አይሆንም፤ የምትፈልገውን ሌላ ስም መርጠህ ትሰጠኛለህ። ከዛሬ ጀምሮ መጠሪያህ አዲስ የምታወጣው ስም ይሆናል፤ እውነተኛ ስምህን ለማንም መንገር የሉብህም፤ ምስጢር መሆን አለበት። ሁላችንም እዚህ ያለነው የምንታወቀው በሌላ ስም ነው። ስለዚህ ከጓዶች ጋር የማስተዋውቅህ በአዲሱ ስምህ ይሆናል” አለኝ ግደይ።

ግራ ቢገባኝም የድርጅቱ ሕግ ሊሆን እንደሚችል በማሰብ “አማኑኤል ይሁን” አልኩት በቀላሉ።

“መልካም ከአሁን በኋላ ስምህ አማኑኤል ነው” አለና ጥቂት ቆይቶ፤ “ድንገት የሚያውቅህ ሰው አግኝተህ ካሕሳይ ብሎ ቢጠራህ እንኳ “አቤት” ማለት የሉብህም። ‘ካሕሳይ ነህ’ ብትባልም ‘አይደለሁም’ ማለት ይኖርብሃል” አለኝ። አነጋገሩ ጥቂት ቢጠነከርብኝም ተቀበልኩት።

ትንሽ እንደሄድን አንድ ቤት ውስጥ ገባን። ግደይ በቤቱ ውስጥ ከነበሩት ሰዎች ጋር አስተዋወቀኝ። “አዲስ አባል ነው፤ ስሙ አማኑኤል ይባላል” በማለት ለሰዎቹ ነገራቸው። ሁሉንም ጨበጥኳቸው። በዚያን ጊዜ ከተዋወቅኳቸው መካከል ግደይ (ተፈሪ ብርሃኔ)፣ ሮብሌ፣ ጂግሳና ሓዋዝ (ውብሽት ረታ) ከራሽያ፣ ኃይሌ ቀጭኑ፣ ዘለአለም (ዘርአብሩክ አበበ) እና ፀሐዬ ከአሜሪካን፤ ጌራ ደግሞ ከአራት ጓደኞቹ ጋር ሱማሌ ውስጥ በእስር ላይ የቆየ፤ እንዲሁም እምህ (አምሀ የሜዳ ስሙ ሲሆን በቅጽል ስሙ ጸጋዬ ደብተራው፣ እውነተኛ ስሙ ደግሞ ጸጋዬ ገብረመድኅን ይባላል) ከአዲስ አበባ ቢፓርቲው የተላከ፤ ሙሉ ብርሃን፣ ስብሐቱ፣ ሙሴ፣ ደብሳይና ኮመኒት ደግሞ ከአዲሲያን የመጡ የእርሶ አደር ልጆች ነበሩ። ጋራቢና ያገኘኋቸው ሰዎች በድርጅቱ ውስጥ ምን ቦታ እንደነበራቸው ባላውቅም

ስተዋወቃቸው የተለየ ስሜት ተፈጥሮብኛል፤ ለሁሉም ትልቅ አክብሮት እንድሰጥ ያደረገኝ ስሜት!

ጸጋዬ ደብተራው ...

"ቀን በቀን ቁማር ተጫውቼ

ተበልቼ ገባሁ ተረትቼ፤

ምንኛ ዕድሌ በሰመረ

ዘውዱን ገልብጬ በነበረ።"

በሚለው ቅኔው ቀዳማዊ ኃይለሥላሴ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ ይታወቃል።

በቦታው ያልነበሩት ብርሃነ መስቀልና እስክንድር እኔ ከመግባቴ ከጥቂት ወራት በፊት ለፓርቲው የማእከላዊ ኮሚቴ ስብሰባ ሄደው የነበረ ሲሆን ብርሃነ መስቀልን ከዚያ በኋላም አላገኘሁትም። ከእስክንድር ጋር ግን ጎንደር ላይ ተገናኝተናል። ስድስት የሚሆኑ አባላትም እኔ ከመድረሴ ቀድሞ ብለው በሐሳብ ልዩነት የተነሣ ወደ ደርግ መግባታቸውን ሰምቻለሁ። ርብሌ እኔ ከገባሁ ከአንድ ወር በኋላ ወደውጪ ተላከ። ኮሚቴ ከወራት በኋላ ከሠራዊቱ ለቅቆ ወደ ቤተሰቦቼ የተቀላቀለ ሲሆን ደበሳይ እስከመጨረሻው ከአኛ ጋር ዘልቋል።

ከትውውቁ በኋላ ምግብ ቀረበልኝ። የገበሬ ልጅ በመሆኔ የምግቡ ዓይነትም ሆነ አቀራረቡ የፈጠረብኝ ስሜት አልነበረም። ለእኔ ያንን ቡድን መቀላቀል የፈጠረብኝ ስሜት ከምንም በላይ ነበር፤ ኢትዮጵያን ለመታደግ ከቆመ ድርጅት ጋር መሰለፌ የፈጠረብኝ መንፈሳዊ ኩራት አጥለቅልቆኛል። ከማላውቃቸው ሰዎች ጋር መሆኔን ለአፍታ እንኳ አላሰብኩትም፤ ለደስታዬም ወሰን አልነበረውም።

ያን ዕለት ከእኔ በኋላ ሁለት ቡድኖች ወደ ሥፍራው መጡ። የመጀመሪያው ቡድን ሀረጎት (ሀረጎት የአዲግራት ዘመቻ ጣቢያ አዝማች የነበረ መምህር ነበር)፤ አረጋይና ሓርነት የነበሩበት ነው። ቀጥሎ ደግሞ ሌሎች ከወሎ

የመጡ ሰዎች (የእነሸፈራው ቡድን) ደረሱና ቁጥራችንን ከፍ አደረጉት። እነርሱም ሸፈራው፣ ግርማይ፣ ወርቁ፣ አለሙና አሊጋዝ ነበሩ። ማታውኑ ወደ አዎ ለመሄድ ተነሣን፤ ምናልባትም እዚያ ቦታ የመጡት እነዚያን ቡድኖች ለመቀበል ይሆናል ብዬ አሰብኩና በዚህ አጋጣሚ እኔም እዚያ በመድረሴ ዕድላኛነት ተሰማኝ።

ጋራቢኖ አዲስ ለደረሰነው እንግዶች ማር ቀረበልን። ኩሽክ የሚባል አንሳላ መስል ለቡጀዲ ጨርቅ ተሰጠን። ኩሽክ በርካታ አገልግሎት ያለው ጨርቅ ነው፤ ለፀሐይና ለብርድ መከላከያ፣ ለመኝታ፣ ለቀስል ማሰሪያ... ሲሞቱ ለከፈን ጨርቅነትም የሚውል እያንዳንዱ አባል ከአጠገቡ የማይለየው ዓይነተኛ መሣሪያ ነው። ከሠራዊቱ ጋር ያሳለፍኩት የመጀመሪያው ሌሊት በጋራቢኖና በአዎ መካከል ነበረ። አካባቢው ተራራማ ሲሆን ያደርገበት ቤት በተራራው ወገብ ላይ ሆኖ በቁጥቋጦ የተሸፈነ ነው። ለአዲሶቹ እንግዶች ለብቻችን ቤቱ ተለቀቀልንና ውስጥ አደርን። ነባር አባላቱ በሙሉ ያደሩት ውጭ ነበረ። በማግስቱ ጠዋት ወደ አዎ ተገቀሳቀስን፤ ጉዞው በሰልፍ ነበር። ለጥበቃ እንዲያመች መሣሪያ የያዙ ጓዶች ከፊትና ከኋላ በመሆን ሌሎቻችንን በመካከል አድርገውን ወደሰሜን፣ ወደ አዎ ጉዞ ሆነ። አዎ እንደደረሰን ከውቅሮ፣ ከሁለት አውላሎና ከአካብባው አዲስ ሰዎች መጡ። እነሱም የአቢኢዮ፣ ነመራ፣ በርሄ (ሐጎስ በዛብህ)፣ ጀማል፣ አታክልቲ፣ ጸጋዬ (ሁለተኛው ጸጋዬ ማለት ነው)፣ ዘሚካኤልና ዳኔል (ፀጋይ ኪዳነ) ነበሩ።

ጸጋዬ አብርሃ ከእነዚህ ጋር የመጣ አዲስ አባል ነው። በመጡበት ዕለት አሰደንጋጭ የሆነ የጤና ችግር አጋጠመው፤ በደንና ከቆመበት በድንገት ወደቀና ደጋግፈን አነሣነው። ለመቆም ቢሞክርም አልቻለም፤ ሁላችንም ተደናግጠን የምናደርገውን አጣን። እየቆየ ሲሄድ ደግሞ ጭርሱን መተንፈስም አየከበደው ተቸገረ። የጸጋዬ የመተንፈስ ችግር አየባሰበት እንጂ አየተሻለው ሊሄድ አልቻለም።

በገጠር ባህል መሠረት የመተንፈስ ችግር ሲያጋጥም ወናፍ መጠቀም የተለመደ ስለሆነ ከአካባቢው ገበሬዎች ተጠይቆ ሁለት ወናፎች ተገኙ። ሁለቱ ወናፎች ተራ በተራ እየተቀያየሩ በአፋ አየር ለማስገባት መከራ ተደረገ። ስቃዩ እየጨመረ መሄድ እንጅ የመሻል ምልክት ለማየት አልተቻለም። ጸጋዬ በሕይወት መቆየት የቻለው ለሦስት ቀናት ብቻ ነበር። እንደማይተርፍ ሲታወቅ ምንም እንኳ

ጸጋዬ ባይሰማንም እያንዳንዳችን ተሰናበትነው። ወዲያውኑ ዐረፈና በዚያኑ ዕለት ተቀበረ።

የጸጋዬ ሞት የጣለብን የሐዘን ስሜት ከፍተኛ ነበረ፤ የሁላችንም ሰሜት በሐዘን ከፋኛ ተጎዳ። ሁሉ ሰው ግንባሩን ቋጥሮ በዝምታ ተዋጠ። ልባችንን የሰበረው ሕመሙ በመጣበት ቀን ስለጀመረውና ምንም ዓይነት ህክምና ልናገኝለት ሳንችል በመቅረታችን ነበር። የጸጋዬን ስቃይ ለመቀነስና ሕይውቱንም ለማትረፍ የምንችለውን ሁሉ አድርግናል። ሆኖም ባህላዊውን የትንፋሽ መስጫ አፋ ላይ ማቆየቱ ስቃዩን መጨመር እንጅ ሌላ ጥቅም አንዳልሰጠው በማየታችን ወናፋ ሲቋረጥ እንደሚሞት ብናውቅም ማቋረጥ ግድ ሆኖብናል። እናም በግድም ቢሆን የጸጋዬን ሀልፈተ ሕይወት መፍቀዳችን ሐዘናችንን ያከበደው ይመስለኛል። ጸጋዬ ለእኔ በትግሉ ጅምር ላይ የተሰዋ የመጀመሪያው ሰው ሆነ። የመጀመሪያው ቡድን ወደአሲምባ ሲገባ ብንያም አዳነና ማህፉዝ የተባሉ ጓዶች በጉዞ ላይ አንዳሉ በኤርትራ በረሐ ውስጥ መሞታቸውን የሰማሁት ከዚያ በኋላ ነው።

በቁጥር አየጨመርን በጠቅላላ ወደ ሠላሳ ደርሰናል። የትግል ጓድነት የቃለ መሀላ ሥነሥርዓት ለመፈጸም ታሰብና አንድ አጭር ዝግጅት ተደረገ። ኃይሌ ቀጭኑ የቃለ መሀላውን ጽሑፍ አዘጋጅቶ ሰጠን። የጽሑፉ ሐሳብ፡

“እኔ ለሀገሪና ለኢትዮጵያ ሕዝብ፣ እስከ መጨረሻው ለመሥዋዕትነት ተዘጋጅቼና በኢትዮጵያ ሕዝባዊ አብዮታዊ ሠራዊት ስር ሆኜ፣ የኢትዮጵያ ሕዝብ ነጻ እስኪወጣ እስከ ሕይወቴ ፍጻሜ ድረስ፣ በትግል ንጻና አጓዛለሁ” የሚል ነበር። ቃለ መሀላው የተፈጸመው ጸጋዩ በወደቀባት ቦታ አዎ ላይ ነበር፤ እያንዳንዱ አባል ተነሥቶ በአባላቱ ፊት በወታደራዊ ሥነሥርዓት በመቆም ቃለ መሀላውን ያነብና ሰላምታ በማቅረብ ወደቦታው ይመለሳል። ይህንን ቃለ መሀላ በፈጸምንበት ሰዓት በልቦናዬ ውስጥ ተፈጥሮ የነበረውና ልገልጽው የሚችግረኝ ልዩ ሰሜት ከዚያ ወዲህ በምንም አጋጣሚ ትሰምቶኝ አያውቅም። ለሕዝብና ለሃገር የመቆም ልዩ ኩራት ነበረ።

ቃለ መሀላውን በፈጸምን በማግስቱ የፖለቲካ ትምህርት መከታተል ጀመርን። የፖለቲካ ትምህርቱ ሲጀመር የማስታወሻ ደብተርና እስከራብቶ ተሰጠን። ወቅቱ የመስከረም ወር መገባደጃ ላይ ነበረ። የተቀመጥነው ለአይታ ምቹ ከነበረ ቦታ ላይ ሲሆን ወርሃ መስከረም ለአካባቢው ያላበሰው ውበት ስሜትን የሚነካና ልዩ ድባብ ነበረው። ሜዳውና ተራራው፣ የእርሻ ማሳውና ወጣ ገባው፣ ወንዙና ሸንተረፍ ሁሉ በአደይ አበባና በለምለም ዕፅዋት ተሸልሞ ደምቋል። ያን ጊዜ በአካባቢው የተመለከትኩት ንብረ ቀለምና የገጠር ገጽታ የጣለብኝ ግርምት ከዓይነ ንጊና የማይጠፋ ትውስታዬ ሆነ።

የፖለቲካ ትምህርቱ የተጀመረው ስለንብረተሰብ እድገት በሚያስረዳ ርእስ ነበር። ንብረተሰብ ከጋርዮሽ ስርዓተ ማኅበር የጀመረና፣ የባሪያ አገዛዝ፣ የፊውዳል ሥርአተ ማኅበር፣ የካፒታሊስት ሥርዓተ ማኅበር ወዘተ... እያለ በደረጃና በቅደም ተከተል እያደገ የመጣ መሆኑን ተረዳን። ለአንዳንዶቻችን የፖለቲካ ትምህርቱ

ፅንሰ ሐሳብ ለመጀመሪያ ጊዜ የሰማነው ስለነበረ፤ በከፍተኛ ስሜትና ትኩረት ተመስጠን እንከታተለው እንደነበር አይረሳኝም።

ከዚያም በሀገራችንና በአካባቢያችን ተጨባጭ ሁኔታ ላይ ያተኮረ መረጃ ተከተለ። ተጨባጭ ሁኔታዎችን በተመለከተ ደርግንና የብሔር ጥያቄን ጨምሮ በወቅቱ ኢትዮጵያ ስለነበረችበት ሁኔታ፣ ስለድርጅቱ እንቅስቃሴና አካሄድ እንዲሁም በአካባቢያችን ሰላሉ ሌሎች የታጠቁ ድርጅቶች መምህራትን ሐዋዝ ጠቃቀሰልን። ግንባር ገድል ትግራይ የተባለው ድርጅት 'አባይ ኢትዮጵያ' ብሎ የሚጠራው ኢሕአፓ በዚያ አካባቢ መቆየቱ እንደማያስደስተው ሐዋዝ ሲነግረን አባባላቸውንም ገለጸልን።

“ይህ ቦታ የትግራይ እንጅ የኢትዮጵያ አይደለም፤ እኛ ደግሞ የትግራይ ሰዎችና የትግራይ ነፃ አውጪ ድርጅት ነን። ሰለሆነም በአዚህ አካባቢ መንቀሳቀስ የምንችለው እኛ ብቻ ነን፤ እናንተ መንቀሳቀስ የምትችሉት ሌላ የኢትዮጵያ ክልል ሄዳችሁ መሆን ይኖርበታል” እንደሚልና ከዚህም አልፎ “ከመሬታችን ውጡልን አለዩ ግን ግጭት ሊፈጠር ይችላል” የሚል ዛቻ እንደሚሰነዘርም አብራራልን።

በተጨማሪም በምዕራብ በኩል ሽሬ ላይ የተመሠረተ ተጋድሎ ሐርነት ሕዝብ ትግራይ(ተሐሕት) የሚባል ድርጅት (በኋላ ሕወታት የተሰኘው) እንዳለና ከእነርሱ ጋር ግንኙነት የመፍጠር ፍላጎት መኖሩ ተገለጸ። የእኛ ድርጅት አብሮ ለመሥራት ገግግር የጀመረ መሆኑንና ዲሞክራሲያዊ አመለካከት ያለው ድርጅት እንደሚመስልም ሐዋዝ ነገረን። ይህም ያን ጊዜ ኢሕአፓ በትግራይ ውስጥ መንቀሳቀስ ሲጀምር በአካባቢው ሁለት የትግራይ ነጻ አውጪ ድርጅቶች እንደነበሩ ያስረዳል።

በቅርብ ርቀት ላይ ከሚንቀሳቀሰውና “አካባቢያችንን ልቀቁ” እያለ ከሚያስፈራራው ግንባር ገድል ትግራይ ከተባለው ድርጅት ጋር ግጭት የማንሳት

ፍላጎት አልነበረም፤ እናም ድንገት መሣሪያ የያዙ ሰዎች በአካባቢው ቢታዩ ላለመታየት ጥረት ማድረግና ማሳለፍ እንደሚያስፈልግ ተነግሮናል። በዚህም ምክንያት አንዳንድ ጊዜ ሌሊት ብረት የያዙ ሰዎችን እያየን ሳያስተውሉን እንዲያልፉ እናደርግ ነበር። የሚተላለፉትን ሰዎች ማንነት ባናውቅም አንዳንድ የምናያቸው ታጣቂዎች ጥሩ ጥሩ መሣሪያ የያዙና ዩኒፎርም የለበሱ ነበሩ። (በዚያን ጊዜ የእኛ ሠራዊት የነበረው ትጥቅ የተወሰኑ ከላሽን ኩቭና ሁለት ናቶ ጠመንጃዎች ቢቻ ናቸው።)

መጠነኛ የሆነ ወታደራዊ ሥልጠናም እንድንወስድ ተደረገ። ሥልጠናው የተካሄደው ሰንገዴ የሚባል ለወታደራዊ ሥልጠና ምቹ መሆኑ በተጠና ቦታ ነበረ። አዲስ ዛህላይ ሠራዊቱን በተቀላቀለ በማግስቱ ሮባን ለመጠበቅ ከሰንገዴ በስተምሥራቅ ወደምትገኝ አጋም የምትባል ቦታ ሄድን። ከዳያ በምሥራቅ አቅጣጫ አድርገን አጋም ገባን። አጋም ወደሁለት አቅጣጫ የሚወስዱ መገታ መገንደቻ አሏት። አንደኛው መንገድ የሰሜንን አቅጣጫ በመያዝ ወደ ዓዳጋ እንዲሁም ተራራውን ተከትሎ አይጋ ከዚያም ወደ ወራትሌ ይወስዳል። ሁለተኛው ደግሞ ወደ ሰንገዴ ያወጣል። ከሰንገዴ ሰሜናዊ ምሥራቅ የሚገኘው ዓዳጋ የሠራዊቱ የጥገና ሥራዎች የሚከናወኑበት ቦታ ነበር። ዓዳጋ ላይ ፊደላዎች፣ ሰዓቶችና የጦር መሳሪያዎች የጠገናሉ። ቦታው ከፍ ያለ በመሆኑ ዋርዲያ የቆመ ሰው ዳያ፣ እንዲሁም ሰበያና አካባቢው በሙሉ ግልጽ ብሎ ይታየዋል።

አጋም በነበርንበት ዕለት ቀደም ሲል ሜዳ የነበሩ ጓዶች ሜዳ ከመውጣቱ በፊት በቅርብ የማውቀውን እንደ አባል በጥያቄ ሲያስጨንቁት አየሁ። አጠገቤ የነበሩትን ምን ችግር እንደተፈጠረ ጠየቅሁና በሰላይነት ተጠርጥሮ መሆኑ ተነገረኝ። በሁኔታው ግር መሰኘት ብቻ ሳይሆን ቅሬታም ስላደረብኝ ነገሩን እያብሰለሰልኩ የመከፋት ስሜት ተፈጥሮብኝ ነበር። መከፋቴ ፊቱ ላይ በግልጽ ተንጸባረቀ። በራሱ

ፈቃድ ለትግል የመጣን ሰው ማስጨነቅና ማዋከብ ትክክል ያለመሆኑን እያሰብኩ ተናደድኩ።

በውስጤ የማብሰለሰለው ነገር ስሜቴን ስላስጨነቀው ሐረጎች ምን እንደተሰማው ጠየቅሁት። ሐረጎችም በሁኔታው ቅር መሰኘቱን ነገረኝ። ጻዱ በመጣበት ዕለት ያደረገው ከእኛ ጋር ስለነበረ ብዙ ነገሮችን እንሥተን ስንጨዋወት አጠራጣሪ ነገር አላየንበትም። ሜዳ ከመውጣቱ በፊት ከእኔ ጋር በነበረን ትውውቅ የሚታመን ልጅ ለመሆኑ አልተጠራጠርኩም። እናም ጠርጥረው በጥያቄ ሲያስጨንቁት ማየቱ ስሜቴን ነክቶታል።

ተረኛ ዋርዲያ ሆኜ በጥበቃ ቦታዬ ላይ ተከገፍ ቁጭ ብያለሁ። የዋርዲያ ሥራ ቀንና ሌሊት ይካሄዳል፤ እያንዳንዳቸን ለአንድ ሰዓት ያህል ጠብቀን እንቀየራለን። ከእኔ ቀጥሎ ዋርዲያ የሚተካው ጸጋዬ ደብተራው ነበረ። በወቅቱ ለሁላችንም የሚዳረስ ጠመንጃ ስላልነበረን ዋርዲያ የምንቆመው አንዱን መሣሪያ እየተቀባበልን ነበርና የያዘኩትን መሣሪያ አስረከብኩት። ጸጋዬ ደብተራው ከቀየረኝ በኋላ ግን ተመልሼ ከሌሎቹ ጋር ለመቀላቀል ስላልፈለግሁ ለብቻዬ ነጠል ብዬ ተቀመጥኩ።

ጸጋዬ ደብተራው፣ የዋርዲያነት ሰዓቱን ሲጨርስ ወደእኔ መጣና “ምነው ለማትሌል? ከሌሎቹ ተለይትህ ለምን ብቻህን ሆንክ? ከእነርሱ ጋር መሆን ይሻላል” አለኝ።

ብቻዬን መሆን እንደምፈልግ ነገርኩትና ሄደ። በጣም ቅር እንዳለኝና እንደከፋኝ አውቋል። ጥቂት ቆይቶ ዘላለም መጣ፤ ጸጋዬ ስለሁኔታዬ የነገረው ይመስለኛል “እዚህ ለብቻህ ምን ታደርጋለህ?” አለኝ ዘላለም።

“ዝም ብዬ ነው፣ ይህቺ ቦታ ደስ ትለኛለች፣ ደግሞም ትሞቃለች” አልኩት።

“እስቲ እንጸዳዳና እንመለስ” አለኝና አብሬው ሄድኩ። ስንመለስ ከኔ ጋር ቁጭ አለና ጨዋታ ጀመረ “የት ነው ያደግከው?” አለኝ።

“ዛላ እንበሳ ነው ያደግከት” አልኩት።

“ዛላ እንበሳ እኮ ዘመዶች አሉኝ” አለ ዘላለም።

“አንተ አማራ እይደለህ እንዴ? እንዴት ዛላ እንበሳ ዘመድ ይኖርሀል?” አልኩት።

ሳቅ አለና “እውነቴን ነው፣ ዘመዶች አሉኝ” አለ።

“እኔ ዛላ እንበሳ ውስጥ ሁሉንም ሰው አውቃለሁ። የአንተ ዘመዶች እነማን ናቸው?” አልኩት በመገረም። የማውቃቸውን ሰው ጠርቶ አንቀ መሆናቸውን ነገረኝ።

“እንዴ፣ አንተ የማን ልጅ ነህ? እንዴት አሳቸው ያንተ አንት ሊሆኑ ይችላሉ?” አከታትየ ጠየቅሁት።

“አባቴና አሳቸው የወንድማማቾች ልጆች ናቸው” ካለ በኋላ “ግን ዝም በል፤ ለማንም እንዳትናገር” አለኝ።

“እንዴ! አንተ ከየት ነው የመጣኸው? የማን ልጅ ነህ ታዲያ?” በማለት በጥያቄ አጣደፍኩት። ስለቤተሰቦቼ ማንነት ነገረኝ።

ጫዳ በገባሁ በሁለተኛው ቀን ግደይ እንደገና ለብቻዬ ስለሕይወት ታሪኬ በዝርዝር ጠይቆኝ እያንዳንዱን መረጃ እንደሰጠሁት ትዝ አለኝ። እናም ከዚያ መረጃ ተነሥቶ ዘላለምን እንዲያናግረኝ የላከው ይመስለኛል። ጸጋዬ ደብተራው እንደተከሸኩ በማየቴ ከግደይ ጋር ተነጋግረዋል፤ ግደይ ደግሞ

ያንን የሰጠሁትን የሕይወት ታሪክ መሠረት አድርጎ ዘላለም እንዲያነጋግረኝ ልኩታል። በተፈጠረብኝ ቅሬታ እንዳልጠፋ ሰግተው መሆን አለበት ብዬ ገመትኩ።

ከዘላለም ጋር ስለዘመዶቻችን አወራገና በትዝታ ጭልጥ ብለን ሰመጥን። ጨዋታችን እየጨመረ በሄደ ቁጥር የሁለታችንም ስሜት እየሳሳ በመጨረሻ እስከመላቀስ ደረሰን። “ከአግግዲህ እንዳይከፋህ፤ እኔ ወንድምህ ነኝ፤ የሚያስጨንቅ ወይም የሚያሳዝን ነገር ከገጠመህ ለእኔ ነገረኝ። ዘመድህ መሆኔን ግን ለማንም ሰው እንዳትናገር” አለኝና ተሰናብቶኝ ሄደ። በጣም ደስ አለኝ። ያን ቀን ዘላለም ባያናግረኝ ኖሮ የእውነትም የመጥፋት ሐሳብ እየጀመረኝ ነበር ።

አጋም ላይ ለአንድ ቀን አድረጎ ወደ አይጋ አቀናገ። እነርባም በዚያው ዕለት ነበር አይጋ የደረሱት። ከርባ ጋር ሁለት የሻቢያ አባሎችም መጥተዋል። ርባን ሁሉም ሰው በደስታና በአልልታ እጅቦ ሲቀበለው በማየቴ ተገርሜ ማንነቱን ለማወቅ ችኩዬም ነበር። ርባን ለመጀመሪያ ጊዜ ያየሁት በዚያን ቀን ነው። እኔ ሠራዊቱን በተቀላቀልኩበት ቀን ወደ ኤርትራ ሄደ ስለነበር አልተገናኘንም። “አባ ርባ ይባላል! ጓዳችን ነው!! አለቃችን ነው! ተዋወቁት” ተብለን ተዋወቅነው። ርባ ተመልሶ የመጣው ከአሥራ አምስት ቀናት ቆይታ በኋላ ይመስለኛል።

ርባ መልኩ ጥቁር፤ ቁመቱ አጠር ያለና ቀጭን ነው። ንቁና ቀልጣፋ ሲሆን የለበሰው ቁምጣና የያዘው ከላሽን ከጎረፈው ጋር ተዳምረው ግርማ ሞገስ ሰጥተውታል። ከአዲሶቹ አባላት ጋር ሲተዋወቅ ደስተኛ ነበረ። ሲናገር ደስ ይላል፤ ቃላቱ የፍቅር ስሜት አላቸው። ዕድሜው ትልቅ አይመስልም፤ እናም አለቃ የሆነበት ልዩ ተስጥሎ ሊኖረው እንደሚችል ገመትኩ። በኋላ ግን በ1961 ዓ.ም ከባሕር ዳር አውሮፕላን ጠልፈው ከወጡትና በኋላም አልጄርስ ከገቡት ሰባት ተማሪዎች አንዱ እንደነበረ ተረዳሁ።

ሮባ በባሕራው ነገር ማክበድ የማይወድና ወደመፍትሔ ማተኮር የሚቀናው ሲሆን፤ በአመራር ፈጣን ውሳኔ መስጠት የሚችልና በውጊያም ወቅት ጨበጣ ለመግባት የሚሸቀዳደም ደፋር መሆኑን የተረዳሁት ሜዳ ከቆየሁ በኋላ ነበር። ሮባ የሠራዊቱንም ሆነ የግለሰቦችን ችግር ቶሎ የሚረዳ፤ ከፍተኛ የማዳመጥ ችሎታ ያለውና ሁሉንም ሰው በፍቅር ለማሸነፍ የሚችል ባሕርይ ያለው ስለሆነ በሠራዊቱ በጣም ተወዳጆች ከሚባሉት የአመራር አባላት ውስጥ በቀዳሚነት የሚጠቀስ ነው። በተዋወቅንበት ዕለት ያሳየን የፍቅርና የጻድካት ስሜት የፈጠረልን ርካታና ደስተኝነት አሁን ድረስ ይታወስኛል።

ሮባ ከመጣ በኋላ በሁለት ጋንታ ተከፈለን። የመጀመሪያዋ ጋንታ፣ መሪ ሮባ፣ ምክትል ግደይ፣ እንዲሁም የፖለቲካ አስተማሪ ሐዋዝ ነበሩ። የሁለተኛው ጋንታ መሪ ደግሞ ጅግሳ፣ ምክትል ሮብሌ ሲሆን የፖለቲካ አስተማሪው ዘላለም ሆነው ተመደቡ። የአጠቃላይ ሠራዊቱ መሪ ሮባ ምክትሉ ደግሞ ጅግሳ ነበሩ። ሌሎቻችን በሁለቱ ጋንታ ውስጥ ስንደለደል እኔ፣ ጅግሳና ሮብሌ በሚመሩት ቡድን ውስጥ ተመደብኩ። ያ በተጠርጣሪነት በጥያቄ ሲዋከብ የነበረው ልጅም እነርባ በመጡ ጊዜ "ነጻ ነህ" ተባለ።

ለጉዞ እንድንዘጋጅ ተነገረን። ጉዞው ወደ መነኩሲቶ ሲሆን የሄድነው በአይጋ በኩል አድርገን ነበር። መነኩሲቶ ሸቃ ንጉሤ የተባሉ በጣም ረጋ ያሉና ንግግር አዋቂ የሆኑ ሰው ቤት ገባን። ሸቃ ንጉሤም ጥሩ ዝግጅት አድርገው ተቀበሉን። ሸቃ ንጉሴ የኢሕአወ አባላት የነበሩት የጋይምና፣ የዳዊት ስዩም የቅርብ ዘመድ ናቸው።

መነኩሲቶ የሄድንበት ምክንያት ሮባ ከሻቢያ ያመጣቸውን መሣሪያዎች ለመውሰድ ነበር። እንደደረሰን የተወሰኑ ጠመንጃዎችና ጥይቶች ላልታጠቅነው አባላት ታደሉን። ስንመለስ ከሌላ ከመግባታችን በፊት ከረዳ አጠገብ ከሚገኝ

ኪንኪታ የሚባል ቦታ በሌሊት ገባን። ሊነጋጋ ሲል የደርግ ሰላይ መሆኑ የተነገረንን ኃይሉ ካሕሳይ የሚባለውን ሰው ቤት ከበብነው። የተወሰኑ አባላት ወደ ቤቱ ገብተው ኃይሉን አሰረው ይዘውት ወጡ። ኃይሉ ቁመቱ ከሁላችንም የሚበልጥ፣ በጣም ረዥም ነበር። እጆቹን ታሰረና ወደየት አቅጣጫ እንደሚሄድ እንዳያውቅ ደግሞ ዓይኖቹን ተሸፍኖ ወደ ሰንገዴ ይዘነው ሄድን። ኃይሉ ካሕሳይ ሰንገዴ ከደረሰን በኋላ ውሳኔ ተሰጥቶበት በሠራዊቱ የተገደለ የመጀመሪያው ሰው ሆነ።

አዲሲኛ

የአዲ አኢሮብ ሕዝብ የመቻቻል፣ የእንግዳ ተቀባይነት፣ የሕዝብና የታጋይ አንድነት ፍቱን ዓርአያ ነው። አዲ አሮብ በትግራይ ክፍለ ሀገር ሰሜን ምሥራቅ፣ በአጋሜ አውራጃ፣ አዲግራት ከተማ በስተምሥራቅ የሚገኝ፣ በአብዛኛው ተራራማ የሆነ ወረዳ ነው። የአዲ አሮብን ወረዳ በስተሰሜን ደብረ መላ፣ በስተምሥራቅ ሀይ፣ በደቡብ ምሥራቅ በኩል አፋር፣ እንዲሁም በደቡብ ሳዕሴዕና ሱብሐ፣ በምዕራብ በኩል ደግሞ ጉሎ ማከዳና በኤርትራ ግዛት ውስጥ የሚገኘው የአካለ ጉዛይ ወረዳ ያዋስኑታል። ከትግራይም ይሁን ከወሎ በኩል ካለው ለቀይ ባሕር በጣም ቅርብ የሚባለው፣ በአዲ አሮብ ውስጥ የሚገኘው ሰንገዴ የሚባለው ቦታ ነው።

የአዲ አሮብ፣ የደብረ መላና የሀይ ነዋሪዎች የሳህ ቋንቋ ተናጋሪዎች ናቸው። የአዲ አሮብ ማኅበረሰብ አባላት ከዘጠና በመቶ በላይ የክርስትና እምነት ተከታዮች ሲሆኑ የደብረ መላና የሀይ ነዋሪዎች ግን በአብዛኛው የእስልምና ሃይማኖት ተከታዮች ናቸው። የአፋር ብሔረሰብ አባላትም የእስልምና ሃይማኖት ተከታዮች ሲሆኑ፣ የተቀሩት ደግሞ የትግርኛ ቋንቋ ተናጋሪዎችና የክርስትና ሃይማኖት ተከታዮች ናቸው። የቋንቋ ልዩነት ቢኖርም የአዲ አሮብ ባህሎች በብዛት ከላይኛው የትግራይ ሕብረተሰብ ጋር ስለሚመሳሰሉ፣ እርስ በእርስ ለመግባባት አይቸገሩም።

የአካባቢው ሰዎች እንደሚሉት አሮብ የሚለው ቃል የመጣው አሮባ ከሚለው ሲሆን ይህም በሳህ ቋንቋ ወደ ቤት ግባ ማለት ነው። ስለዚህ የማኅበረሰቡ ስያሜ ምንጭ፣ የአሮብ ሕዝብ እንግዳ ተቀባይ "ኑ ግብ! ብሎ ጠጡ" የሚል ደግና የዋህ ሕብረተሰብ ከመሆኑ ጋር ተያያዘ ነው። የአዲ አሮብ ማኅበረሰብ አባላት መልእክት የሚለዋወጡበት የሚሰጥር ቋንቋ አላቸው። ያንን መልእክት የምስጢር ቃሉን የሚያውቅ ሰው ብቻ እንጂ ሌላ

ሰው ሲረዳው አይችልም።

አዲ አሮቦች ወንድንና ሴቱን እንዲሁም ሕፃናቱን የሚያሳትፍ ማኅበራዊ ኑሮ አላቸው። እንደደጋው ክርስቲያን አክራሪነት አይታይባቸውም። ትንንሽ ልጆች ከወላጆቻቸው ጋር አብረው ማዕድ ይቀርባሉ፤ በጨዋታ ጊዜም ተከባብረው ይሳተፋሉ። ባህላዊ ጨዋታቸው ወኔን የሚነካ ነው። ከበሮ ለመታታቸው ከዜማው ጋር የተዋሐደ በመሆኑ በጣም ያስደስታል። ከስድስት እስከ ስምንት በሚሆኑ ሰዎች ከበሮ በሚመታበት አንድ ዘፈን ላይ የሁሉም ከበሮ አኩልና አንድ ሆኖ ሲሰማ በጣም ያስደንቃል። የዘፈናቸውን ግጥሞች ቋንቋውን መስማት ለማይችል ሰው እንኳ ከዜማው እንዲሁም በእነሱ ላይ ከሚታየው ስሜትና ወኔ በመገንዘብ እንዲረዳው የሚያደርግ ጥልቀት አለው።

አሮብ ልዩ ልዩ ዕዕዋትና እበቦች የሚገኙበት ለም ቦታ ነው። በተለይ ከሰንገዴ በስተምሥራቅ ከአንደሌ በረሐ ወረድ ብሎ ያለው ቦታ በሁሉም የዓመቱ ወቅቶች ልምላሜ የማይለየው ነው። የአሮብ ማርና ቅቤ ከኢትዮጵያ ምርጥ የሚባል ነው። ማሩ ቆንጆ ስለሆነ ጠጃቸውም ልዩ ነው። አሮቦች ገበያ ሲወጡ ለደጋው ሕዝብ ማር፣ ቂቤና ወተት ካቀረቡ በኋላ ለራሳቸው ደግሞ ለህል ሽምተው ይመለሳሉ።

አዲ አሮብ የተለያዩ ሀገራዊና ታሪካዊ የሃይማኖት ቅርሶች ያሉት ወረዳ ነው። ጉንዳጉንዴ የሚባለው፣ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተክርስቲያን ቀደምትና ታሪካዊ ገዳም የሚገኘው በሳዕሴዕ ወረዳ፣ ከአሲምባ ተራራ በስተደቡብ በኩል ሲሆን፣ ገዳሙ ትልቅ ዋጋ የሚሰጣቸውና ጥንታዊ ቅርስ የሆኑ የግእዝ መጻሕፍት የሚገኙበት ዝነኛ ገዳም ነው። አባቶች እንደሚሉት ይህ ታሪካዊ ገዳም በግራኝ መሐመድ ጊዜ ጽላተ ሙሴ ከአክሱም ወጥቶ ተደብቆ የቆየበት ገዳም ነው።

የአሮብ ወረዳ ባህላዊ ከተማ በሆነችው አሊቴና ውስጥ የሚገኘው በኢትዮጵያ

የመጀመሪያው የሆነው የካቶሊክ ቤተክርስቲያ የተመሠረተው በ1840 ዓ.ም ሲሆን በቤተክርስቲያኑ ስር የተቋቋመ ዘመናዊ የሚሲዮን ትምህርት ቤትም አለ። ይህ ትምህርት ቤት በጣም የታወቀና ለአዲ ኢሮጥና ለአካባቢው ሕብረተሰብ ልጆች ሩቅ የነበረውን የትምህርት እድል በቅርቡ በማስገኘት ከፍተኛ ድርሻ ያለውና ውጤታማ ትምህርት ቤት ነው። ትምህርት ቤቱ ለአካባቢው ማኅበረሰብ ልጆች የዘመናዊ ትምህርት ዕድል በማስገኘት ብቻ ሳይሆን ከትግራይ ክልልም ጭምር ቀደምት ከሚባሉ ትምህርት ቤቶች አንዱ የሚባል ነው።

ይህ ትምህርት ቤት ከተመሠረተ ጀምሮ ነጻ የትምህርት እድል እየተሰጣቸው ወደሮም የሄዱ በርካታ የአካባቢው ተማሪዎች አሉ። ከእነዚህም ተማሪዎች መካከል ወደ ተለያዩ የአውሮፓ ሀገሮች ሄደው በልዩ ልዩ የሞያ መስኮች ከፍተኛ ትምህርት ለመከታተል የቻሉ አሉ። ከእነዚህ መሀል ትልቅ ቦታ የደረሱ ብዙዎች ናቸው። ከቀደምት የኢትዮጵያ ተማሪዎች መካከል በዚህ የካቶሊክ ሚሽን ተምረው ከፍተኛ የትምህርት ዕድል ካገኙት አንዱ የኢሕአፓ መሥሪቶች የማእከላዊ ኮሚቴና የፖሊት ቢሮ ለባል የነበረው ዶክተር ተስፋዬ ደበሳይ ይጠቀሳል።

አዲ ኢሮብ ተራራማ፣ ጫካና በረሐማ ስለሆነ፣ እስከቅርብ ጊዜ ድረስብዙ የዱር እንስሳት፣ ነብሮች ጭምር እንደነበሩበት ይነገራል። አካባቢው ሁልጊዜ እርጥበት ስለማይለየው ከፍታው እየጨመረ ወደ አሲምባ ጫፍ እየተጠጉ በሄዱ መጠን ጫካው ጥቅጥቅ ያለ ደን ይሆናል። ከአዲ ኢሮብ ተራራዎች ትልቁ ከፍተኛ ቦታ የአሲምባ ጫፍ ነው። አሲምባ ማለት ቀይ አምባ ማለት ሲሆን የዚህ ተራራ ከፍታ 3250 ሜትር ነው። ከአሲምባ ተራራ ወደ ቀይ ባሕር አቅጣጫ፣ የመሬቱ አቀማመጥ እየቀነሰና እየቆለቆለ ሄዶ ከመሬት ወለል በላይ 150 ሜትር ድረስ ዝቅ ይላል። አሲምባ ከፍተኛ ቦታ

ከመሆኑ የተነሣ ሌሊት ሌሊት በጉም ይሸፈናል። በአሲምባ ተራራ ጫፍ ላይ በጣም ቀዝቃዛና የጠራ ንጹሕ ውኃ ያለው ጅረት አለ። ይህ ወንዝ ወደ ደቡብ አቅጣጫ ይወርድና ከአሲምባ ቦታች የሚገኘውን የጉንዳ ጉንድን ታሪካዊ ገዳም ያለማል።

ኢሮብ በተራራዎች የታጠረ ቦታ ነው። በምዕራብ ከደጋው በኩል ወደ ውስጥ ሲገባ በሰሜን በኩል የአይጋ ሰንሰለታማ ተራራ ይገኛል። የአይጋ ተራራ በወረከትሌ በኩል ወደ ምሥራቅ ተዘርግቶ እስከደንክል ይደርሳል። የማእቢኖን ተራራ ደግሞ በስተምሥራቅ በኩል የአሲምባን ተራራ ገጥሞ እስከ እንደሌ ይሄድና ደንከሌ ጫፍ ይደርሳል። የአይጋ ተራራ በደቡብ በኩል ካለው የማእቢኖን ሰንሰለታማ ተራራ በሚገጣጠምበት ቦታ ላይ ትንሽ ሽለቆ ይሠራሉ። በዚህ ሽለቆ ቀዳዳ በኩል ወደ ኢሮብ መግባት ይቻላል። በሁለቱ የተራራ ሽንተረሮች መጋጠሚያ ላይ በሚገኘው ሽለቆ ውስጥ የሚገኝ ወንዝ በሁለቱ አፋፍ መካከል እድርን ወደ ምሥራቅ ይወርዳል። ተራራውና ሽንተረሩ ተሰልፎ ውበቱ ዐይን የመማረክ ስሜትን የማንበርከክ ኃይል አለው። የቦታው አቀማመጥ ለሽፍቶች በጣም አመቺ ስለሆነ፣ በዚያን ጊዜ ለመንግሥትም የሚያስቸግሩ ሽፍቶች አዲላሮብ ወደሚገኘው የአሲምባ ተራራ ጫካ ነበር የሚገቡት።

የኢሮብ ሕዝብ ውጊያ የማይፈራ፣ ያገኘውን ተካፍሎ የሚበላ፣ ያመነውን በፍጹም አሳልፎ የማይሰጥ፣ እስከተፈለገው ጊዜ ደብቆና ጠብቆ የሚያቆይ ሕዝብ ነው። የኢሮብ ሕዝብ ካመነ አመነ ነው። ለምሳሌ ዐፄ ዮሐንስ ከመንግሥታቸው በፊት፣ ደጃዝማች በነበሩበት ጊዜ የመጀመሪያው ግዛታቸው ከአዲላሮብ ጀምሮ እስከፈረሰ ደጌ ቆላማው ቦታ ነበር። በዚህ የሽፍትነት ጊዜያቸው፣ የአዲላሮብ ሕዝብ ደብቆ፣ ጠብቆ አቆይቷቸዋል። የአዲ ኢሮብ

ማኅበረሰብ የደበቀውን ምስጢር ማስወጣትም ሆነ ማግኘት አይቻልም። ጥብቅ ሕዝብ ነው።

ጣሊያን ኢትዮጵያን በወረረችበት ጊዜ የክልተ አውላሎም ሆነ የአጋሜ ጀግኖች መደበቂያቸው አሊምባ ነበር። ስለዚህ የአዲ አሮብ ሕዝብ አሊምባን ምሽት እድርጎ ጣሊያንን አስከመጨረሻው የተዋጋ ጀግና ሕዝብ ሲሆን፣ በታሪክ የሚታወቀውም በጣሊያን ያልተዛ ማኅበረሰብ ተደርጎ ነው። በተጨማሪም የኢሮቦችን ጀግንነት ያስመሰከሩ፣ በኢትዮጵያ ታሪክ የታወቁ ትውልዳቸው አሮብ የሆነ ብዙ ጀግኖች በታሪክ መዝገብ ተጽፈዋል።

አሮብ ተመሠረተ የሚባለው በሰባተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ነው። በአፈ ታሪክ እንደሚነገረው፣ እነቀደማዊ ምንልክ ከአስራኤል ሲመጡ አብርኦቸው የመጣ ስም እን የሚባል ሰው ነበረ ይባላል። የስምዖን ሚስት ዕሌኒ፣ የገንሱ ምንልክ ሚስት እገት ነበረች። እኩስም እንደገቡ ስምዖን የተወሰኑ እሽከሮችን ይዞ ወደ ክልተ አውላሎ ሄደ። ከክልተ አውላሎ ደግሞ ወደ አስመራና ወደ ኤርትራ አካለ ጉዛይ ሰራዩ ሲገባቸው ነበር። በተለይ በጸራላ፣ ክልተ አውላሎ ብዙ ጊዜ ተቀምጦ፣ ከትውልድ ትውልድ አልፎ ወረደ ምሕረት የሚባለው ተወላጅ ላይ ሲደርስ ሦስት ልጆችን ይዞ፣ ከሰባት መቶ ዓመት በፊት አሮብ ሰፈረ። ሦስቱ ልጆቹ ሀሰበላ፣ ኩመኒትና አልገዳ ይባላሉ። ሦስቱ የኢሮቦች ማኅበረሰብ ቤተሰቦች በእነሱ ስም ተሰይመው ተመሠረቱ የሚባለው በዚህ ምክንያት ነው።

ሦስቱ አሮብ ከሚባሉት ሁለቱ አልገዳና ሀሰበላ የተዋሕዶ እምነት ተከታዮች ሲሆኑ፣ ኩመኒቶች ደግሞ የካቶሊክ እምነት ተከታዮች ናቸው። ይሁኑ እንጂ ሁሉም በጋብቻም ጭምር የተሳሰሩ ናቸው። አዲ አሮቦች ካቶሊክና ተዋሕዶ የሚባል የመከፋፈል ልዩነት አይታይባቸውም።

ተአሊም

«ፋና ተሰማራ ፋና ተሰማራ

እንደሆኑሚኒ እንደቼጉቪራ

በዱር በገደሉ ትግሉን እንድትመራ»

ወደ ሰንገዴ ተመልሰን እንደመጣን፣ ተአሊም (ወታደራዊ ሥልጠና) ሊሰጥ እንደሆነ ተነገርን ። ሰንገዴ በአቀማመጡ ወጣ ገባ የሚበዛበት፣ ዙሪያውን ትናንሽ ኮረብታዎች ያሉበት፣ በመሆኑ ሥልጠና ለማካሄድ የሚመች ቦታ ነው። ሰንገዴ ለመጠጥና ለምግብ ማዘጋጃ የሚሆን በቂ ውኃና ለማብሰያም በቂ እንጨት ያለው ሥፍራ ነበር። ሥልጠናው ጠዋት በአስራ እንድ ሰዓት ይጀምራል፣ በሰሜን በኩል ያለውን ተራራ በሩሜ ወጥቶ መመለስ ግማሽ ቀን ይወስድና እኩላ ቀን ላይ በስድስት ሰዓት የጠዋቱ ስልጠና ይቆያል። ከምሳ በኋላም ሥልጠናው ይቀጥልና አስራ ሁለት ሰዓት ያበቃል። ስልጠናውን የሰጡት ጌራ፣ ጂግላ፣ አዲስ ዛህላይና ኃይሌ ነበሩ። በዚያን ወቅት በግደይ አስልጣኝነት ስለፈንጂ አጠቃቀም ልዩ ትምህርት ተሰጥቶናል። ግደይ የፈንጂ ኤክስፐርት ስለነበረ ፈንጂ እንዴት እንደሚሠራ፣ ምን ዓይነት ቅመሞች እንዳሉት፣ እንዴት እንደሚፈነዳና ሌሎች ከፈንጂ ጋር የተያያዙ እውቀቶች ያገኘንበትን ሥልጠና ሰጠን። የሠራዊቱ አባላት በሥልጠና ላይ ስንሆን ጋንታ መሪዎቹ እየቀደሙ አካባቢውን ይቆጣጠራሉ።

ከአራት በኋላ አስከ ምሽቱ ሦስት ሰዓት ድረስ ተሽኪል (ደፈጣ) ይዘን እየጠበቅን እናመሻለን። ሶስት ሰዓት ከመሙላቱ በፊት መተኛት የተከለከለ ነበር። ለመኝታ ጊዜ አመራሩ ሁለት አባላት በአንድ ላይ ሆነን እንድንተኛ ይመድባል። አብር መተኛት መቀት ስለሚሰጥና ብርድ ለመቀነስ ስለሚያስችል እንዲሁም ለጥንቃቄም ሲባል ነው። ማን ከማን ጋር እንደሚተኛ የሚወስኑት መሪዎች ናቸው። «ተኛ» የሚለው ትዕዛዝ እስኪሰጥ ድረስ መተኛት የተከለከለ ነበር። እኔ የምተኛው ነመራ ከሚባል ጓድ ጋር ሲሆን ሁለታችንም አዲሶች ነበርን። እንቅልፋችን ከተፈቀደው ሰዓት ቀደሞ እየመጣ

አንቸገር ስለነበረ ተደብቀን በፈረቃ ለመተኛት ተስማማን። ተቆጣጣሪያችን ጂግሳ ከመጣ ያልተኛው የተኛውን ይቀሰቅሳል።

ጂግሳ በየግማሽ ሰዓቱ ለየመጣ መተኛታችንንና አለመተኛታችንን ይቆጣጠር ነበር። ጂግሳ በተፈጥሮው ንቁ፣ በጣም ጥሩ የወታደራዊ አቋም ያለውና ጠንቃቃ ሰው ነው። የጅግሳን ኮቱ ሰንሰማ እንቀሳቀስና ያልተኛን መሰለን እንታያለን። አዲሶች መሆናችንና የዕድሜያችን ገና አሥራ ስምንት ሞት አካባቢ መሆኑ ከሥልጠናው ለድካሚነት ጋር ሲዳመር እንቅልፋችንን መቋቋም በጣም ይከብደን ነበር። ከሦስት ሰዓት በኋላ ግን ሌሊቱን ለየተቀያየርን በተረኛ ዋርዲያነት ከምንጠብቀው በስተቀር ሌሎች የሠራዊቱ አባላት ይተኛሉ፤ ከማለፍ አሥራ አንድ ሰዓት እንደገና ወደ ሥልጠናው መሄድ የሁሉም ግዴታ ነበር።

በሕክምና ሞያ እንዲሠላጥ ለሚመደቡት አባላት ሥልጠናውን የሚሰጠው ጌራ ነበር። ጌራ በጣም ወጣትና መልኩ ቀይ ነበረ ሲሆን የስፖርተኛ ዓይነት ሰውነትም ነበረው። ጌራ ለሠራዊቱ የመጀመሪያው የጤና ባለሙያ እና ሌሎችም በጤና ሙያ ያሠለጠነ ሰው ነው። ከጤና ባለሞያነቱ በተጨማሪ ኤርትራ በቆየበት ጊዜ ባገኘው የጦር ልምድ የተነሣ ጎበዝ ተዋጊና ታዋቂ የጦር መሪም ነበር። በፖለቲካ የነቃ ከመሆኑ ባሻገር ኤርትራ በቆየበት ጊዜ ትግርኛ ቋንቋ ተምሮ አማርኛና ትግርኛ ለቀላጥ ስለሚናገር ከሠራዊቱ አባላትና ከሕዝቡ ጋር በቀላሉ መግባባት ይችል ነበር። ጌራ የሕክምና ሞያ ሥልጠና የወሰደው ከአራት ዓደኞቹ ጋር ጠፍተው ከኢትዮጵያ ለመውጣት ሲሞከሩ ለማለያ ውስጥ ታስረው ከተፈቱ በኋላ ነበር። ከእስር ሲፈቱ አብረው ከነበሩ የኤርትራ ተወላጅ ተማሪዎች ጋር ወደኤርትራ ከገቡ በኋላ በኢፒ ኤል ኤፍ (ሻለቢያ) ዶክተሮች አማካኝነት ሠለጠኑ። ጌራ ጎበዝና ታታሪ አሠልጣኝ ከመሆኑም ሌላ ከመጣበት ጊዜ ጀምሮ የሕክምና ርዳታ የሚያደርግልን እሱ ስለነበረ በቅጽል ስም ዶክተር ለያልን እንጠራው ነበር።

የሕክምና ባለሞያዎቹ በሥልጠና ላይ በነበሩበት ጊዜ መርፌ መውጋት የሚለማመዱት በእኛ ላይ ነበር። በዚህ ልምምድ ጊዜ ጸጋዬ ደብተራው በቅርብ ካለ ሌላ

ሰው እንዳይፈልጉ በመከልከል በፈቃደኝነት ራሱን ለመለማመጃነት ያቀርብ እንደነበርና ብዙ ጊዜ በመርፌ መጠቅጠቁ ለደረሰኝም።

ሰንገዴ በቅርብ ከሚገኘው ከቀይ ባሕርና በአካባቢው ካሉት ጋራዎች አርጥበት ስለሚያገኘና ከከፍታው ቦታ የሚወርደው ውኃ ስለሚያልፍበት ከዓመት ዓመት አርጥበት የማያጠና የማይደርቅ፣ ለም የሆነ መሬት ነው። ዙሪያውን በአካባቢው የሚኖሩ ከብት አርቢ ገበሬዎች ቢጋው ሲጠነከርባቸው ከብተቻቸውንና በጥበቃ የሚያግዟቸውን ውሾቻቸውን ይዘው ወደሰንገዴ ይዘልቁና ሰነባብተው ይመለሳሉ። ሥልጠና ላይ በነበርንበት ወቅት ከብት አርቢዎች መምጣት ለየጀምሩ ነበር። የከብት አርቢዎቹ ወደ ሥፍራው መምጣታቸው ያስከተለብን ስጋት አልነበረም።

ሆኖም በዚያኑ ሰሞን ቀስ በቀስ የሥልጠናው አባላት፣ ባልታወቀ ምክንያት በተቅማጥ በሽታ መጠቃት ጀመርን። ነገሩ ብዙ ቢያስጨንቀንም የበሽታውን መንስኤ ማወቅ ባ ለመቻሉ አላሳቢ ጉዳይ ሆኖ ነበር። አዘውትረን የምንበላው በጋለ ድጋይ (በቃጺላ) ላይ የሚጋር ቂጣ ደግሞ አገጋገሩም ሆነ ምግብነቱ ለበሽታ አምጭ ተሠዋሲያን የማያጋልጥ ከመሆኑም ባሻገር በጣም አስተማማኝ የሚባል ስለነበረ በተከሠተው የጤና ችግር ግራ ተጋብተን የምናደርገው ጠፋን። የአካባቢው ገበሬዎችም ለዘመናት የሚጠቀሙበት የአገጋገር ዘዴ ሲሆን ተመሳሳይ የጤና ችግር ገጥሟቸው እንደማያውቅ መረጃዎች ተገኝተዋል።

በመጨረሻ በሁኔታው ግራ በመጋባት ችግሩን ለማጥናት እንዲቻል አባላት ሥልጠና ሄደን ለሐኪም መለስ የተወሰኑ ዓደች ምግብ በምናበሰልበት አካባቢ ቀርተው እንዲከታተሉ ተደረገ። ፀሐዩ፣ ግደይ፣ ሐዋዝ፣ ዘላለምና ጸጋዬ ደብተራው ለየተቀያየሩ በምንመገብበት ቦታ በመቆየት ምግባችንንም አዘጋጅተው ደጠብቁን ጀመር። በዚህ ሂደት የችግሩን መንስኤ ማግኘት ተቻለ። ለግጦሽ ወደ አካባቢው ከመጡት አርቢዎች ጋር የነበሩት ውሾች የሚጋረው ቂጣ ለየሽተታቸው እኛ ወደ ሥልጠና ስንሄድ የቃጺላ መጋሪያውን ድገጋይ እንደሚልሱ ማወቅ ተቻለ። ከዚያ በኋላ ቂጣውን ከመጋር በፊት ድንጋዩን በሚገባ ማጠብ ተጀመር፤ የጤና ችግሩም ተቀረፈ።

በሰንደ አካባቢ ሌላው የማይረሳው ከጤና ጋር የተያያዘ ችግር ደግሞ በዓመቱ የመጀመሪያ ወራት ላይ የቆላ ዝንቦች እየተፈለፈሉ የሚፈጥሩት ችግር ነበር። ዝንቦቹ በመጠናቸው ትላልቅ ሲሆኑ ተናጻፈዎቻችን ናቸው። የነደፉት እካል ወዲያውኑ ይቆስላል፤ ቁስሉ ደግሞ በቀላሉ የማይደገፍ አስቸጋሪ የቆላ ቁስል ስለሚሆን ይህን ችግር ለመከላከል የምንጠቀምበት ዘዴ አስቂኝ ነበር። መከላከያችን ዝንቡ ሲመጣ በሩጫ ጭምር ለመሸሽ መጥከርን ይጨምር ነበር።

ሰንደ ለአንድ ወር ቆየንና በጥቅምት ወር በ1968 ዓ.ም ወታደራዊ ሥልጠናው ተጠናቀቀ። ሥልጠናው ሲያልቅ ሰንደን ለቀን አዲሱ ሊሮብ ውስጥ ወደሚገኝ ወረሀት ለ ወደተባለ ቦታ ሄድን። ወረሀት ለበለሰ የታወቀው ቦታ ነው፤ ጊዜውም የበለሰ ወቅት ሲሆን፤ በሰሱን በነጻ ለምግብነት መጠቀም ይቻል ነበር። (በለሰ ከግንቦት ወር ጀምሮ እስከ ጥር ድረስ በአዲሱ ሊሮብ ውስጥ በብዛት ሊገኝ የሚችል፤ ቀልቃል የሚመስል ለምግብነት የሚያገለግል የተከል ዓይነት ነው) በዚያ በወረሀት ላይ የተፈጥሮ ሀብት የሚጠቀሙት የአዲሱ ሊሮብ ሰዎች ብቻ አልነበሩም። ከኤርትራ ከብቶቻቸውን ይዘው የሚመጡ ከጠት አርቢዎች ጭምር ለሁለትና ለሦስት ወራት፤ በለሰ እየተመገቡና ከብቶቻቸውን ግጦሽ እያሰማሩ ሰንበተው ይመለሳሉ።

ወረሀት ለበከረምንበት ሰዓት አንድ ቀን ኃይሌ ቀጭን ሊያነጋግረኝ እንደሚፈልገኝ ነገረኝ ሄድኩ። በመጀመሪያ ስለ ሶሻሊዝምና ኮምኒዝም አስረዳኝ፤ አንዳንድ በሀዋስ ተሰብስበን ከተሰጠን የፖለቲካ ትምህርት ጋር ይመሳሰላል። ብዙ ነገር ካስረዳኝ በኋላ በመጨረሻ አንድ ያሳሰብኩትን ጥያቄ አነሳሰኝ። 'በአምላክ መኖር ታምናለሁ?' አለኝ።

በጥያቄው ደንግጭ ግራ ዝባኝ። 'አዎ፤ እኔ አምላክ በመኖሩ አምናለሁ' አልኩት ጥቂት ቆየት ብዩ። 'አምላክ አለ የምትል ከሆነህ ሶሻሊስት ልትሆን አትችልም' አለኝ መልሴን ሰምቶ።

እኔ፤ የቆሰ ገበዝ እያቴን መጽሐፍ ይገኛ፤ ቤተክርስቲያን እየተመላለሰኩና የአርቶዶክስ ተዋሕዶ ሃይማኖታዊ ትምህርት እየተማርኩ ነው ያደግኩት። ከእሳቸው ጋር ቤተክርስቲያን

ለየሄድኩ ሳይሮ፤ መጽሐፍ ቅዱስና ተአምራትን ሳነብ፤ ውዳሴ ማርያምና መልክ ማርያም ሁሉ ጨርሼ ወደ ቅዳሴ ልገባ ትንሽ ነበር የቀረኝ። ታዲያ አምላክ የለም ብዬ መልስ መስጠት እንዴት ልደፍር አችላለሁ? በመጨረሻ ግን እሱም ሁኔታዬን አይቶ የተረዳኝ መሰለኝ። 'አይዘህ ምንም አይደለም። አምላክ አለ ብትልም ታጋይ መሆን ትችላለህ። የጠየቅኩህ፤ አቋምህን ለማወቅ ስለፈለግሁ ብቻ ነው' አለኝ። 'በሌላ አትውሰድብኝ እንጂ እኔ በአግዚአብሔር አምናለሁ' አልኩትና በዚያው ተለያየን።

አልፎ አልፎ ሲያስለኝ ሰንብቻለሁ፤ እያደር ግን ሳሉ ትንሽ ጠንክር እያሉብኝ ሄደ። ከሳሉ ጋር የተያያዘ ምንም የሀመም ስሜት ስላልተሰማኝ ግን ችላ ብዬዋለሁ። በሌላ ቀን ኃይሌ እንደገና ጠራኝና ስለሚያስለኝ ችግርና በአጠቃላይ፤ ስለጤናዬ ጠየቀኝ። እኔም አንዳንድ ጊዜ፤ እንደዚህ ብርድ ሲሆን እንደሚያስለኝ ነገርኩት።

'ሲያስልህ ከአከታህ ጋር የተቀላቀለ ደም ይወጣል?' ብሎ ጠየቀኝ።

'አዎ፤ አንዳንድ ጊዜ ከአከታዬ ጋር ደም ተቀላቅሎ ይወጣል' አልኩት።

'እንደዚህ ከሆነ የሳንባ ነቀርሳ ሊሆን ይችላል' አለና 'ከዚህ በፊት፤ በዚህ ሀመም ሐኪም ቤት ሄደህ ታከመህ ታውቃለህ?' አለኝ።

'በዚህ ዓይነት ሀመም ሐኪም ዘንድ ሄጄ አላውቅም' አልኩት።

'ምናልባት የሳንባ ነቀርሳ ሊኖርብህ ስለሚችል፤ ለብቻህ መተኛት ይኖርብሃል፤ ውኃ የምትጠጣበት ኩባያም ለብቻህ ይሰጥሃል' አለኝ።

ከዚያን ቀን ጀምሮ “አማኑኤል የሳንባ ነቅርሳ በሸተኛ ነው” ተብሎ ብቻዬን መተኛት ጀመርኩ። አንዳንድ ጊዜ አየሩ በጣም ሲቀዘቅዙ፣ አንድ ነጠላ ለብሰ ለብቻ ለማደር በጣም ይቸግር ነበር። አንዳንድ ጓዶች ደግሞ “እኛ በጥይት እንሞታለን እንጂ በሳንባ ነቅርሳ እንሞትም አባከህ ዝም ብለህ ከኛ ጋር ተኛ” ብለው አቅፈውኝ ይተኙ ነበር። ብቻዬን ስተኛ ግን በጣም አቸገር ነበር።

የአብሮ መተኛት ነገር ሲነሣ በተለይ ከጂግሳ ጋር ሳደር ደስ ይለኝ ነበር፤ ምክንያቱም የጂግሳ ጀርባ በጣም ይሞቃል። የፈለገው ብርድ ቢሆን የጂግሳን ጀርባ ተደግፎ ያደረ ሰው እንደሚሞቀው ስለሚታወቅ ሁላችንም ከጂግሳ ጋር ለመተኛት እንሻማ ነበር። በኋላ ከጌራ ጋር እንደተኛ ተመደብኩ። ጌራ የሕክምና ባለሞያ ስለነበር “አይዞህ አትፍራ፤ በሳንባ ነቅርሳ እሞታለሁ ብለህ አትሰጋ። ወደጓዶች አስተላልፋለሁ ብለህም አትሳቀቅ” እያለ ያጽናኛ ስለነበር ትልቅ የሞራል ድጋፍ ሰጠኝና ተበረታታሁ። ከወረአትላ እንደተመለሰን በቡድን ተከፋፍለን የሠራዊቱ ሕግና ደንብ ተነበበልን።

ያን ጊዜ እነታሪኩ፣ ያዲቴ፣ አብዲ፣ መገርሳ፣ ጃራ እና አማረ እንዲሁም ሌሎች መጥተው ብዛታችን ጨምሮ በርከት ብለናል። ጥቅምት አልቆ ወደ ኅዳር መጀመሪያ ላይ በሰበያ በኩል ወደ መድኃ ተንቀሳቀስን። መድኃ እንደደረሰን የሠራዊቱ አባላት ጥያቄ አነሡ። “ሥልጠና ወስደናል፣ ትጥቅም አግኝተናል፤ ከአሁን በኋላ ጠላት ያለበት ቦታም ድረስ እየሄድን ማጥቃት መቻል አለብን” የሚል ነበር ጥያቄው። ለዚህ ጉዳይ ስብሰባ ተቀመጥን። በሰብሰባውም መጨረሻ ሠራዊቱ አቅሙን ያገናዘበ የማጥቃት ርምጃ ሊወሰድ እንደሚችልና ይህንኑ ውሳኔ ለፓርቲው ማሳወቅ እንደሚገባ ተወሰነ።

አንድ ቀን ቆሎ ምሽላ አካባቢ እያለን ከነበርሎ ጋር ቁጭ ብለን እየተጫወትን አብዲ አየርጠ መጣና “ጓዶች! ጂግሳ እዚህ እኛ ውስጥ ከትግራይ ልጆች መሀል የጠባብ ብሔርተኛ አመለካከት ያላቸው ጓዶች ሰላሉ፣ ተጠንቀቁ እያለ እያሰፈራራን

ነው። ስለዚህ ቸግር ላይ እንዳይጥላችሁ ተጠንቀቁ” አለን። ነገሩን እንደሰማን “ለምን ይህንን አለ? ከምን ተነስቶስ ተናገረ?” ብለን ሁላችንም ደነገጥን።

ሕግና ደንቡን በተገኘው አጋጣሚ ሁሉ ነበር የምናነበው፤ ጂግሳ በማግስቱ መድኃ የተባለ ቦታ ሆነን የሠራዊቱን ሕግና ደንብ ሲያነብ የአንድ አማርኛ ቃል ትርጉም ጠየቀን። በርሔ “አንተ እራሱህ እውቀው እንጂ! አንተ ያላወቅከውን አማርኛ እኛ እንድናውቀው ለምን ትጠብቃለህ?” በማለት ጥያቄውን በጥያቄ መለሰለት። በርሔ እንዲህ ያለው፣ አብዲ ስለጅግሳ የነገረን ነገር ቅሬታ ስላሳደረሰት ነበር። (በርሔ፣ አውነተኛ ስሙ ሀንስ በዛብህ ይባላል፤ የአክሱም ልጅ ሲሆን፣ ከአጉላላ የመጣ የዩኒቨርሲቲ ዘመኞች ነበረ። በሠራዊቱ እያ በርሔ በመባል የሚታወቅና ከሠራዊቱ ወታደራዊ መሪዎች አንዱ ለመሆን የበቃ ነው)

ጂግሳ ስለተሰማን ቅሬታ አላወቀም፤ በበርሔ መልስ ደነገጠ። በዚያ ላይ ሁላችንም ቅሬታ ስለነበረን በገጽታችን ላይ ይነበብ የነበረው መጥፎ ስሜት ነበር። “እንዴት እንደዚህ ይለናል? እኛ የፖለቲካ ብስለት ሳይኖረን ነው የመጣነው፤ ብዙዎቻችን አለምርአቸንን የከፈተው ንድፈ ሐሳብ ለመጀመሪያ ጊዜ የተሰጠን የፖለቲካ ትምህርት ብቻ ነው። የብሔርም ሆነ ሌላ ድርጅት ውስጥ ተከፍለን አናውቅም፤ የምናውቀው ድርጅት ሊሕአፓ ብቻ ነበር። እንዴት ጠባብ ብሔረተኞች አለን?” በማለት እኛ ቅሬታ ተሰምቶናል፤ ጅግላም የበርሔ አነጋገር ደስ ባይለውም ውይይቱን ቀጠልን።

ሕግና ደንቡ እየተነበበ ሰነበትንና በዛው ደግሞ ስለሠራዊቱ የመንቀሳቀስ መብትም ተነሣ። ፓርቲው “ባላችሁበት ቆይ፤ ምንም ዓይነት ወታደራዊ እንቅስቃሴ እንዳታደርጉ” የሚል ትዕዛዝ ማስተላለፉ ተነገረን። ይህም ፓርቲው ውሳኔውን አስኪለውጠውና እንድንንቀሳቀስ አስኪፈቀድልን መጠበቅ እንደሚኖርብን አስገንዘበን። ይህ ሁኔታ ብዙዎቻችንን ቅር አሰኝቷል፤ “እየበላንና እየጠጣን መንደር ለመንደር ለመዞር አልመጣንም። ትግል ማለት ሠራዊቱ ራሱን ሲችል፣ ጠላት ያለበት ቦታ ሄዶ ሲዎጋና ሲመታ ብቻ ነው” የሚል አመለካከት ስለነበረን ሁላችንም ቅሬታችንን አሰማን። ወዲያውኑ ውሳኔ ተላለፈና እንደሠራዊት አሰፈላጊ በሆኑ ጉዳዮች ላይ እርምጃ የሚወስድባቸው እንቅስቃሴዎች ማድረግ ጀመርን።

ሁለት

የመጀመሪያዎቹ ወራት

የዳሎል ጉዞ

“ያለመሥዋዕትነት ድል የለም”

መድከህ ላይ በተደረገው ስብሰባ አራሳችንን መቻል እንዳለብን ሐሳብ ቀርቦ ውሳኔ ተስጥቶታል። መሥዋዕትነት የሚያስከፍል ቢሆን እንኳን ችግራችንን ለመፍታት የሚያስችለንን ዕቅድ ነድፈን መንቀሳቀስ እንደሚገባን ብዙዎቻችን ተስማምተናል። ከፓርቲው ጋር ለመገናኘት የሚቻልበት መንገድ እስከሚመቻች ድረስ በራሳችን ውሳኔ ለመራመድና መሣሪያ፣ ገንዘብና፣ ሌሎችም ለሠራዊቱ የሚጠቅሙ ነገሮች ከጠላት ለማግኘት በተወሰነው መሠረት እንቅስቃሴ ተጀመረ።

ከሁለት ቀናት በኋላ ዳሎል ውስጥ በሚገኝ የመንግሥት ቀረጥ ሰብሳቢ ፊናንስ ፖሊስ ጣቢያ ላይ ያነጣጠረ ተልዕኮ ታቀደና ወደዚያው ለመሄድ ተዘጋጀ። እግረ መንገዳችንንም በአስፈላጊ ቦታዎች ሁሉ የቅስቀሳ ሥራ እየሠራን እንደንሄድ ተነገረን።

ጉዞአችንን የጀመርነው በሌሊት ሲሆን ያቀናነው ወደ ደገይቶ ነበር። ደገይቶ ከመለቢያን በስተጀርባ ከሰበያ በስተደቡብ በኩል የሚገኝ ሥፍራ ነው። ደገይቶ ውስጥ በየ አብርሃ የሚባል አደገኛ የመንደር ነጭ ለባሽ መኖሩን ስምተን እርሱን በቁጥጥር ሥር ለማዋል ነበር የሄድነው። እንደደረሰን አገኘንነውና በእስርኝነት ይዘነው ጉዞአችንን ቀጠልን። እንደበየ ሳይነት ሰዎች ለትግሉ አደገኞች መሆናቸው ይታመናል። በየ ግን ብዙም ሳይቆይ ጠፋብን። አስረኛው ያመለጠው ደባላይ ዋርዲያ በነበረበት ሰዓት ስለነበረ ሁኔታው ሲመረመር ደባላይና በየ በሽፍትነት አብረው እንደነበሩ ታወቀ። አስረኛውን ሆን ብሎ እንዲያመልጥ

እንዳደረገ በደብሳይ ላይ ጥርጣሬ ቢኖርም ለመከሰስ የሚያስችል ተጨባጭ ማስረጃ አልነበረም።

በየ ከተማ ሄዶ ጠላት ይዞብን ሊመጣ ይችላል ብለን ስላሰብን ጥንቃቄ ማድረግ ነበረብን። እናም በማግስቱ በአቅርቢያው ካለ ጋራ ላይ ወጥተን ዋልን። ወደ አመሻሽ ላይ በየን እንደገና በቁጥጥር ስር ለማዋል ወደሚኖርበት መንደር ሄድን። የአካባቢውን ቤቶች እንድ ለእንድ ብንፈትሽም በየን ግን ልናገኘው አልቻልንም። በመጨረሻ ወደመኖሪያ ቤቱ ሄደን ንብረቱን ዘረፍነው፤ ከነበሩት ከብቶችና ከአህሉ ግማሹን ከፍለን ለሚሰቱ በመተው እኩሌታውን ወስድን። ከከብቶቹ መካከል አንዱን በሬ ለማረድ ፈለግንና ለመያዝ ሞከርን፤ በፍጹም አልተቻለም። በሬው ኃይለኛ ስለነበር አስቸገርን ከብዙ ሙከራ በኋላ በመሣሪያ ተመትቶ ወደቀና አርደን ሥጋውን ይዘን ሄድን።

ይህ ውሳኔ ፍትሐዊ ስለአልመሰለኝ ስሜቴን ነኩው። ምናልባትም የገበሬ ልጅ ስለሆንኩ ይሆናል፤ የገበሬውን እህልና ከብቶች ከልጆቹ ቀምተን መውሰድ ትክክል መስሎ አልታየኝም። በውዌውን ፈልጎ ማግኘትና እንደገና ማሰር እንጂ ቤተሰቦቹን መዘረፍና ለድህነት ማጋለጥ ፍትሐዊ ያለመሆኑን ሳሰላሰለው ከፋኝ። በዚያ ቤተሰብ ላይ የተደረገውን ነገር ወደ እራሴ ወስጄው ከአባቴ ቤት እህልና ከብት ተወስዶ ቤተሰቦቹ ለድህነትና ለችግር ሲጋለጡ ታየኝና ልቤ አዘነብኝ። ይህን ስሜት በውስጤ ከማውጣንጠን በስተቀር አውጥቼ አልተናገርኩትም።

ብዙውን ጊዜ የምንገባቸውም በሌሊት ነበር። ጉዟችን ፈጣን እንቅስቃሴ ያለበትና ጥንቃቄ የተሞላበት የሸምቅ ተዋጊ እንቅስቃሴ ሆኗል። በዋልንበት እናድርም፣ ባደርንበትም እንውልም። በአብዛኛው ለአዳርም ሆነ ለውሎ የሚመረጠው ተራራማ የሆነ ቦታ ነበር። በእንዲህ ዓይነት ጉዞ ውሎ ካደረግን የተወሰኑ አባላት ተመርጠው ወደ አካባቢው መንደር ይላኩና ሕብረተሰቡን ሲያነጋግሩ ሌሎቻችን ቀኑን ተደብቀን ማሳለፍ ይኖርብናል።

ቅስቀሳ ለማድረግ፣ በሌሊት ተነሥተን ከአዲግራት በደቡብ ምሥራቅ አቅጣጫ በአዳጋ ሀሙስ በኩል ወደምትገኘው ሳዕሲዕ ወደትምትባል መንደር ሄድን። ሐረጎት በቅስቀሳ ሥራ ልዩ ችሎታ ነበረው። ጾታ፣ ዕድሜ እንዲሁም ማኅበራዊ ደረጃ ሳያገደው ሁሉንም የሕብረተሰብ ክፍል ማሰተማርን ተከናወኑል። በምናርፍበት ጊዜ ሁሉ ሕዝቡ ሲገባው በሚችል መንገድ የፖለቲካ ትምህርት ሲሰጥ አይሰለፉም። ሌላው የፖለቲካ ትምህርት የመስጠት ችሎታ የነበረው ግደይ ነበር። ሐረጎትና ግደይ ከገበሬዎች ጋር በጣም ከመግባባታቸው የተነሣ መምህር ሐረጎት፣ ልጅ ግደይ እየተባሉ ይጠሩ ነበር።

ሐረጎት በሚያስተምርበት ጊዜ ሕዝቡ የሚያዳምጠው በተመሰጠ ነው። እንዳንዴ ከእርሱ ጋር በእሳት ዙሪያ ቁጭ ብለው በስሜት ሲያዳምጡት ሌሊቱ ይነጋ ነበር። ለጥበቃ ዋናው እየተቀያየረ፣ እርሱ ግን ማንም ሳይተካው ከማኅበረሰቡ ጋር ሲወያይ የማደር ጥንካሬ ነበረው ። በዚህ ዓይነት ሁኔታ ከቆየንበት አካባቢ ስንለቅ ነዋሪዎቹ ሲለናበቱን ሐረጎትን በሰስት እየተመለከቱት ተመልሶ እንዲያያቸውና እንዳይጠፋቸው አደራ ይሉት ነበር።

ቀጣዩ ጉዟችን ከአዳጋ ሐሙስ በስተምሥራቅ ወደሚገኘው ወደ ሱባህ ነበር። እራታችንን በልተን ሌሊቱን ቁልቁለቱን ወረድንና ከቆላማው ሰቢባ ደረሰን። ከአሲምባ ወደ ዳሎል ለመሄድ የሚቀርበው ጉንዳጉንዴ ቢሆንም እኛ ግን

ሕዝቡን እየቀሰቀሰን ለማለፍ እንድንችል ረጅሙን መንገድ ነበር የመረጥነው። ሰቢባ ሕዝቡን ከቀሰቀሰን በኋላ ጥቂት እንደተጓዘን ወደ ቆላማው ቦታ መዳረሻ ላይ ከደጋ የመጣ ዝናብ ያዘን። ዝናቡ ከላይ ሲደበድበን ቁልቁል የሚወርደው የወንዝ ጎርፍ በየሥፍራው ከሚወርደው ውኃ ጋር ተዳብሎ መንገዳችንን አስቸጋሪ አደረገው። ጉዟችን የተራራውን አግር ተከትሎ በሚገኘው ጫካ ውስጥ ስለነበረ የፀሐይ ብርሃን አላገኘንም። በእርግጥ አስቸጋሪ ጉዞ ነበረ።

በዚያ ጫካ ውስጥ የነበሩ ለየት ያሉ ወፎች ግን በድምፃቸውና በውበታቸው የጉዞአችንን አድካሚነት አቅልለውልን ነበር። አስገራሚ የዝማሬ ድምፅ የታደሉት ውብ ወፎች በዚያ አካባቢ ብቻ የሚገኙ መሆናቸውን የተረዳነው በአካባቢው ካገኘናቸው ሰዎች ነበር። የአካባቢው ነዋሪዎች ሓዘ የሚባሉና ከአፋር ጋር የሚገናኙ ጎሳዎች ሲሆኑ የእስልምና እምነት ተከታዮች ናቸው። እነዚያ ሰዎች ከንፎቹ በልዩ ቀለማት የተዋበት እንደኛው የወፍ ዝርያ “ሊላይ” እንደሚባልም ነገሩን። የሰዎቹ ቋንቋ ከሳሆ ጋር ስለሚቀራረብ የተግባባነው የአዲ አርብ ተወላጅ በሆነው በደበሳይ አስተርጓሚነት ነበር።

የደበሳይ አገልግሎት በአስተርጓሚነት ብቻ የሚያበቃ አልነበረም፤ ሌላም ልዩ ችሎታ ነበረው። ከርቀት የማየት ችሎታው ከሁላችንም የተለየ ነበር። ከርቀት ሆነን በብዥታ የምናያቸውን ማናቸውንም ነገሮች ለማጥራት የሚጠራው ደበሳይ ብቻ ነበር። እርሱም በርቀት የሚታየውን ሰው ሴት ወይም ወንድ መሆኑን፣ መሣሪያ መያዝ አለመያዙን ጭምር በመለየት ችሎታው ያስደንቀናል። በዚያ ችሎታውም ብዙውን ጊዜ ከሻፊ ወይም አብሪ ሆኖ ይመደብ ነበር። (ከሻፊ ወይም አብሪ ማለት አካባቢውን ለመቃኘት ከሠራዊቱ ፊት ቀድሞ የሚሄድ ቡድን ነው።)

ከሰቢባ ተነሥተን ወደዳሎል የምናደርገውን ጉዞ ቀጠልንና ወደማታ አካባቢ ፈረስ ደን ደረሰን። ፈረስ ደን ትናንሽ ጎጆዎች የሚታዩበትና ኢስቡ ተብሎ ይጠራ በነበረው የርዳታ ድርጅት የተሠራ አንድ የአንደኛ ደረጃ ትምህርት

ቤት የሚገኝበት ትንሽ መንደር ነች። ነዋሪዎቿ የአርብቶ እደር ዓይነት የአኗኗር ዘይቤ ይታይባቸዋል። ቡርኩታ ለመጀመሪያ ጊዜ ያየነውና የቀመሰነው ፈረስ ደጌ ውስጥ ነበር።

ቡርኩታ የቂጣ ዓይነት ነው። የሚጋገረው ሊጡ በእሳት የጋለ ድንጋይ ላይ ይጠፈጠፍና የጋለውን ድንጋይ መልሶ እሳት ውስጥ በመክተት ነው። ሊጡ በሁለቱም በኩል በእሳት ረመጥ መሀል ይቆይና ከድንጋዩ ሲላቀቅ የደርቀ ቁጣ ይሆናል። ቡርኩታውን ስንበላ በአሠራሩና በጣዕሙ እየተገረምን ነበር። ገና አግራሞታችንን ሳንጨርስ ሰማዩ በደመና ተሸፈነና ጨላለመ፤ ወዲያውም ከባድ ዝናብ ጣለ። ጊዜው ቀን ቢሆንም መተያየትም አስቸጋሪ ሆኖብን ነበር። በጭጋማ የጠቆረው ሰማይ ገለጥ እስኪል ቆየንና ከጎጆዎቹ ወጥተን አዳራችንን ትምህርት ቤቱ ውስጥ አደረግን።

በማግስቱ ማልደን በመነሣት የዳሎል ጉዟችንን ቀጠልን። ሲነጋጋ አመቺ ቦታ ተመርጦ ለሰብሰባ ተቀመጥን። ምስጢር ለመጠበቅ ሲባል የምንሄድበት ተልዕኮ እስከዚህ ሰብሰባ ድረስ አልተነገረንም። በዚህ ሰብሰባ ላይ ግን መድረሻችን ሳባ ሲሆን ዓላማውም እዚያ በሚገኝ የጨው ቀረጥ መሰብሰቢያ ጣቢያ ላይ እርምጃ በመውሰድ ለሠራዊቱ የሚሆን ገንዘብና መሣሪያ ይዘን መመለስ እንደሆነ ተረዳን።

ቦታውን የሚመራን አንድ አካባቢውን የሚያውቅ ሰው ይዘናል። ከዚያ በኋላ የነበረው እንቅስቃሴያችን በደርግ ኃይሎች ሊሰማ ስለሚችል፣ ጠላት እንዳይዘጋጅ ከሥፍራው እስከምንደርስ ድረስ የምንጓዘው ያለማቋረጥና በፈጣን እንቅስቃሴ ስለሚሆን በተቻለን መጠን በርትተንና ሞራላችንን አጠናክረን፤ ግዳጃችንን አንድንወጣ ተነገረን። የተልዕኮአችንን አፈጻጸም በተመለከተ በርካታ ምክሮች ተቅብለን ወደ ዳሎል በረሐ ዘለቅን።

ከላይ የሚወርደው የፀሐይ ዋዕይና ከእሸዋው ላይ ወደ ላይ የሚነሣው መቀት ልክ እንደ ቡርኩታው ከሁለት በኩል ያበሰለናል። የምንጓዘው የደረቀ ወንዝ እሸዋማቦይ ተከትለን ነበር። በወንዙ መልካ ውስጥ የሚታየው ደረቅ የእሸዋ ንጣፍ ቢሆንም አልፎ አልፎ ውኃ ያቆሩ ቦታዎችም ይገኙበታል፤ ውኃው በጣም ጨዋማ ነው።

በመገንዳችን ላይ አልፎ አልፎ ከምናገኛቸው ሰዎች አብዛኞቹ በግመል፣ በበቅሎና በአህያ ጨው ጭነው የሚመላለሱ ነጋዴዎች ነበሩ። የበረሐ ልምዳቸው ለመጠጥ የሚሆናቸውን ውኃ በስልቻ ሞልተው በከብቶቻው ላይ ጭነው መጓዝን አስተምሯቸዋል። መረጃ ለማግኘት ስንል ከእነርሱ ጋር ተቀላቅለን መሄድ ጀመርን። ከእነርሱ ጋር አብረን መሄዳችን ከመረጃው በተጨማሪ፣ ከውኃ ጥም እድኖናል።

ከሦስት ሰዓት በላይ አብረውን ከተጓዙት ነጋዴዎች ጋር የተጀመረው መግባባት እየጨመረ፣ በጫወታ እየተቀራረብን ስንሄድ ቀስ በቀስ ርካላችን ወደ አካባቢው የጸጥታ ሁኔታና መንግሥት በአካባቢው ስላለው እንቅስቃሴ እየተቀየረ ሄደ። በሚገርም መልኩ ከነጋዴዎቹ አንዱ እጅግ ጠቃሚ የሆነ መረጃ በእጁ እንዳለ ነገረን። ይዘት የነበረውንም የፖስታ መልእክት አሳየን። ፖስታውን ከሰውየው ተቀብለን ለሠራዊቱ አመራሮች ሰጠናቸውና ከፍተው ተመለከቱት።

ፖስታው የተላከው በራሕሌ ወረዳ ከሚገኘው ፖሊስ ጽሕፈት ቤት ሲሆን የመልእክቱ ይዘትም 'ወንበዴዎች ወደእናንተ አቅጣጫ እየመጡ መሆናቸውን የሚገልጽ መረጃ ስለደረሰን፣ ምናልባት ድንገተኛ ጥቃት ሊጥሱ ስለሚችሉ ይህ ደብዳቤ ከደረሳችሁ ጀምሮ ጥንቃቄ አድርጉ። በተቻለን መጠን ተጨማሪ ኃይልና መሣሪያ ልንልክላችሁ እንሞከራለን' የሚል ነበር። ይህም ከአጋመ ወጥተን ወደ ሁለት ሠውላሎ ያደረግነው እንቅስቃሴ በደርግ ሀይሎች መታወቅን አመለከተ። ከሦስት ሰዓታት ለበለጠ ጊዜ ዝም ብሎ የተጓዘው ይህ ነጋዴ መረጃውን መጀመሪያ ያልሰጠን ሽፍቶች መስለነው ስለነበር ሳይሆን አይቀርም። በኋላ ግን

ማንነታችንና ዓላማችንን ተረድቶ በእኛ ላይ አምስት በማሳደሩ ሊረዳን ወሰነ።
መረጃው እንደተገኘ ከፍተኛ ወታደራዊ አመራሩም ወታደራዊ ተልእኮውን
በፍጥነት ለማካሄድ ወሰነ። በመሆኑም ስድስት ዳዶች፤ ማለትም ርባ፤ ጌ፤ ሓዲሽ
ዛህላይ፤ አሊጋዝና፤ አረጋይ ያሉበት ቡድን በፍጥነት እንዲጓዝና ቀድሞ
በመድረስ ዕቅዱን እንዲፈጽም ተመደበ። የቀረነው አባላት ከኋላ በደጅንነት
እንድንከተልና ሰንደርስ አስፈላጊ እገዛና ሽፋን እንድንሰጥ ተወሰነ። የቀዳሚው
ቡድን አባላት ግልድም ታጥቀው፤ ግመሎችን አየነተኩ የጨው ነጋዴዎችን
መስለው ገሰገሱ። እኛ ደግሞ ከኋላ እየተከተልን ጉዞአችንን ቀጠልን፤ የሠራዊቱ
ቁጥር እየጨመረ በሄደ ቁጥር ርባ ያመጣው መሣሪያም ሊያዳርስን ባለመቻሉ
ምክንያት ከኋላ ከተከተልነው መካከል መሣሪያ ያልታጠቅንም ነበርን።

ከፈረስ ደጌ ከተነሣን አሥራ ሁለት ሰዓታት አልፏል። ከምንገነጨው ውኃ
በስተቀር ያለምግብና ያለምንም ዕረፍት ነበር የተጓዝነው፤ በዚያ ላይ የዳሎል
ንዳድ ሐዘኔታ የለውም። እኔ የድካም ስሜት ይታይብኝ ጀምሯል፤ ወደኋላ መቅረት
አብዝቻለሁ። የነበርኩበት ጋንታ አዛዥ ጂግሳ መለስ ብሎ ሁኔታዬን ተመለከተና
"እማኑኤል! አይዞህ ደርሰናል! ትንሽ ነው የቀረን፤ በርታ!!" ብሎ ሞራል ሰጠኝ።
ያለኝኝ ጉልበት ሁሉ አሰባስቤ ከጓዶቼ አኩል መራመድ ጀመርኩ።

ቀድመው የሄዱት ዳዶች የፊናንስ ፖሊሶች ያሉበት ፍተሻ ኬላ ላይ
ሲደርሱ የከፈቱት ድንገተኛ አውቶማቲክ ተኩስ ከኋላ ለነበርነው ተሰምቶናል።
እኛ ሰንደርስም ተኩሱ እንደቀጠለ ነበር። ጂግሳ፤ ከኋላ የነበርን ሰዎች
ከመጀመሪያው ቡድን በስተግራ በኩል ከሚገኘው ጋራ ላይ እንድንወጣ አዘዘ።
ጋራውን በፍጥነት ወጥተን በታ በታ ያዘን። ከጋራው ላይ ወደታች የተሰጠው
የሽፋን ተኩስ የጣቢያውን ኃይሎች በማጥቃት አላፈናፍን ሳላላቸው፤
መደናገጣቸውና መሸበራቸው ያስታውቃል።

ከኋላ ብዙ ደጋፊ ኃይል እንዳለ በመገመታቸው ይመስላል ብዙ
መግፋት አልቻሉም። ፊናንስ ፖሊሶቹ መረታታቸውን ስናውቅ ገና እየተታኩሱ እያሉ
የጂግሳን ትዕዛዝ ሳንጠብቅ ወደተኩሱ በሩጫ ሄድን። ጣቢያው አካባቢ ሰንደርስ
ወታደሮች እጃቸውን ሰጥተው መሣሪያቸውንም አሰረክበው ሁሉም ነገር በቁጥጥር
ስር ሆኖ ደረሰን። ትጥቅ ያልነበረን የተማረከውን መሣሪያ ታጠቅን። የተገኘውን
ገንዘብና ጉበረት ይዘን በመጣንበት ሁኔታ ተመለስን።

ሠራዊቱ ራሱን ለማጠናከር ከወሰዳቸው እርምጃዎች የዳሎል ወታደራዊ
ተልእኮ የመጀመሪያው ተግባራዊ ክንውን ነበር። ተልእኮው ከአሊጋዝ መቁሰል
በስተቀር ያለብዙ አደጋ ተሳካ። ያ ስኬት ከፍተኛ ኩራትና በራስ የመተማመን
ስሜት አሳደረብን። የተሰማንን ደስታ በቃላት መግለጽ ያስቸግራል። ለአሊጋዝ
በቅሎ ተገዛና እርሱ በበቅሎ እኛ በእግር ስንሄድ እየተቀላላድንና እየዘመርንም
ጭምር ነበር።

በዳሎል ጉዞ በርካታ ጉበረት አግኝተናል፤ እነዚህም ማስ ጠመንጃዎች፤
የሕክምና መድኃኒቶች፤ የግሉኮስ እሽጎችና በጥሬ ገንዘብ አሰራ ስድስት ሺህ ብር
ነበሩ። እኔም ግሉኮስ ምን እንደሆነ ያወቅሁት በዚያ ወቅት ነው ።

ያለዕረፍትና ያለምግብ ያደረግነው ፈጣን ጉዞ እድካሚ ነበረ። በመጣንበት
መንገድ ተመልሰን ለማማሽ ሰዓት ከሄድን በኋላ፤ አቅጣጫ ቀይረን ቀኛችንን በመያዝ
ለሰባት ሰዓታት በበረሐው ተጓዥን። ሆኖም የተገኘው የተሳካ ድል የፈጠረብን
የደስታ ስሜት ድካሙን ሁሉ አጥፍቶት ሙል ኃይል ነበረን። ከመነሻችን ጀምሮ
በአጠቃላይ ያለዕረፍት የተጓዝነው ለአሥራ ዘጠኝ ሰዓታት መሆኑ ነበር።

ከረዥሙ ጉዞ በኋላ አንድ ትንሽ መንደር ደርሰንና እንድናርፍ ተደረገ።
ዕረፍት ከተደረገበት መንደር ሰዎች ጋር ለመግባባት ጊዜ አልወሰደብንም። አንደኛው
መኖሪያ ቤት እንድንገባ ተመረጠልን። ነዋሪዎቹ አርብቶ አደሮች ናቸው፤ ያሸረጠት
ግልድም ሲሆን እያንዳንዱ ወንድ ጠመንጃ ወይም ጎራዴ አለያም ትልቅ ጩቤ
የታጠቀ ነው። በቂ ገንዘብ በእጃችን ስለነበረን ሠራዊቱን የተሻለ ምግብ

ማብላት በመቻሉ መከቶች እንዲሸጡልን ጠይቀን አመጡልንና ለማረድ ተዘጋጀን። ይሁን እንጂ ሰዎቹ መስሊሞች መሆናቸውን ስለተረዳን አቃዎቻቸው ተነካካተውባቸው እንዳይጸየፉና አብረውንም እንዲመገቡ በማሰብ መከቶቹን አነርሱ እንዲያርዷቸው ጠየቅን። አነርሱ ግን በገንዘባችን የገዛናቸውን መከቶች ራሳችን አርደን እንደንጠቀም ተከራከሩን። “እኛ እናንተን መምሰል፣ ከእናንተ ጋር መመገብ፣ እንደ ባህላችሁም መሆን ያስደሰተናል፤ እናንተ እንደ ባህላችሁና ህይወትህ ተሰጥተው አርዳችሁ አብረን በልተንና ተደስተን መለያየት እንፈልጋለን። ከእናንተ ጋር እንድ ሆነን ስለችግርና ስለደስታችሁ ተጫውተን ከመሄድ የበለጠ የሚያስደስተን ነገር የለም” በማለት አጥብቀን ስንነግራቸው የተሰማቸው ልባዊ ደስታ አስከሉሁን ይታወስኛል።

መከቶችን አምጥተው አረዷቸውና አብረን አዘጋጅተን በላን። ልንሄድ ስንነሣ እዚያው አልተሰነባበትንም፤ የተወሰነ ርቀት ሸፍንና መልካሙን ሁሉ ተመኝተውልን፤ መርቀውን ተለያየን። ጉዞአችንን አጠናቀን በሰላም አሲምባ ተመልሰን ገባን።

ትጥቃችን ተጠናክሯል፤ ሞራላችንም ቢሆን ከፍ ብሏል፤ የሌላን መሣሪያ መትረየስ ብቻ ነበር። ወደኋላ የመጡ አዳዲስ ጓዶችም ተጨምረዋል፤ እናም ተአሊም ተዘጋጀ። ሰንገዴ ቋሚ የወታደራዊ ሥልጠና ማዕከል እንዲሆን የተደራጀው ከዳሎል መልስ ነበር። በዚህ ጊዜ የተአሊም (ወታደራዊ ማሰልጠኛ) ሐሳፊ ግርማይ ነበር። ይኼኛው ግርማይ ከመሥራቶቹ ጋር የመጣው ሳይሆን ከወሎ ከእነ ሸፈራው ጋር የመጣው ግርማይ ነው። ግርማይ ቋሚ አሠልጣኝ ነበረ። እኛም በአካባቢው በምንሆንበት በማንኛውም አጋጣሚ ጊዜያችንን የምናሳልፈው በወታደራዊ ሥልጠና የተለያዩ ልምምዶችን በማድረግ ነበር። ግደይ የሚያሠላጥንን የፈንጂ ሥልጠና ቀጥሏል፤ ግርማይ ደግሞ ካራቴና ጅዶ፣ ያለድምፅ ሰዎችን ማፈን፣ እንዲሁም ስለላና የመሳሰሉ ጠቃሚ ወታደራዊ ትምህርቶች ይሰጠናል።

እያደር አዲሊሮብን ሙሉ በሙሉ ተቆጣጠርነው፤ ከሕዝቡም በሚገባ ተዋወቅን። ገራይን፣ ኃይለ ማርያምን፣ በየን ጉራን የመሳሰሉ የአዲሊሮብ ልጆች የሠራዊቱ አባላት መሆናቸው ከሕዝቡ ጋር ለመተዋወቃችን፣ ባህሉንና ቋንቋውን ለመላመዳችን ትልቅ አስተዋጽኦ አድርጓል። ገራይና በየን ጉራ ስንቅና ትጥቅ ነበሩ።

በተቻለን መጠን ራሳችንን ለመቻል ጥረት እናደርግ ነበር። ለምግባችን የሚሆነውን፣ ጥሬም ቢሆን፣ በገንዘባችን ገዝተን ለማቅረብ እንምክራለን። ሕዝቡ ባለው እቅም ሁሉ ሊተባበረን ዝግጁ የነበረ ቢሆንም እኛ ግን ሕዝብን ላለማስቸገር የማናደርገው ጥረት አልነበረም። ሕዝብን ከማስቸገር ይልቅ ጸማችንን ማደርን አስከንመርጥ ድረስ እንጠነቀቅ ነበረ። የትግራይ ሕዝብ ለእኛ ድርጅት ያደረገው መሥዋዕትነት ግን ቀላል አልነበረም። ባለው እቅም ሁሉ የሚያስፈልጉንን ነገሮች ከማቅረብ ወደኋላ ብሎ አያውቅም። ባንጠይቀውም ችግራችንን ያውቅልን ስለነበር ምግብና ውቃ ያቀርብልናል፤ የሚያስፈልገንን መረጃ ይሰጠናል፤ መንገድ ይመራናል፤ ውጊያ ላይ በምንሆንበት ጊዜ ቁስለኞችን በማንሣት ይንከባከባል ወዘተ፤ የትግራይ ሕዝብ ድጋፍ ተለይቶን አያውቅም። በዚያ ጊዜ የሕዝባዊ አርነት ትግራይ ድርጅት በአካባቢው መንቀሳቀስ ጀምሮ ነበር። አንዳንድ ጊዜ ሕዝብ ፊት ስንቀርብ አለመግባባቶች ይከሰቱም ጀምረዋል። ያለመግባባቱን በቀላሉ መፍታት ስንችል አንዳንድ ጊዜ ግን ችግሮች ይፈጠሩ ነበር።

መሬት ለአራሹ

“የጠፋው በግ ተገኘ”

መሬት መሬት፤ ለ - አራሹ

ለላብ አፍሳሹ፤

ሃገሩ ለባላገሩ፤

ተዋገለት አትሸሹ

የላብ አደር መንግሥት የምትሹ

ተዋገለት አትሸሹ

(ተማሪዎች ለመሬት ላራሹ ሲታገሉ ይዘምሩት የነበረ የትግል መዝሙር)

በ1968 ዓ.ም ጉዳር ወር መጀመሪያ አካባቢ ብዙ ወጣቶች ከዳሞ ወደ አሲምባ መጡ። ዳሞ የሚገኘው በአድዋ አውራጃ ደብረ ዳሞ ተብሎ በሚጠራው ጉዳም አካባቢ ሰብአ ዳሞ በሚባል ሰፊ ወረዳ ውስጥ ነው። ወጣቶቹ ኤርትራ ውስጥ በላብ-አደርነትና በተለያዩ ሥራዎች ተሰማርተው የነበሩ ናቸው። በወቅቱ የኤርትራ ተቃዋሚ ድርጅቶች በጦርነት የአስመራ ከተማን በከበቡበት ጊዜ በርካታ ሕዝብ ተፈናቅሎ ነበረ። ከተፈናቃዮቹ ውስጥ ከፊሉ ወደ ትውልድ አካባቢው ሲገባ ከፊሉ ደግሞ ወደየድርጅቶቹ ተቀላቀለ። የትግራይ ልጆች የሆኑት ወጣቶችም ወደ ትውልድ ቀይሶቻቸው ሲመለሱ ኑርአቸውን የሚቀጥሉበት መንገድ መፈለግ ነበረባቸው። የአካባቢው ዋነኛ የሥራ መስክ ደግሞ ግብርና ነው። የሚያርሱት መሬት ጠይቀው ማግኘት አልቻሉም።

ወጣቶቹ ሌላ የሚተዳደሩበት መንገድ አጥተው ግራ ተጋቡ። በዚያ ሁኔታ ውስጥ ሳሉ መሬት ለአራሹ መሆን እንደሚገባው የሚያምን ሠራዊት መኖሩን

የአሲምባ ፍቅር

ሲሰሙ ነበር ወደ እኛ የመጡት። አሲምባ እንደደረሱ ከዳሞ መምጣታቸውንና ችግራቸውን ተናግረው፤ መሬት እንድናካፍላቸው ጠየቁን። ሠራዊቱ ከዚያ በፊት ወደ ዳሞ ለመሻገር ተንቀሳቅሶ እንደማያውቅና ድርጅታዊ ሥራ ባልተሠራበትና ግንኙነት ባልተዘረጋበት አካባቢ መሄድ እስቸጋሪ እንደሚሆን ለማስረዳት ሞከርን። ወጣቶቹ ግን የሚቀበሉ አልነበሩም።

“ስለጸጥታው የሚያሳስባችሁ ነገር ለይኖርም፤ እኛ አብረናችሁ አለን። የአካባቢው ተወላጆች ስለሆንን ሕዝቡንም ሆነ አካባቢውን እናውቀዋለን። ወደእናንተ የመጣነው መሬት ለሁሉም አኩል መሆኑን የምታምኑና ለዚያም የምትታገሉ መሆናችሁን በመሰማታችን ነው” በማለት ተከራከሩን። “አይቻልም” ማለት እስቸጋሪ ፈተና ስለሆነብን ሙከራ ለማድረግ ተስማማን።

መንገዱን እነርሱ እየመሩን ጉዞ ጀመርን። ከዛላ አንበሳ ወደ አዲግራት የሚወሰደውን ጥቁር አስፋልት ስንሻገር፤ እኛ መሣሪያ ይዘን እነሱ ደግሞ በትር፤ ጨቤና ፋስ ይዘው በግራና በቀኝ አጅበው ሽፋን ሊሰጡን ይጠብቁ ነበር። በመጀመሪያ የገባነው ከደብረ ዳሞ በስተሰሜን በኩል በምትገኝ አንድ መንደር ነው። ሕዝቡን ሰበሰብንና ከመሬት ጋር የተያያዙ ችግሮችን ካነሣን በኋላ “መሬት የሁሉም ስለሆነ መከፋፈል አለባችሁ” አልናቸው። በሰብሰባው ላይ ሕዝቡን ያነጋገሩት የቅስቀሳ፤ የማስተማርና የማሳመን ልምድ ያላቸው እን ሐረጎትና ግደይ ነበሩ። ሠራዊቱ እዚያ ቦታ የተገኘበትን ዓላማ ለመግለጽ ገማግር በተደረገበት ወቅት ሕዝቡ በጭብጨባና በእልልታ ተቀበለው። በዚያን ጊዜ የደብረ ዳሞ ገበሬዎች የተለያዩ የመሬት ችግሮች ነበሩባቸው። የመሬቱን ሲሶ ያህል የያዘው ገዳሙ ሲሆን ሀራኔ ተብለው የሚጠሩ የአያት የቅድመ አያት ወራሾች የሆኑ የመሬት ባለቤቶችም ነበሩ።

“እነዚህ ሰዎች ተወልደው ያደጉት በዚህ ቦታ ነው። ለመኖር ወደሌላ አካባቢ መሄድ ግድ ቢሆንባቸው ነበር የተሰደዱት። በሄዱበት አካባቢም ችግር ላይ ስለወደቁ መሄጃ ቢያጡ፣ ወደ ተወለዱበትና ወደ አደጉበት አካባቢ ከመመለስ ሌላ ምርጫ አልነበራቸውም። “ያሳደገን ሕዝብ ጥሎ አይጥለንም” ብለው ቢመለሱም እዚህ ደግሞ ከአርሻ ሌላ የሚተዳደሩበት ሥራ የለም። ለማረስ ደግሞ መሬት ያስፈልጋቸዋል፤ መሬት ማግኘት አለባቸው። “አናውቃችሁም እንዳትሏቸው፣ አሳድጋችኋቸዋል። “አርሰን እንብላ” ሲሉ የጋራ መፍትሔ መፈለግ አንጂ፣ መሬት መከልከል ትክክል አይሆንም። ልጆቻችሁ ናቸው። ስለዚህ መሬት አካፍላችኋቸው፤ አብራችሁ መኖር አለባችሁ” ሲባል ህዝቡ ተሰማማ። ይህን የሚያስፈጽም የገበሬ ማኅበር ለማቋቋም ሸንጎ እንዲያደርጉ፣ ሊቀ መንበር እንዲመርጡና በጋራ ወሰነው መሬት እንዲከፋፈሉ የቀረበላቸውን መፍትሔ በደስታ ተቀበሉ። ሠራዊታችን መሬት የማከፋፈል ሥራ የጀመረው በእንዲህ ያለው አጋጣሚ ነበረ።

ይህንን ፈጽመን ከዳሞ ወደ አሲምባ ስንመለስ አሲምባ አካባቢ ያለው ገበሬ ተመሳሳይ ጥያቄ ማንሣት ጀመረ። “እኛን አልፋችሁ ዳሞ፣ አድዋ ሄዳችሁ ልታካፍሉ የቻላችሁበት ምክንያት ምንድነው?” የሚል ወቅሳ አዘል ጥያቄ ተከተለ። የዳሞ መሬት የማከፋፈል ወሬ በአሲምባ አካባቢ ብቻ አልተወሰነም፤ የሌሎች አካባቢዎች ገበሬዎችም ጥያቄውን አስፋፉት።

ሠራዊቱ የብዙኃን ድርጅቶችን ማቋቋም የጀመረው ከዚህ በኋላ ነበር። ሕውሐትም የብዙኃን ድርጅቶችን ማቋቋም ስለጀመረ እንዳንድ መንደሮች ላይ መገናኘት ተዘወተረ። እንዳንዴ በመካከላችን ችግር ቢፈጠርም፣ ሰላማዊ መፍትሔ ለመስጠት መከራዎች ይደረጉ ነበር። እንዳንድ ጊዜ ሕዝቡ ለስብሰባ ይጠራና እንዲያስተዳድረው የሚፈልገውን ድርጅት እንዲመርጥም ይደረጋል። ድምፅ

የሚሰጠው ሁለቱም ድርጅቶች ባሉበት ሲሆን የአንድ ድምፅ ብልጫም ቢሆን የሕዝቡን ውሳኔ መቀበል ግድ ነበር። በዚህ ሁኔታ የተወሰኑ ቦታዎች ላይ የማደራጀት ሥራ በሰላም እንዲፈታ ይደርግ ነበር። ኢሕአወ በተቆጣጠራቸው በሁሉም ቦታዎች የመሬት ማከፋፈል ሥራ ተግባራዊ ተደርጎ ነበር።

የጎንደር ሕዝብ

ሚያዝያ 31/1968 ዓ.ም ጎንደር ለህዝብና በመጣሁ ጊዜ

....ፍፁም ነው እምነቴ

የትግሉ ነው ህይወቴ

ልግዝ በድል ጎዳና

በወደቁት ጓዶች ፋና...

(የአህአፓ መሪ መዝሙር)

"ፊልም የማየት ዕድል ሳይገኝም በረሀ ገባሁ፤ ጎንደር አብር አደገን አግኝቼው ሲኒማ ጋብዞኝ በሕይወቴ ለመጀመሪያ ብዙን "የአምቴሪያሊዝም ፊልም ሆኖብኝ ጥቁ ወጣሁ" የባለታሪኩ የግል ገጠመኝ

ታኅሣሥ ወር መጨረሻ አካባቢ ከአሲምባ በስተ ምዕራብ በሚገኙ አካባቢዎች የፕሮፓጋንዳ ሥራዎች ሠርተን ወደ አሲምባ ስንመለስ የጀብሃ የጸጥታ ምክትል ዋና ሐላፊ የነበረው ሃዲሽ ወልደ ጊዮርጊስ፤ አንድ የኃይል መሪና አንድ ሐኪም ይዞ ወደ አሲምባ መጣ። ሃዲሽ ወልደ ጊዮርጊስ ቀጭንና ረጃም ጠቆር ያለና ጉንጮቹ በጸም የተሸፈኑ ናቸው። ሃዲሽ መልካም ሰው ሲሆን ከጀብሃ አመራር መካከል ኢሕአፓን የሚደግፍና ለኢትዮጵያ ሕዝብ የሚበጅ ድርጅት ነው ብሎ የሚያምን ሰው ነበር። የጀብሃው ቡድን የመጣበት ምክንያት ከኢሕአፓ ጋር በመነጋገር በአዲግራት ከተማ ውስጥ በነበረው የደርግ ኃይል ላይ የጋራ የጥቃት እርምጃ ለመውሰድ እንዲቻል ነበር። ጥቃቱ የሚደረግበት ጊዜ በገና በዓል ቀን እንዲሆን ተወሰነ። ዕለቱ የተመረጠውም በበዓሉ ምክንያት ወታደሩ ይዘናል፤ ጠላት ይመጣብናል ብሎም ስለሚያሰብ ይዘናል ተብሎ ስለተገመተ ነበረ። ሃዲሽ ወልደ ጊዮርጊስ፤ ፀሐዬ፤ ሮባና ጸጋዬ ደብተራው ከሕዝቡ ጋር

የአሲምባ ፍቅር

የሚያመሳሰላቸው ልብስ ለብሰው ወደ አዲግራት በመሄድ በጠፋ ካምፕና በእንዳንድ በታዎች ላይ ጥናት ሲያደርጉ ስንብተው ተመለሱ።

አዲግራትን የሚያውቁና የአዲግራት ተወላጅ የሆንን የሠራዊቱ አባላት ደግሞ የከተማዋን ቁልፍ በታዎች የሚያመለክት ካርታ እንደገሠራ ተነገረን። ፖሊስ ጣቢያ፣ሆስፒታል፣ አስርቤት፣ ባንክ ቤትና ሌሎችንም አስፈላጊ ተቋማት የሚገኙበትን ሥፍራ የሚያሳይ ካርታ እንዲሁም ስለጦር ካምፕ የምናውቀውንና የምናስታውሰውን አየተነጋገርን በካርታው ላይ ለማስፈር እንደገኛል ለብቻችን ተለይተን ለሦስት ቀናት ሰነበትን። ያዘጋጀውንም ካርታ አመራሩ ተወያይቶበታል።

እንዳንድ ጊዜ ሃዲሽ ወልደ ጊዮርጊስ ጀብሃ ኤርትራ ውስጥ ስለ ፈጸመው ጀብሃ፣እንዳንድ በታዎች ላይ ስላካሄዱት ወታደራዊ ተልእኮ፤ ለምሳሌ ባንኮች እንዴት እንደዘረፉ፣ መኪናዎች እንዴት ከከተማ ሲያወጡ እንደነበረ፣ የደርግ ሰላዮችን እንዴት አድርገው ሲገድሱ እንደነበር ያወራናል። ጀብሃ በስንት ሰዎች እንደተመሠረተና አሁን ያለበትን ሁኔታና የመሳሰሉ ነገሮችን ሲተርክልን ተመስጦን ነበር የምንሰማው። ሃዲሽ አማርኛና ትግርኛ አቀላጥፎ ይናገራል። "እኔ የሰላም ሰው አይደለሁም ፤ የትግል ሰው ነኝ ኤርትራ ነጻ ብትወጣም ፍልስጥኤምም ቢሆን ሄጄ አዋጋለሁ እንጂ ከኤርትራ ነጻነት በኋላ ቁጭ አልልም" ይል ነበር ሃዲሽ።

ብዙ ዝግጅት ከተደረገ በኋላ የአዲግራቱ ወታደራዊ ተልእኮ መሰረዙ ተወራ። አንድ የጀብሃ ኃይል ለዚህ ጥቃት መጥቶ መነኩሲቶ አጠገብ (ኤርትራና ትግራይ ድንበር) መድረሱም ተሰምቶ ነበር። ጥቃቱ መሰረዙን የሰማነው በተባራራ ወሬ ደረጃ ሲሆን ደርግ የእነርሱን ወደ አካባቢው መንቀሳቀስ በማወቁ አየተዘጋጀ ስለሆነ ገብቶ ለማጥቃት አስቸጋሪ ሁኔታ መፈጠሩን ነበር። በኋላ ላይ ሃዲሽ በጦርነት ላይ መሠዋቱን ሰምተናል፤ ከእርሱ ሞት በኋላ ከጀብሃ ጋር የነበረን ግንኙነት ጥሩ አልነበረም።

በጥርና የካቲት ብዙውን ጊዜ ያሳለፍነው ሕዝብ በማደራጀት፣ ብዙኃን ድርጅቶችን በማገዝባቀስ፣ መሬት በማከፋፈልና በመሳሰሉ ሥራዎች ነበር።

ያን ጊዜ የጽሕፈት መኪና ስላልነበረን ክፍለ ዜና አልነበረም። የክፍለ ዜናው መቋቋም ግን አስፈላጊ መሆኑ ታምናበታል። እናም አንድ ጋንታ የጽሕፈት መኪና ለማምጣት ተልእኮ ተሰጥቷት ወደ ውቅር ልትሄድ ተዘጋጅታለች። በዚህ ጊዜ፣ ሙሴና ስለሞን የሚባሉ ከመነኩሲቶ መጥተው ከኛ ጋር የተቀላቀሉ ሁለት ኤርትራውያን ነበሩ። ለእነርሱ የኢህአዴግ ሠራዊት ወታደራዊ እንቅስቃሴ አለማድረግ አላስፈላጊነታቸውም ነበረ። እነዚያ ሰዎች እኔንና ዳዊት ወደቀሺን (ዳዊት ወደቀሺ፣ እውነተኛ ስሙ ብርሃነ በርሔ ይባላል) ስለሚያውቁንና ስለሚቀርቡን አንድ ቀን "እናንተ የማትጥኑ ከሆነ ወደሀገራችን መሄድ ይሻለናል፤ የኤርትራ ድርጅቶች ብዙ ጊዜ ውጊያ ስለሚውሉ ከእነሱ ጋር እንሰለፋለን" አሉን። ጥቂት እንዲታገሱ ብንገባቸውም ፈቃደኞች ሳይሆኑ ቀርተው ጠፍተው ወደ አገራቸው ሄዱ። ያን ጊዜ የጀብሀና የእኛ ሠራዊት አመራሮች ጥሩ ግንኙነት ነበራቸው። ታዲያ በዚያ ሰዎች ነበር ሀዲሽ ወልደ ጊዮርጊስ እኛ ዘንድ ሰንብቶ የተመለሰው። ጠፍተው የሄዱት ሰዎች ወእ ጅብሃዎች ሲሄዱ አስረው አቆዩአቸውና፣ "ከናንተ ሸሽተው የመጡ ሁለት ልጆች ስላሉ መጥታችሁ ውሰዷቸው" ብለው መልእክት ላኩ። አስረኞቹን ከነገብረታቸው ለእኛ ሠራዊት አስረከቧቸው። የመረመራቸው ኃይሌ ቀጭኑ ነበር፤ ለምርመራው የሚሆን ጉድጓድ አስቆፈራቸውና አስገባቸው። ጉድጓድ እንዲቆፍሩ የተደረገት ለማስፈራራትና እውነቱን እንዲያወጡ ለማድረግ ነበር። ጉድጓዱን ቆፍረው ሲጨርሱ "ስትጠፉ ለማን ነግራችሁ ነበር? የነገራችኋቸውን ሰዎች በግልጽ ካልነገራችሁኝ አዚህ ትገደላላችሁ!" ብሎ አስፈራራቸው።

"የማንገደል ከሆነ እውነቱን እንናገራለን" ብለው "ለእማኑኤልና ለዳዊት ነግረናቸዋል" አሉት።

"ለእነርሱ ስትገባሯቸው ምን አሏችሁ?" የኃይሌ ቀጭኑ ተከታይ ጥያቄ ነበር። "ጥቂት አንድንታገሰ ነገሩን፤ እኛ ግን እንቢ አልናቸውና ሄድን። የምንጠፋበትን ቀን ግን አልነገርናቸውም" አሉት። ኃይሌም ከጉድጓድ አስወጣቸው። "አሁን ነጻ ናችሁ፤ መቆየት ካልፈለጋችሁም አትገደዱም" ተብለውም ወደ ሀገራቸው ተላኩ። ድርጅቱን የሚለቁ ሰዎች ሠራዊቱ የሚቆጣጠረውን መሬት ለቀው በሰላም መውጣታቸውን ማረጋገጥ ግዴታ ነበር።

ዳዊት በዚህ ጉዳይ የተነሳ ሂሳብ ቀረበበትና ወቀሳውን አመነ። በመሆኑም እርሱ የነበረበት ጋንታ አባላት የማተሚያ መሣሪያዎች ለማምጣት ወደ ውቅር ሲሄዱ፣ አሉ በቅጣት ትጥቅ እንዲፈታ ተወስኖበት፣ ድስት እንዲሸከም ተደረገ። ከጥቂት ቀናት በኋላ ወደ ውቅር የሄዱት ጓዶች ከአንድ ትምህርት ቤት ታይፕራይተር፣ ማባጣ፣ ገንዘብና ሌሎች ቁሳቁሶች ይዘው ተልእኳቸውን ሙሉ በሙሉ አሳከተው ተመለሱ። ክፍለ ዜና፣ የፕሮፓጋንዳና ቅስቀሳ ቡድን ተመሥርቶ ጽሑፎችን ማተም የተጀመረው ከዚያ በኋላ ነበር።

እኔ በዚያን ወቅት ከዘላለምና ከሐዋዝ ጋንታ ጋር አሲምባ ቀርቻለሁ። ሐዋዝ መጣና "አንድ ጊዜ ላነጋግርህ እፈልጋለሁ" አለኝ። ፈቃደኝነቴን ገለጽኩለትና አንድ ጥግ ይዘን ቁጭ አልን።

"ሙሴና ስለሞን ወደ አገራቸው ሲሄዱ ነግረውህ ነበር?" ብሎ ጠየቀኝ።
"አዎ" አልኩት ሳላመነታ።
መልሴን እንደሰማ ከትኩት ብሎ ሳቀና "ታዲያ ለምን አልነገርከንም?" አለኝ።
"አንደኛ ብረት ይዘው ይሄዳሉ ብዬ አላሰብኩም፤ ሁለተኛ ደግሞ ወደ አገራቸው መሄድ ከፈለጉ ምን ማድረግ ይቻላል? ብዬ ስላሰብኩ መናገሩ ጠቀሜታ ያለው አልመሰለኝም" አልኩት፤ ሐዋዝ አሁንም ይሰቃል።

ሐዋዝ እንዲያነጋግረኝ የላከው ዘላለም እንደነበረ የተረዳሁት በኋላ ነው። የጋንታው የፖለቲካ ጉዳይ ኃላፊ ሐዋዝ ነበር። በደንቡ መሠረት ሊያናግረኝ የሚገባው ሐዋዝ በመሆኑ ዘላለም በቀጥታ ሊያነጋግረኝ አልቻለም። ሐዋዝና ዘላለም በጣም የሚቀራረቡ ጓደኛዎች ነበሩ፤ በኋላ ዘላለም መጣና “ምን አለ?” አለና ሐዋዝን ጠየቀው።

“አዎ! ነግረውኛል ብሏል፤ አምኗል።” አለው።

“አንተ የሞትከ! ደግሞ ታምናለህ እንዴ?! ልትቀጣ፤ ልትባረር፤ ጫን ሲል ደግሞ ልትገደልም ትችላለህ፤ ሰው ልከዳ ነው ብሎ ሲነግርህ ለድርጅትህ አታስታውቅም እንዴ? ድርጅቱ የዚህን ልጅ ነገር ምን እናድርግ? በሽተኛ አየተባለ አስከመኛ ድረስ በመገለል ይቆያል? ማሳከም ይገባናል።” እያለ ስለአንተ ይጨነቃል፤ አንተ ግን ስለድርጅቱ ግዴላህም ብሎ በሐዋዝ ፊት ገሠጸኝ።

“በቃ አንተ ሂድ፤ እኔ እነጋግራለሁ” ብሎ ዘላለምን እንዲሄድ ካደረገው በኋላ ሐዋዝ በእንዲህ ዓይነት አጋጣሚ ምን ማድረግ ይገባኝ እንደነበረ ዘርዘር አድርጎ አስረዳኝ። “አሄዳለሁ፤ አጠፋለሁ” የሚል ሰው ሲነግርህ፤ ለድርጅቱ ማስታወቅ አለብህ። የሚከዳ አባል መሣሪያ ይዞ ቢሄድ ይጎዳናል፤ ጠላት እጅ ገብቶ ምስጢር ሊያወጣ ይችላል፤ ለስላላ ያጋልጠናል። የሚከዳ አባል፤ ብዙ ችግር ሊያመጣ ስለሚችል ድርጅታችንን ለአደጋ ያጋልጣል። ስለዚህ የሚጠፋ ወይም የሚከዳ ሰው ካማከረህ ወይም ከተጠራጠርክ ለድርጅቱ ማስታወቅ አለብህ” በማለት በተረጋጋ መንፈስ አስረዳኝ።

ሐዋዝ በጣም ግሩም ሰው ነበር። በመጀመሪያም በነበርኩበት ጋንታ ውስጥ የተመደበልን የፖለቲካ ሐላፊ እርሱ ነበር። ወሎ አስከምንሄድ ድረስ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊያችን እርሱ ሆኖ ቆየ። ሐዋዝ፤ የተረጋጋ፤ አስተሳሰቡ

የአሲምባ ፍቅር

በጣም ሰፊ ያለና የበሰለ፤ ዘወትር ማንበብና መጻፍ የሚወድ ጓድ ነበር። ሁል ጊዜም አንድ መንደር ስንይዝ እርሱ በዛፍ ጥላ ስር ለብቻው ተቀምጦ የትንባሆ ማጨሻ ፒፓውን በትንባሆ ይሞላና ወይ ያነባል አለም መጻፍ ይጀምራል። እያጨሰ ማንበብና መጻፍ ልምዱ ነበር። የሚሸከመው ሻንጣው ሁል ጊዜም በመጽሐፍ እንደተሞላ ነበር። የምግብ ጊዜ ሲደርስ ከንባቡ ወይም ከጽሑፉ ላይ እየተጠራ ነበር የሚመጣው። ሐዋዝ ሰውነቱ ግዙፍ ሲሆን የሚያበሩና የሚያምሩ ዓይኖቹ እንዲሁም ሰልካካ አፍንጫው መልክ መልካም፤ ከሚባሉት ጎራ ያስገቡታል። ጸጉረ ሱጫና ብዙ ጊዜ ፈገግታ የማይለው ነጻ ሰው ነበር።

የሠራዊቱ አመራር በመጋቢት ወር 1968 ዓ.ም መታከም እንደሚገባኝ ውሳኔ አሳለፈ። ተጠራሁና ሁለት አማራጮች ቀረቡልኝ። እንደኛው አማራጭ በጆብሀ በኩል ወደ ሱዳን መሄድና ከሰላ ታከሞ መመለስ ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ አዚሁ አገር ቤት ውስጥ እንድታከም ሁኔታዎች ማመቻቸት ነበሩ። አስቤበት ምርጫዬን እንዳላውቅ ተነገረኝ። ዘላለምን ለማክርኩት። አሁን ያለህ የፖለቲካ ንቃት በጣም ዝቅተኛ ነው። ሕክምናህ ምናልባትም ብዙ የሚያቆይ ሊሆን ይችላል፤ ብዙ ካቆየህ ደግሞ በትግሉ ውስጥ የበለጠ ድርሻ እንዲኖርህ አግረ መንገድህን የፖለቲካ ዕውቀትህን ማጎልበት ይኖርብሃል። ሱዳን፣ ከሰላ ብትሄድ የፖለቲካ ንቃትህን የበለጠ ለማሻሻል ያለው ዕድል ጠባብ ይሆናል። አገር ውስጥ ከታከምከ ግን ከሰዎች ጋር የመገናኘትና መጻሕፍት የማግኘት ለድልህ ሰፊ ይሆናል፤ እናም እንብባህ የበለጠ አውቀህ ልትመለስ ትችላለህ፤ ስለዚህ አገር ቤት ይሻልህል" አለኝ። እኔም ዘላለም ያለኝን ተቀብቼ አገር ውስጥ መታከም እንደምመርጥ ነገርኳቸው።

ለሕክምና የምላከው ወደጎንደር መሆኑ ተነገረኝና ዝግጅቱ ተጀመረ። በቅጫምና በቅማል የተወረረው ጸጉሬ ለሁለትና ሦስት ቀናት ዘመቻ ተደርጎበት ንጹሕ መሆን ቻለ። ሐዋዝ "የአድዋ ዘመቻ ጣቢያ ዘመቻ ተማሪ" የሚል ማኅተም ያለበት መታወቂያ ወረቀት፤ እንዲሁም ለመጓጓዣና ለአንዳንድ አስፈላጊ ወጪ የሚውል 150 ብር ሰጠኝ። ጎንደር ስገባ የማገኘው ሰው አለባቸው እንደሚባል፤ የምንገናኝበት የሦስት ቀናት ተለዋጭ የቀጠር ቀናትና ሰዓታት፤ የምስጢር ቃል እንዲሁም ቦታ ተነገረኝ። ከዚያ ብኋላ ከአሲምባ አካባቢ የሚሸጉኝ ሁለት ሰዎች ተመደቡልኝና የጎንደር ጉዞዬን ጀመርኩ።

ሸጊዎቹ ብዙት ለመድረስ ጥቂት አስኪቀር አብረውኝ ነበሩ። ከብዙት በኋላ አውቶብስ ተሳፍሬ ወደ ጎንደር መጓዝ እንዳለብኝ አውቆአለሁ። ብዙት ሰሄድ የመጀመሪያ ጊዜዬ ስለነበር አካባቢውን አላውቀውም፤ መጠየቅ ነበረብኝ። ብዙት ከተማ ከመግባቴ በፊት አንድ ወገዝ አገኘሁ። እጄንና እግሬን እየታጠብኩ ጥቂት ቆየሁና ራሴን አረጋግቼ፤ ቀስ ብዬ ወደከተማው ገባሁ። የገባሁት በከተማው በስተ ሰሜን ወደ አድዋ በሚወስደው ዋና መንገድ በስተምዕራብ በኩል ነበር። ወደውስጥ ዘለቅሁ፤ ከፊት ለፊት አንድ ጠላ ቤት አየሁና ወደዚያው አቀናሁ። ቤቱ ውስጥ በርከት ያሉ ሰዎች ነበሩ። ገብቼ ግራና ቀኝ ተመላካከቼ ተቀመጥኩና ጠላ አዘገዘኩ። የቀረበልኝን ጠላ ፉት እያልኩ የት እንደማድር ሳሰላስል ቤሐሳብ ርቆ ሄጄ ነበረ። በድንገት ፖሊሶች ጠላ ቤቱ ውስጥ ገቡ፤ የመጡት በደገና ያለመሆኑ ያስታውቃል።

ሆኖም ፖሊሶቹ እኔን ፈልገው ይመጣሉ የሚል ጥርጣሬ አልነበረኝም። ሳያቸው ግን ፈራሁ፤ የፈራሁት ጠሎ ለእኔም እንዳይተርፍ ሰግቼ ነበር። ግምቴ ግን ልክ አልነበረም፤ እንደኛው ፖሊስ "ናውጣ!" ሲለኝ ነበር እኔን ፈልገው መምጣታቸው የገባኝ። "ምን አደረግሁ? ምን ያጠፋሁት ነገር አለ?" ብዬ ተረጋግቼ ጠየቅኳቸው።

"ማንነትህና ከየት እንደመጣህ የማይታወቅ ስለሆነ ማንነትህን አስከናረጋግጥ ድረስ ወደ እስር ቤት ትሄዳለህ" ብለው ይዘውኝ ሲወጡ ቤቱ መከበቡን ተመለከትኩ። ወደ ፖሊስ ጣቢያ ወሰዱኝ። እስር ቤት አስገብተውኝ ብዙም ሳልቆይ "ሸፍታ ተያዘ" የሚል ወሬ ተሰምቶ ኖሮ የከተማው ሕዝብ እኔን ለማየት ግልብጥ ብሎ መጣ። ከእስር ቤት ወደ ምርመራ ክፍል ተወስጄ የጣቢያው መቶ አለቃ በጥያቄ ያፋጠኝ ጀመር።

"ከየት ነው የመጣኸው?" አለና፤ መቶ አለቃው አፈጠጠብኝ።

"ከእዚህ ከደረና ነው የመጣሁት" አልኩት። ጸረና የሚለው ስም አስደነገጠው። የደነገጠበት ምክንያት ምን እንደሆነ ያወቅሁት በኋላ ነበር። መቶ አለቃው፤ ዓይኖቹን እያገረጠረጠብኝ "አንተማ ዋናው ሽፍታ ነህ! ዘርፋችሁ የወሰዳችሁት ንብረት እንዲችሁ ለሌላ ዘረፋ ጥናት ልታካሂድ ነው የመጣኸው?" አለኝ

"እረ እኔ ሽፍታ አይደለሁም፤ ተማሪ ነኝ" አልኩ ለማሳዘን እየጥከርኩ።

"ከየት ነው የመጣኸው?" ቁጣው ትንሽ የቀነሰ ይመስላል።

"ከአዲግራት ነው" አልኩ ለሰለሰ ብዩ።

"የአዲግራት ተማሪ ከሆንክ እዚህ ምን ትሠራለህ? ወዴት እየሄድክ ነው?" ጥያቄዎቹን አከታተለ።

"ወደ ጎንደር እየሄድኩኝ ነው። ጎንደር ወደ አገቴ ነው የምሄደው" አልኩ ሰውየው የቀዘቀዘ መስሎኝ ልቤን ሞላ አድርጌ።

"አንትን እዚህ ማንም ሰው አያውቅህም። እንዲያውም የእነዚያ ሀገር የሚያስቸግሩ የሽፍታ ድርጅቶች አባል ነህ። እንኳን ይሄንን ሌላ ብዙ እናውቃለን። ይልቅስ ነገሩ ሳይባባስ አውነቱን ብታወጣ ይሻልህል" እያለ አዋከበኝ። ተረጋግቶ የነበረው መንፈሴ ተረበሸ።

በከፍሉ ውስጥ ሁለት አስተማሪዎች የሚመስሉ ሰዎች ነበሩ። ሁኔታችንን ሲከታተሉ ቆዩና "እንዴ ይህ ልጅ ተማሪ ነኝ እያለ አኮ ነው። ለምን ታስቸግረዋለህ መቶ አለቃ?" አለ እንደኛው ሰውዬ።

"የት ታውቀዋለህ?" አለና ወደ ተናጋሪው ሰው ዘረ መቶ አለቃው።

"ትውውቅ ባይኖርም ተማሪ መሆኑን መገመት አያዳግትም? ገና የአሥራ ሰባት ወይ አሥራ ስምንት ዓመት ልጅ ቢሆን ነው። ምኑ ነው ሽፍታ የሚመስለው? ይሄን ምንም የማያውቅ ልጅ ለምን በጥርጣሬ ብቻ ታዋክቡታላችሁ? ጂረ ልቀቁት ልክ አይደላችሁም፤ ባይሆን እኛ ዋስ እንሆነዋለን" አለ ሁለተኛው ሰውዬ ደግሞ።

"ለሚታውቁት ሰው እንዴት ዋስ ልትሆኑ ትችላላችሁ? አይቻልም!" ብሎ ተቆጣ የመቶ አለቃው። ሰዎቹ ያልጠበቁት ቁጣ ሳይሆንባቸው አልቀረም፤ ግራ ገብቷቸው ዝም አሉ። የመቶ አለቃውም የበለጠ ነገሩን አከረረውና እንደማይለቀኝ እየዛተ ማስፈራራቱን ቀጠለ። በጣም ጨነቅኝ።

"የምትፈልጉት የሚያውቀኝ ሰው ከሆን እዚህ ከተማ አክሰቴ አሉ" አልኩት።

"ጥሩ! አሁን ጥሩ መጣህ። አክሰት ካሉህ፤ አክሰት የምትላቸውን ሴት ሰማቸውን ትነግረናለህ?"

"ወይዘሮ ምስጋድ ይባላሉ። ባለቤታቸው ደግሞ ግራዝማች ሰዩም የሚባሉ ዳኛ ናቸው" አልኩ ድንገት ትዝ ሲለኝ በመደሰት ።

"ወይዘሮ ምስጋድ እውን የአንተ አክሰት ናቸው?" አለኝ በመገረም

"አዎን! የእንታቸው ልጅ ነኝ" አልኩ የሰውየው ሁኔታ የልብ ልብ ሰጥቶኝ።

"የእርሳቸው አህት ልጅ ሆነህ እዚህ ምን ታደርጋለህ?" አለኝ ጥርጣሬውን ማስወገድ አቅቶት።

"እንዴ! አቤት እስከምደርሰ ወኃ ጥሜን ላስታግስ ብዬ ጠላ ልጠጣ ስገባ አይደል የእናንተ ሰዎች መጥተው እያጣደፉ ያመጡኝ" አልኩት።

"እንግዲህ እውነትህን ከሆነ፣ ተጠርተው ይመጣሉ" አለና ወደ እክስቴ ቤት መላከተኛ ላከ። እክስቴ ተጠርተው በአንድ በኩል ሲመጡ ባለቤታቸው ደግሞ በሌላ በኩል ከተፍ አሉ።

እክስቴ ሲያዩኝ "በኖርኩበት ሀገር እንዴት የአጎቴ ልጅ ይታሰራል?" ብለው ጭንቅላታቸውን ይዘው ጮሁ።

"እትዩ ምስጋድ፣ በፍጹም የእርስዎ ዘመድ መሆኑን አላወቅሁም። ገና አሁን እኮ ነው የነገረኝ" አለ፣ መቶ አለቃው።

"ቦይ፣ አንቺ ወደቤት ሂጂ፣ ሁሉንም ነገር እኔ እጨርሳለሁ" አሉ ግራዝማችም ጥቂት ሲያዳምጡ ቆይተው ።

እክስቴ "በፍጹም እዚህ ትኛው አልሄድም ብለው አንገራገሩ። ግራዝማች እንደምንም ብለው እክስቴን አሳምነው ሸፏቸው። ከተሸጉ በኋላ ብዙም አልቆየንም ዋስትና ፈርመው እስፈቱኝና ወደ ቤታቸው ይዘውኝ ሄዱ።

እቤት ከገባን በኋላ ጥያቄዎቻቸውንና ጨዋታቸውን በሰፊው ቀጠሉ። የእኔ ሐሳብ ግን ጨዋታው ላይ አልነበረም። ምን ሰብብ ብፈጥር ላሳምናቸው እንደምችልና በሰላም ተለያይተን እንዴት አድርጌ የጎንደር ጉዞዬን እንደምቀጥል ነበር የማስበው። የሚያዋጣኝ አውነቱን መናገር ብቻ መሆኑን አመንኩበት። በሚወታ መሀልም ከበረሐ እንደመጣሁና በዓላማዬ መሠረት፣ ጉዞዬን መቀጠል እንደምፈልግ ነገርኳቸው። የሰሙትን ማመን አቃታቸው፣ ወደበረሐ ተመልሼ እንዳልሄድ ሁለቱም መከሩኝ። በሰላማዊ መንገድ ልኖር የምችልበትን ሁኔታ እንደሚያመቻቹልኝ በመግለጽ ወደ መደበኛ ሕይወቴ እንድመለስ ለመኮኘት። "እኔ ከመንግሥት አስታርቅሀለሁ። በሰላም ትምህርትህን ብትቀጥል ይሻልህል" እያሉ ደጋግመው ወተውቱኝ ግራዝማች።

"በጭራሽ አይሆንም፤ የተላከሁበትን ጉዳይ መፈጸም ይኖርብኛል። እናንተ ብቻ ለማንም አትናግሩ፤ እኔ ብዙ አላስቸግራችሁም። ነገ በጠዋት አውቶብስ ተሳፍሬ እሄዳለሁ" ብዬ ድርቅ አልኩ። እነሱም ሁኔታዬን አይተው እንደማልቀብላቸው አወቁ። የግዳቸውን በመሄዴ ተሰማሙና "እንደመሰለህ" አሉ እክስቴ ዕንባቸውን እየጠራረጉ። ሌላ ቦታ እንደዚያ ዓይነት ችግር እንዳይገጥመኝና እንዳልያዝ በጣም መጠንቀቅ እንደሚገባኝ መከሩኝ።

ጠዋት ሁለቱም ተነሥተው፣ ስመውና መርቀው ሸጉኝና በሀጂ አብዱ አውቶብስ ተሳፍሬ ሸሬ ገባሁ። ከአዲግራት ሌላ የትም ሄጄ ስለማላውቅ፣ ሸሬ እንዳ ስላሴንም ለመጀመሪያ ጊዜ ነበር ያየሁት። ሸሬ ከአውቶብስ ከወረደኩ በኋላ አካባቢውን እየቃኘሁ ወዲያ ወዲህ ሰል፣ አንድ ሱቅ እየሁና ገብቼ እቃ ጠየቅሁ። ባለሱቁ ግን ለጥያቄዬ መልስ የሚሰጥ መስሎ ጠጋ አለና "አንተ፣ ለዚህ ከተማ እንግዳ ነህ መሰለኝ? ይህን አውቀው ፖሊሶች እየተከታተሉህ ነውና የምትሄድበት ቦታ ሄደህ ዐርፈህ ብትቀመጥ ይሻልህል" አለና አስደነገጠኝ። አመሰግኜው፣ ከሱቁ ወጣሁ። እዚያው አካባቢ ወደአገኘሁት ሆቴል ገባሁና አልጋ ጠየቅሁ። "መታወቂያህን አምጣ" አለኝ አልጋ አከራዩ ከአግር እስከራሴ እየተመለከተኝ።

ሐዋዝ ያዘጋጀልኝን የዘማች መታወቂያ ሰጠሁት። አላጉላላኝም፤ የውስጤን ጭንቀት የተረዳልኝ መሰለኝ። የተከራየሁትን ክፍል አሳየኝና ገባሁ። የባለሱቁን ምክር እያሰብኩ ተመልሼ ሳልወጣ አደርኩ። በማግሥቱ በጠዋት ተነሥቼ ወደ አውቶብስ ተራው ሄድኩና ወደጎንደር የምጓዝበትን ትኬት እስቆርጬ እንደገና በሀጂ አብዱ አውቶብስ ተሳፍሬ ጎንደር ገባሁ። ጎንደርን ያየሁት ለመጀመሪያ ጊዜ ቢሆንም፣ እዚያ የሚኖሩ አጎት እንዳሉኝ አውቃለሁ። ብዙትም ላይ ከጉድ የወጣሁት የእክስቴን እዚያ መኖር በማወቁ ነበር። ጎንደር ውስጥ እንዳገኘው የተነገረኝም ሰው በመኖሩ ለአደጋ የመጋለጤ አጋጣሚ ካለፍኳቸው ከተሞች የተሻለ እንደሆነ ተሰምቶኝ ትንሽ ዘና እንድል አድርጎኛል።

ከአውቶቡስ ተራው ወጣሁና በስተቀኝ በኩል ያለውን መንገድ ተከትሎ ጥቂት ሄድኩ። የጎንደር ከተማ መታወቂያ የሆኑት ጃንተከል ዋርካና የፋሲል ግንብ ከፊት ለፊት ታዩኝ። እዚያው አካባቢ አንድ ሆቴል አገኘሁና አልጋ ያዘኩኝ። ጃንተከል አጠገብ ከመድረሴ በፊት በስተግራ በኩል አክሱም ሆቴል የሚባለውን ለምልክት ልብ ብዬ አይቼዋለሁ።

ጎንደር ውስጥ የመጀመሪያውን ምሽት ያሳለፍኩት ከተከራየሁት ሆቴል ሳልወጣ ነበረ። በሁለተኛው ቀን አለባቸውን ወደማገኘበት ወደ ኢትዮጵያ ሆቴል አመራሁ። ልክ በቀጠርአችን ሰዓት ከሆቴሉ በስተግራ በኩል ጠበቅሁት፤ አለባቸው አልመጣም። የአጎቴ ሹራብ ቤት ያለው ከነበርኩበት ቦታ ፊት ለፊት ስለሆነ እንዳያገኘኝ መጠንቀቅ ነበረብኝ። ተመለስኩና ወደ አደርኩበት ሆቴል ገባሁ። አለባቸውን በመጀመሪያው ቀጠር ባለማግኘቴ ብዙም አልተደናገጥኩም፤ ብዙም ሳልጠብቀው ተመለስኩ። በሚቀጥለው ቀን ባለን ተለዋጭ ቀጠር እንደማገኘው ተስፋ አድርጌ ወደ ሆቴሉ ቡና ቤት ገባሁና ቁጭ አልኩ። ሆቴል ገብቼ ገና ተመቻችቼ ሳልቀመጥ ደግሞ የሆቴሉ አስተናጋጅ መጥቶ "ውጪ ሰው ይፈልግሃል" አለኝ።

"ማንን፣ እኔን?" ደንገጥ ብዬ ጠየቅሁ።

"አዎን፣ አንተን!" አለኝ በአርግጠኝነት።

አሁንም ችግር ውስጥ ልገባ መሆኑ ተሰማኝ፤ ምን ማድረግ እንዳለብኝ ግራ ገብቶኛል። የተለያዩ ሀሳቦች በእእምሮዬ ውስጥ ተተረማመሱ። የብዙት ፖሊሶች ወከባና የሽሬው ክትትል ተደቀኑብኝ። "እዚህም እየተከታተሉኝ ነው ማለት ነው?" አልኩ ለራሴ፤ ውስጤ ተረበሽ። ምናልባት አለባቸውን ሰጠብቅ ከነበረበት የኢትዮጵያ ሆቴል ይሆናል ተከትለውኝ የመጡት የሚል ጥርጣሬ ያዘኝ። ምናልባትም ስለእኔ ያገኙት መረጃ ይሆናል፤ ይህ ሁሉ እእምሮዬን ያጣበበው በደቂቃዎች ውስጥ ነበር። የትም ማምለጥ እንደማልቸል ተሰማኝ። ጨነቀኝ።

ለአፍታ ያህል አእምሮዬ በትከክል ማሰብ ሲቸል ግን "ፖሊሶች ቢሆኑ እንዴት በመልእክተኛ ሊጠሩኝ ይችላሉ?" የሚል ስሜት ብልጭ አለልኝ።

ልጁን ቀና ብዬ ተመለከትኩት። እኔ ከሐሳብ ወደ ሐሳብ ሰዋልል አስተናጋጁ ቆሞ መልሴን እየጠበቀ እንደነበር አላስተዋልኩም። አርሱም በሁኔታዬ ግራ መጋባት ሳያደርገኝ አልቀረም። ሆኖም በእርጋታ እየተመለከተኝ ነበረ። ኮስተር አልኩና "ማንው የሚፈልገኝ? ምን ዓይነት ሰው ነህ?" ብዬ ጠየቅኩት።

"አንዲት ልጅ ናት የፈለገችህ" አለኝ በፈገግታ " ልጅቱ 'አሁን የገባውን ጠይም ቆንጆ ልጅ ጥራልኝ አለችኝ። አሁን የገባኸው ደግሞ አንተ ነህ፤ ስለዚህ የምትፈልገው አንተን መሆን አለበት ብዬ ገመትኩ። ለማንኛውም ወጣ ብለህ ብታጣራ ይሻላል" አለኝ - የሀፍረት ዓይነት ሳቅ እየሳቀ።

ተነሥቼ ወጣሁ፤ እውነትም አንዲት ጠይም ቆንጆ ልጅ በውጪ በኩል በሆቴሉ በር ጠርገ ላይ ቆማ ወደውስጥ ትመለከታለች። ከፍቅ አይቻት አላወቅኋትም። መንፈሴ በሚገባ በመረጋጋቴ ግን ወደግቢው በር አመራሁ። አዲግራት የምታውቀኝ ልጅ መሆኗን ስትነግረኝ አስታወስኳት። ተሳስመን ጠበቅ ያለ ሰላምታ ተለዋወጥን። ጎንደር የምትኖረው በጋብቻ ይመስለኛል። ከቀጠር ስመለስ ሆቴሉ መግቢያ አካባቢ እንደደረሰኩ ወደ እኔ እያየች "አንተ፣ አንተ" ስትል አይቻታለሁ። እኔን ይሆናል ብዬ በፍጹም ስላልገመትኩ ነበር ገም ብዬ ወደ ውስጥ የገባሁት። ከገበያ ወደቤቷ እየተመለሰች ይመስላል፤ ዕቃ የሞላ ሳሱቲክ አጠገቧ ተቀምጧል። ትንሽ ስናወራ በደንብ አስታወስኳት። ወንድሚንም አስታወስኩት፤ ስለሞን ቀጂላ ይባላል።

"መቼ መጣህ?" ብላ ጠየቀችኝ።

"ትናንት" ብዬ መሰሰኩ በአጭሩ።

"ታዲያ መቼ ላማኝህ? ምሳ ብጋብዝህ ደስ ይለኛል፤ ወዲያውም ቤቴን ታያለህ" አለችኝ።

"መቼ ይሻላል? ነገ ይመቸሻል?" አልኳት በድፍረት።

"ነገ? እዎ ይመቸኛል" አለች ጥቂት አመገታ

"ቤቃ! ነገ በዚሁ ሰዓት እዚሁ እንገናኝና ተያይዘን እንሄዳለን" አልኳት።

"በጣም ጥሩ" አለችና ተጨባብጠን ተለያያገ።

በማግስቱ ያንን ሆቴል ለቅፄ ወደሌላ ሆቴል ቀየርኩ። ከአለባቸው ጋር እንድንገናኝ ከታሰበው ከኢትዮጵያ ሆቴል በታች ወደ አለው ምዕራብ ሆቴል ሄጄ ነበር አልጋ የያዝኩት። ምዕራብ ሆቴል ለሦስት ቀናት ቆየሁ። ከአለባቸው ጋር ወደተያዙት ተለቀጭ ቀጠሮዎች መሄዴን አላቋረጥኩም።

እርሱ ግን ሳይመጣ ቀረ። በመጨረሻው ተለዋጭ ቀጠሮ ሳጣው ተስፋ ቆረጥኩና ወደ አጎቴ ሹራብ ቤት ለመሄድ ወሰንኩ። ማንም እንዳያየኝ ስጠነቀቅ ያልነበርኩትን ያህል፣ አሁን ግን አማራጭ ስለሌለኝ ከአክሲዮን ልጆች ውስጥ መዝገብ የሚባለውን ለማግኘት አሰብኩ። መዝገብ እዚያው ሹራብ ቤት ውስጥ እንደሚሠራ አውቃለሁ። ከእኔ ጋር ደግሞ በጣም እንግባባ ነበር። በመልክም እንደምንመሳሰል ብዙዎች ይነግሩን እንደነበረ ትዝ ይሰኛል። የሚያመች ሰዓት ስመርጥ ቆይቼ ጥሩ በመሰለኝ ሰዓት ሄድኩ።

መዝገብ ሲያየኝ በጣም ደነገጠ "ከየት መጣህ? እንዴት መጣህ?" አለኝ እየተርበተበተ።

"ለጉዳይ ነው የመጣሁት። ለማንም ሰው ሳትናገር ከሥራ እንደወጣህ እንገናኝ" አልኩትና ያረፍኩበትን ነገርኩት። ከሥራ ሲወጣ መጣና ብዙ ስንጫወት ቆይተን ተለያየን።

በሁለተኛውም ቀን መዝገብን ለብቻው ለማግኘት ወደ ሹራብ ቤቱ ስሄድ ከአጎቴ ጋር ተገጣጠምኩ። ሲያዩኝ ከመዝገብ ባልተናነሰ ደነገጠና ግራ ተጋቡ። ሰላምታ ከተለዋወጥን በኋላ "ምን ልታደርግ መጣህ?" ብለው ጠየቁኝ።

"አሞኝ፣ ለሕክምና መጥቼ ነው" አልኳቸው።

"እንግዲያውስ፣ እኛ ቤት ታርፋለህ" አሉኝ።

"ኼ አልጋ ይዣለሁ" አልኩ

"አንዴ! የእኛ ቤት እያለ? ለምንድነው ውጪ የምታድረው?" አሉ ቁጣ በተቀላቀለበት አነጋገር።

"በሽታዬ ተላላፊ ነው፤ የሳንባ ነቀርሳ ስለሆነና ወደ ሌላ ሰው ሊተላለፍ ስለሚችል ውጪ ባድር ነው የሚሻለው" ሰላቸው ደንገጥ አሉና ወደ መዝገብ ዞረው "በል ለማንኛውም እቤት ይዘኸው እንድትመጣ" አሉት። በማግስቱ ከመዝገብ ጋር አጎቴ ቤት ሄድኩና ምሳ በልቼ ተጫውቼ ተመለስኩ። ጎንደር ውስጥ ከመዝገብ ሌላ ሁለት ጓደኞቼንም አግኝቻለሁ። አንዱ ሰለሞን አርአያ የሚባል የአዲግራት ተማሪ የነበረና በኋላ አዲግራት ተመልሶ በቀይ ሹብር የተገደለ ሲሆን፤ ሁለተኛው ደጀን አስፋ የሚባል አብሮ አደኔ ነበር። ደጀን አስፋ አሁን የአክሲዮን ልጅ ባል ሆኗል።

ብዙውን ጊዜ ከደጀን ጋር አብረን እንውል ነበር። ሁኔታዬን ተጠራጥሮ "ወደ ሱዳን ለማለፍ ከፈለግህ ልተባበርህ እችላለሁ" አለኝ አንድ ቀን።

"ለሕክምና ነው የመጣሁት፤ እየተከታተልኩ ነው" አልኩትና ሐሳቡን እንዲቀይር አደረግሁት። ጎንደር ከገባሁ ሳምንት አለፈኝ። አለባቸውን አስከአሁን አላገኘሁትም። ሕክምናዬን ለመጀመር ወሰንኩና ሆስፒታል ሄጄ ካርድ አወጣሁ። የሆስፒታሉ ሠራተኞች እስኪደንቁኝ ድረስ በጣም ጥሩ በሆነ አቀባበል አስተናገዱኝ። ከዘበኛ ጀምሮ የሚገጥሙኝ ሁሉ ተንከባክበው አስፈላጊውን ሁሉ ይፈጽሙልኛል። ደስ አለኝ።

አልጋ በምደዝበት ሆቴል ከሦስት ቀናት በላይ አልቆይም፤ ቶሎ ቶሎ አቀይራለሁ። ቀን ከሆስፒታል መልስ አብዛኛውን ጊዜ ከደጀን ጋር ሻይ ቤትና ጠላ ቤት እየሄድን እንወላለን። ያን ጊዜ ለማስታወሻ ብለን ከደጀን ጋር አብረን የተነሣነው ፎቶ ግራፍ አሁንም በእጅ አለ። የምንውልበት ሻይ ቤት "ሰላም ሻይ ቤት" የሚባል ሲሆን የሚገኘው ከስልክ ቤቱ አጠገብ ነበር። እዚያ ሻይ ቤት የጊመጡት አብዛኞቹ ወጣቶች የፖለቲካ እውቀት ያላቸው ስለነበሩ እነርሱን ማዳመጥም ሆነ ከእነርሱ ጋር ስለ ዓለም አቀፍ፣ ስለሀገር አቀፍና ስለገንደር የፖለቲካ ጉዳዮች መወያየት ያስደስተኝ ነበረ።

ሕክምናዬን አስከምጨርስ ንንደር በቆየሁበት ጊዜ ከሰላም ሻይ ቤት ሌላ ከደጀን ጋር የምንሄደው ወደ ጃንተከል ዋርካ ነበር። ከዋርካው አቅራቢያ የሚገኘው የወይዘሮ ሀዳስ ቤት የፈጥኖ ደራሽ ወታደሮች ጠላ ለመጠጣት የሚገቡበት የታወቀ ቦታ ነበር። እኛም ከወታደሮቹ ጋር አብረን እንጠጣለን። ወታደሮቹ የታጠቁትን ዘመናዊ ማሽንን ይዘው ይመጣሉ፤ ብዙዎች ኤርትራውያን ነበሩ። እነርሱ ተሰብስበው ጠላ እየጠጡ ይጫወታሉ፤ ይቀላሉ፤ እኔ የታጠቁትን መሣሪያዎች እያየሁ እንመጃለሁ። ከእነርሱ ጋር መጠጥ ስንገባበዝ ልቤ የሚመሰጠው በግብዣው ሳይሆን በሚይዟቸው ዘመናዊ እውቀትና ጠመንጃዎች ነበር።

የሚያከመኝ ዶክተር፣ ራጅ እንድንሣ አዘዘልኝ። ከራጅ ክፍል የመጣውን ውጤት አነበበና ምንም ዓይነት የሳንባ ነቀርሳ ችግር እንደሌለብኝ የምሥራቄን ሲነግረኝ ተሰምቶኝ የነበረው ደስታ ዛሬም ድረስ አይረሳኝም። የምርመራ ፋይሌ ወደ መዝገብ ቤት ከተመለስ በኋላ የካርድ ክፍሉ ሠራተኞች የተነሣኋቸውን የራጅ ፊልሞች 'ይሄ ከሆስፒታል የማይወጣ መረጃ ነው፤ ለአንተ ግን ነጻ ለመሆንህ ማረጋገጫ እንዲሆንህ ይዘኸው እንድትሄድ እንሰጥሃለን' በማለት ከመዝገብ ቤት አውጥተው ሰጡኝ።

ሁሉም ነገር በሰላም ተጠናቀቀና፤ የሆሲፒታል ጉዳዩን እንደጨረሰኩ ለመልስ ጉዳዩ ተዘጋጀሁ። ወደ አሲምባ የተመለሰኩት በመጣሁበት መንገድ ቢሆንም መንገዴ ቀጥታ ነበረ። አዲግራት እስከምደርሰ መኪና መቀየር አልነበረብኝም። ትልቅ ሻንጣ አልነበረኝም፤ ልብሶቼን የያዘውን እነስተኛ የአጅ ቦርሳ እንጠልጥያለሁ። አዲግራት ሰገባ ፒያሳ ለመውረድ አልፈለግሁም፤ ፒያሳ የሚያውቁኝ ሰዎች ይኖራሉ። አውቶቡሉ ፒያሳ ከመገባቱ በፊት አውራጃው አስተዳደር አጠገብ የፍተሻ ኬላ ነበረ። ፍተሻ ኬላው ላይ ተፈትሼና ቦርሳዬንም አስፈትሼ ወደመኪናው ተመልሼ ሳልገባ በግራ በኩል ዋናውን የመኪና መንገድ ይገድ ከከተማው ወጣሁ። ከከተማ ሰወጣ ተማሪዎች እያለን የማውቃቸውን ሁለት ልጆች አየሁ። ዘመድ ሞቶባቸው አስከሬን ከሆሲፒታል አውጥተው እየሄዱ ነበር። እንዳያዩኝ ለመሞከር ስደናበር አዩኝ፤ ግን አርግጠኞች አልነበሩም፤ ተጠራጥረዋል። እኔ እንዳላየኋቸው በመምሰል መንገዴን ቀጠልኩ። በተደጋጋሚ እየዘሩ ያዩኛል። ያላወቅኋቸው መሰባዊ ወደኋላ ቀረት አልኩና፤ በመካከላችን ያለው ርቀት ሲረዝም ተስፋ ቆርጠው ሄዱ።

ከአዲግራት ከተማ እኩላ ቀን ላይ ተነሣሁና አመሻሽ ላይ ሰበያ ደረሰኩ። ሰበያ የማውቀውና የከረምኩበት ቦታ ነው፤ ለአሲምባም በጣም ቅርብ ነኝ፤ ሰበያ ነጻ መሬት ስለነበረ ያለምንም ሐሳብ አደርኩ። ጠዋት ከሰበያ ተነሥቼ ቆሎ ምሽላ እንደደረሰኩ የእኛን ሰዎች አገኘሁና አሲምባ ከሠራዊታችን ጋር በሰላም ተቀላቀልኩ። አሲምባ ስመሰሰ ከተላላፊ በሽታ ነጻ በመሆኔ ደስተኛ ነበርኩ። ያለምንም ሥጋት በአንድ ኩባያ መጠጣት አብሮ መተኛት ልዩ ሰሜት ፈጠረልኝ። የጓዶች ጥያቄ ብዙ ነበር እኔም ያየሁትና ያወቅሁትን ያህል ከመመለስ አልበዘንኩም።

እኔ ነንደር በነበርኩበት ጊዜ፤ በመጋቢት ወር ውስጥ የተደረገ ጎላ ያለ ወታደራዊ ተልእኮ በአዲ አውላላ ፖሊስ ጣቢያ ላይ የተካሄደው ወረራ ነበር። ያን ጊዜ ሠራዊቱ መትረየስ አልነበረውም፤ መትረየስ እንዴት ማግኘት እንደሚቻል ሲታሰብ ተስፋይ ገብረ ሥላሴ በሰጠው ጥቆማ መሠረት የወረራው ዕቅድ እንደተነደፈ ጓዶች ነገሩኝ። ተስፋይ ገብረ ሥላሴ ትግራይ ውስጥ በሽሬ አካባቢ ተመሥርታ እንቅስቃሴ የጀመረች ጠርናፊት የምትባል ድርጅት አባል የነበረና ወደ አሲምባ መጥቶ ከኢሕአወ ጋር የተቀላቀለ ሰው ነው። ተስፋይ፤ አዲ አውላላ ውስጥ በሚገኘው ፖሊስ ጣቢያ ሁለት መትረየሶች መኖራቸውን እንደሚያውቅ በመናገሩ ለጥቃት ርምጃው አስራ ሁለት ጓዶች ተመድበው እርሱም አብሯቸው እንዲሄድ ተደረገ። የተባለው ቦታ ሲደርሱ በሄሊኮፕተር መጥቶ ለሕዝቡ እንዲሰራጭ የተራገፈ ብዙ መሣሪያ መኖሩን ሰሙ። በዚህ ጊዜ ወደፖሊስ ጣቢያው በድንገት ገብተው ፖሊሶቹን ማርከው ተቆጣጠሯቸው። ከዚያም ያለውን መትረየስና ተራገፈ የተባለውን መሣሪያም ጭምር ሰብስበው አንድ የጭነት መኪና በማስገደድ የተወሰነ ርቀት ድረስ ሄዱ። ከዚያ በኋላ አህያች ተከራይተው ወደ ኤርትራ ድንበር በመጓዝ ጀብሃዎች ከሚቆጣጠሩት መሬት ገቡ። ጀብሃዎችም በጥሩ ሁኔታ ተቀብሏቸው።

የኢሕአወ ቡድን ያመጣቸውንም መሣሪያዎች ጸረና፤ መነኩሴይቶ ድረስ ለማምጣት ቃል ገብተው፤ ቡድኑን በዚያው በኩል ወደ ጦር ሰፈሩ ሸኑት። ከጥቂት ጊዜም በኋላ መሣሪያዎቹን መነኩሴይቶ ድረስ አምጥተው ለኢሕአወ አሰረኩት።
